

Πυρκαϊά.

Μίαν ἑσπέραν, οὐ πολὺ μετὰ τὴν ἄφιξίν μου, παρέστην εἰς πυρκαϊάν, θέαμα ἐν Οὐασιγκτῶνι συνηθέστατον, διότι αἱ πλείσται τῶν ἰδιωτικῶν οἰκοδομῶν ἦσαν ξυλόδμητοι, καὶ οὐχ' ἦττον διότι τὸν Ἀμερικανικὸν χαρακτῆρα ἀποτελεῖ μᾶλλον ἢ ἐπιχειρηματικὴ πρωτοβουλία ἢ ἡ πρόνοια ὑπὲρ διατηρήσεως. Θαυμάσαι ὅμως καὶ ἀξιομίμητοι μοὶ ἐφάνησαν αἱ, αἷς τότε, καὶ ἔκτοτε συνεχῶς ἐπαναλαμβανομένας, εἶδον ἀστυνομικὰς διατάξεις κατὰ τῶν πυρκαϊῶν. Εἰς τὰς πλείστας τῶν γωνιῶν τῶν ὁδῶν ὑπῆρχε μεταλλίνη τις λαβίς, ἣν ὁ ὁδοφύλαξ, ἅμα που παρατηρήσῃ σημεῖον πυρκαϊᾶς, στρέφει κατὰ γνωστὸν τρόπον, καὶ ἐν ἀκαρεῖ ὁ τηλέγραφος, μεθ' οὗ ἡ λαβὶς συνδέεται, ἀναγγέλλει εἰς τὴν ἀστυνομίαν ὅτι πῦρ ἐξερχάγη, καὶ προσέτι ποῦ τῆς πόλεως. Ἐκ τῆς ἀστυνομίας δὲ σύρματα χωροῦντα πᾶς τὰ κωδωνοστάσια τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ πρὸς τὰ πυροσβεστικὰ καταστήματα, ἀναγγέλλουσιν εἰς πᾶσαν τὴν πόλιν, πρῶτον διὰ τριῶν κρούσεων, ὅτι ὑπάρχει πυρκαϊά, δεύτερον δι' ἑτέρων κρούσεων τὸν ἀριθμὸν τοῦ καιομένου τετραγώνου τῆς πόλεως. Ἐπειδὴ δ' ἡ ἀγγελία αὕτη δις ἐπαναλαμβάνεται, δὲν ὑπάρχει οὐδ' ὁ βαθύτατα κοιμώμενος, ὅστις νὰ μὴ τὴν ἀκούσῃ, καὶ ἀμέσως ἀντλίας καὶ πάντες οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἢ ἐκ φιλαδέλφου ζήλου θέλοντες νὰ παρέξωσιν ἀρωγήν, τρέχουσιν εἰς τὸ ἀπειλούμενον σημεῖον. Οὕτω διατηρεῖται ἡ ξυλίνη πόλις, ἥτις ἄλλως θὰ ἦτο πρὸ πολλοῦ σωρὸς τέφρας.

Ἐκκλησίαι.

Κατὰ τὰς Κυριακάς, ἐπειδὴ ἐκκλησίαν ὀρθόδοξον δὲν εἶχομεν ἐν Οὐασιγκτῶνι ἐπορευόμην εἰς τὰς διαφόρους τῆς πόλεως ἐκκλησίας, τῇ μὲν διότι ἐφρόνησα πάντοτε, ὅτι ἐν πάσῃ ἐκκλησίᾳ δύναται τις νὰ συμπροσευχηθῇ μετὰ τῶν λοιπῶν χριστιανῶν, ἀποβλέπων μόνον εἰς τὸ ἐμπνέον αὐτοὺς αἶσθημα εὐσεβείας, ἀνεξαρτήτως τῶν τύπων τῶν ἐξωτερικῶν, τῇ δὲ καὶ ἵνα διδαχθῶ,

γνωρίζων τὰ ἐν Ἀμερικῇ ποικίλα θρησκευτικὰ καταστήματα καὶ τῆς λατρείας τοὺς τρόπους, καὶ προσέτι ἐκ τῆς ἐλπίδος, ὅτι καὶ πολλὰ λόγου ἄξια καὶ διδακτικὰ ἤθελον ἀκούσῃ ἐκ τοῦ στόματος τῶν ἱεροκηρύκων. Ὡς πρὸς τοῦτο ὁμῶς εὐρέθην, ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἡπατημένος. Ἐν μιᾷ τῶν Κυριακῶν ἐπεσκέφθην ἐκκλησίαν Πρεσβυτεριανῶν, γυμνήν, ὥς κοινήν αἰθουσάν, ἄνευ οὐδενὸς ἐπίπλου, πλὴν τῶν ἐδωλίων καὶ ἀπλῆς καθηγητικῆς καθέδρας διὰ τὸν ἱεροκήρυκα. Ἐκεῖ δέ, μετὰ τινος ψαλμωδίας, ὅλως ἀσήμους, ὥς πρὸς τὴν μελωδίαν, ὁ ἱεροκήρυξ, διὰ λόγου λίαν μονοτόνου καὶ λίαν μακροῦ, ἠγωνίσθη ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἡ πίστις ἔρχεται διὰ τῆς διδασκαλίας, ὅπερ μοὶ ἦν ἱκανῶς ἀμφίβολον καὶ μοὶ ἐφάνη ὅτι καὶ τὸ ἐπίλοιπον πλήρωμα οὕτω περίπου ἔκρινε, διότι, οὐ μόνον τὴν πίστιν παρ' αὐτῷ δὲν ἐξύπνησεν ἡ διδασκαλία τοῦ ἱερέως, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς τῶν πιστῶν ἔβλεπον ὅτι ἀπεκοίμιζεν.

Ἄλλην δὲ Κυριακὴν εἰσῆλθον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἀναβαπτιστῶν, ἧς τὸ πλήρωμα κυρίως ἐκ Μαύρων συνέκειτο. Τὸ ἔνδον καὶ τούτου τοῦ ναοῦ ἦν ἐπίσης ἐντελῶς ἀκόσμητον· ὀπίσω δὲ τραπέζης, ἣτις ἐχρησίμευεν ὥς ἄμβων, ἵστατο ὁ ἱερεὺς, νέος Μαῦρος καὶ αὐτός, πράσινον ἐπενδύτην φορῶν, τὴν συνήθη ἐνδυμασίαν του, καί, ὥς ἐπληροφορήθην, ὑπηρέτης ὢν εἰς ἓν τῶν ξενοδοχείων τῆς πόλεως. Οὗτος δ' ἐκήρυττε τὸν λόγον τοῦ Κυρίου περίπου ὥς ἔπεται :

«Ὅταν πολὺν καιρὸν μείνῃ ἀκάθαρτον τὸ ἔδαφος τῆς οἰκίας σας, ἐνίστε σεῖς οἱ ἴδιοι ἢ αἱ γυναῖκες σας δὲν τὸ καθαρίζετε, δὲν χύνετε εἰς αὐτὸ νερὸν καὶ τὸ σφουγγαρίζετε;

— Ναί! ναί! ἀνέκραξε μετὰ κτηνωδῶν ὀρυγμῶν τὸ πλῆθος τῶν πιστῶν.

«Καὶ ὅταν ἡ οἰκία σας καθαρισθῇ καὶ σφουγγαρισθῇ, δὲν εὐχαριστεῖσθε νὰ τὴν βλέπητε;

— Βεβαίως, βεβαίως, ὠρύετο τὸ ἀκροατήριον,

«Τινὲς ἐξ ὑμῶν, ὅταν πολὺ λερωθῶσι τὰ ὑποκάμισά σας, δὲν τὰ δίδετε ἐνίστε νὰ πλυθῶσι;

Βλέπων πέριξ μου, περιέμενον ὅτι ὅλοι, ὥς ἐξ ἐνὸς στόματος, θ' ἀπῆντων «Ὁχι! ποτέ». Ἀλλ' αἱ ὕλακαὶ καὶ οἱ συριγμοὶ τῶν

φαίνεται ὅτι ἦσαν ἀπάντησις καταφατική, δι' ὃ καὶ ὁ σεβαστὸς ἱερεὺς ἐπανέλαβε :

«Καὶ ὅτε λαμβάνετε καὶ φορεῖτε τὸ καθαρὸν ὑποκάμισον, δὲν εὐχαριστεῖσθε;

— Ναὶ βεβαίως, ἀντήχησε πανταχόθεν τὸ πλῆθος κατὰ τὸν αὐτὸν ἀναρθρὸν τρόπον.

»Αἷ λοιπόν, ἐπανέλαβεν ὁ ἱεροκέρυξ, ὥς τὸ νερὸν τοῦ σφουγγαρίου καθαρίζει τὸ πάτωμα τῶν δωματίων σας, ὥς τῆς πλύστρας τὸ νερὸν λευκαίνει τὰ ὑποκάμισά σας, οὕτω καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ καθαρίζει τὰς ψυχάς σας. Καὶ ἐν γένει ἦν τὸ ἥθος καὶ ὁ τόνος τοῦ παραδόξου ἱερέως ὥς γελωτοποιοῦ τινος ἀπὸ σκηνῆς. Κορυφωθέντος δὲ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τοῦ ἀκροατηρίου, μετὰ τὴν κήρυξιν ἤρξατο ψαλμωδία, ἧς πάντες μετεῖχον.

Ἐν τούτοις τὴν προσοχήν μου εἶχεν ἐλκύσει εἰς γέρον, ἀπέναντί μου καθήμενος, μακρὰν ἔχων πολιὰν καὶ τι ἐνθουσιῶδες εἰς τὴν ἔκφρασιν τοῦ προσώπου οὗ περιέργως κλασικὴ ἦν ἡ κανονικότης. Ἐν ᾧ δὲ τὸν ἠτένιζον, αἴφνης εἶδον αὐτὸν ἀνησύχως κινούμενον, καὶ ἐγερθεὶς, ἤρχισε νὰ στρέφηται πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ τ' ἀριστερά, ὥς σκοτοδινιῶν, μέχρις οὗ δύο ἄνθρωποι, προσελθόντες, τὸν ἔλαβον ἐκ τῶν ὤμων, καὶ τὸν ἐξήγαγον εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον.

Ἐν ᾧ δ' ἠπόρουν τί συνέβη εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὑπώπτευον ἀποπληξίαν, αἴφνης ἤκουσα γραίαν, καὶ αὐτὴν ἐκεῖ που καθημένην, ἐκπέμπουσαν ὀξύτατας φωνάς, καὶ τὴν εἶδον ὅτι ἐστρέφετο περὶ ἑαυτήν, ὥς φρενητιῶσα, ἀπαχθεῖσαν καὶ αὐτὴν κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, καί, ἐρωτήσας, ἔμαθον ὅτι οὗτοι ἦσαν οἱ ὑπὸ τοῦ θείου πνεύματος καταλαμβανόμενοι. Ὁ δ' ἱερεὺς ἐπεράτωσε τὴν ἀκολουθίαν, παρακαλέσας τινὰς τῶν ἀκροατῶν νὰ φέρωσι τριακόσια τάλληρα τὴν προσεχῇ Κυριακὴν εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Ἀλλοίαν σκηνὴν ἀπῆντησα εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Κουακέρων κατ' ἄλλην Κυριακὴν. Ὁδηγηθεὶς εἰς οἰκίαν, ἣτις οὐδὲν εἶχε τὸ ἐμφαῖνον δημόσιον θρησκευτικὸν ἢ οἶον δήποτε ἄλλο κατάστημα, εἰσῆχθην εἰς δωμάτιον εὐρύχωρον, ἔχον ἐπιπλα συνήθους εὐτελοῦς κατοικίας, ἐν οἷς, ἢ ἐφ' ὧν, παρετήρησα καὶ τινὰ ἀντι-

κεείμενα ἀνήκοντα εἰς γυναικείας ἐνδυμασίας, ὡς στηθοδέσμους, πιλίδια καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐμποιήσαντά μοι τὴν ἐντύπωσιν, ἣτις μοὶ ἐπεκυρώθη ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ ὀδηγήσαντός με κ. Bing, ὅτι ἡ ἐκκλησία αὕτη κατὰ τὰς Κυριακάς, ἦν κατὰ τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ ὥρας, ἀπλῇ αἴθουσα ῥαπτρίας τινὸς γυναικείων ἐνδυμάτων.

Εἰς μίαν ἄκραν τῆς αἰθούσης, ὀπίσω τραπέζης, ὑπῆρχεν ἀνάκλιντρον, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐκάθηντο τρεῖς κύριοι, εἰς δ' ἅπαντα τὰ λοιπὰ μέρη ἐκάθηντο ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά, εἰς καθέδρας ὁτάκτως τεταγμένας, ὅπως καὶ ὅπου καθεῖς ἤθελε, καὶ τρεῖς τοιαύτας κατελάβομεν καὶ ἡμεῖς, ἐγὼ μετὰ τοῦ υἱοῦ μου καὶ τοῦ Κυρίου Βίγγ. Ἡ ὁμήγουρις πᾶσα ἐσίγα, οὐχὶ ὁμως, ὡς ἀμέσως εἶδομεν, σιγὴν εὐλαβείας καὶ ἐσωτερικῆς προσευχῆς, ἀλλ' ἀπλῶς ἀνθρώπων μὴ ἐχόντων τί νὰ εἰπῶσιν ἢ ἀπόφασιν ἐχόντων νὰ μὴ ἀνοίξωσι τὸ στόμα, καὶ περιμενόντων ἐν ὑπομονῇ δὲν ἠξεύρω τί. Ὡς αὐτοί, ἐσιγήσαμεν καὶ ἡμεῖς, ἀλλ' ἡ σκηνὴ αὕτη παρατεινομένη, ἤρχισε νὰ προσβάλλῃ τὰ νεῦρα ἡμῶν, καὶ ἐγὼ συνεκρατούμην, ἵνα μὴ ἐκραγῶ εἰς σκανδαλώδη γέλωτα, ὅτε μάλιστα, ῥίψας βλέμματα πέριξ μου, εἶδον καὶ τοὺς συντροφους μου ἀκριβῶς εἰς τὴν αὐτὴν διατελοῦντας διάθεσιν. Ἀλλ' ἀντιπερισπασμὸν μοὶ ἔφερε τὴν στιγμὴν ἐκείνην κρότος τις, διακόψας τὴν σιγὴν καὶ προερχόμενος ὀπισθέν μου. Ὅτε δ' ἐστράφην, εἶδον ὅτι προήρχετο ἐκ παιδίου βαθέως ἀποκοιμηθέντος, καὶ στεντόριον ῥώχγοντος. Μετ' ὀλίγας δὲ στιγμὰς ὁ αὐτὸς κρότος ἐπανελήφθη ἐξ ἄλλης γωνίας τῆς αἰθούσης, ὅπου εἶδον ὅτι ἡ κοιμωμένη ἦν τις γραία· ταῦτα δ' οὐδόλως ἐφαίνοντο ἐκπλήττοντα ἢ ταράττοντα τὴν ὁμήγουριν, ἣτις, ὡς ἂν οὐδὲν ἔκτακτον ἔβλεπεν εἰς αὐτά, ἐξηκολούθει τὴν ἀτάραχον σιωπὴν τῆς.

Ἡρχίζον δὲ πῶς ν' ἀνησυχῶ, ἂν ἡ νάρκωσις αὕτη ἤθελεν ἐξακολουθήσῃ μέχρι τῆς ἐσπέρας, ἢ ἕως πότε, ὅτε εἰς τῶν ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου καθημένων ἀνέστη, ἐχαιρέτισε καὶ ἔλαβε τὸν λόγον, ὅπερ ἀπεδείκνυνεν ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὃ ἡ ὁμήγουρις, ὡς εἶτα ἔμαθον, ἐν σιγῇ καὶ καρτερίᾳ ἐπρόσμενε, κατέβη τέλος καὶ κατέλαβε τὸν ἐγερθέντα. Ὡμίλησε δ' οὗτος, ἐπὶ πέντε λεπτὰ ἴσως, περὶ τοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ πολλαπλασιασμοῦ καὶ τῆς διανομῆς

τῶν ἄρτων καὶ τῶν ἰχθύων ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, φέρων τοῦτο εἰς ἀπόδειξιν ὅτι ὁ Θεὸς ἔρχεται πάντοτε εἰς βοήθειαν τῶν πεινῶντων καὶ τῶν ἐνδεῶν· ἀλλ' ὠμίλησεν, ὅχι ὥς ἐμπνεόμενός τις ὑπὸ τοῦ Θείου Πνεύματος, ἀλλ' ὥς ἄνθρωπος, οὐδενός, οὐδὲ τοῦ κοινοτάτου πνεύματος κάτοχος, ἀνίκανος νὰ καταρτίσῃ μίαν φράσιν ὀρθήν, ἢ νὰ εἰπῇ τι ἔχον λογικὴν συνάφειαν. Περαιώσας δὲ τὴν λειτουργίαν του, ἔδωκε τὴν χεῖρα εἰς τὸν δεξιῶς του καθήμενον, ἔπειτα εἰς τὸν ἀριστερῶς, καὶ οὕτως ἔληξεν ἡ ἱεροτελεστία, καὶ τὸ σεμνὸν πλήρωμα τῶν πιστῶν ἠγέρθη καὶ ἀνέχωρησεν, εὐχαριστημένον ὅτι ἐξεπλήρωσε τὰ ἱερά του καθήκοντα, καταλείπον τὴν ἐκκλησίαν του εἰς τὴν κυρίαν αὐτῆς κάτοχον, τὴν ἰέρειαν τοῦ συρμοῦ.

Παρευρέθην δὲ κατ' ἄλλην ἡμέραν καὶ εἰς ἱεουργίαν τῶν Σβινδερβοργίων, ὅτε εἰς τὴν ἐκκλησίαν αὐτῶν, καλουμένην τὴν «Νέαν Ἱερουσαλήμ», ἐτελεῖτο χειροτονία, ἀλλ' ἡ λατρεία τῆς φαντασιοκόπου ταύτης εἰς ὑπαρξιν πνευμάτων πιστευούσης αἰρέσεως οὐδόλως διαφέρει τῆς τῶν ἄλλων διαμαρτυρομένων κατὰ τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους. Τούτους ὅμως ἐν ἐσχάτοις ὑπερηκόντησαν οἱ καθαροὶ πνευματισταί, ὧν ἐπανειλημμένως ἐκ περιεργείας ἐπεσκέφθην τὸν ναὸν ἐν Οὐασιγκτῶνι, καλούμενον Spiritualist hall. Γνωστὴ ἐστὶν ἡ μυριάκις γενομένη παρατήρησις, ὅτι τράπεζαι καὶ ἄλλα σκεύη, στρέφονται, ἢ παντοίως ἄλλως κινουῦνται, ὅτε κύκλῳ περικάθηνται ἄνθρωποι, ἔχοντες ἐπ' αὐτῶν τὰς χεῖρας. Τὸ φαινόμενον ἐστὶ περίεργον, καὶ ἡ ἔρευνα αὐτοῦ ἐνδιαφέρουσα τὰ μάλιστα τὴν φυσικὴν. Ἀλλὰ τῶν πολλῶν τὸ πνεῦμα ὀλίγον ἐστὶ πρόσφορον πρὸς ἐμβριθεῖς καὶ ἀπροκαταλήπτους ἐρεῦνας, καὶ συνήθως ἐξοκέλλει ἐπὶ θάτερα εἰς ὑπερβολάς· οὕτω καὶ τὸ φαινόμενον τοῦτο, τὸ ἀναμφισβήτητον, οἱ μὲν ἠρνήθησαν ἄντικρυς, τῶν εὐπίστων τὴν βλακίαν οἰκτείροντες, οἱ δὲ ἠγείρον εἰς θαῦμα ὑπερφυσικόν, ἀνίκανοι ὄντες νὰ ἐννοήσωσιν, ἢ καὶ νὰ ἐρευνήσωσι, τὰς φυσικὰς αὐτοῦ ιδιότητας. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι εἰσὶ πολυπληθέστατοι ἐν Ἀμερικῇ, ἀποτελέσαντες αὐτὸ τοῦτο, ἰδιαιτέραν θρησκείαν. Εἰς ταύτης λοιπὸν τὸν ναὸν ἐπορεύθην, ὅτε ἐτέλουν τὴν τελευταίαν τῶν ἐτησίων αὐτῶν συνεδριάσεων.

μεθ' ἣν ἤρχοντο αἱ θεριναὶ διακοπαί. Ἐν μεγάλῃ αἰθούσῃ, κατεχομένη ὑπὸ ἐδωλίων, ἄλλως δὲ γυμνῇ, ἦν ἐν τῷ μέσῳ τράπεζα, ἐφ' ἧς ἦσαν προσκεφάλαια καὶ ἐν μέγα βιβλίον. Προελθὼν δ' ἐν τῶν μελῶν, ἀπήγγειλεν ἐν ποίημα εἰς τιμὴν τῶν πνευμάτων, ἅτινα ἤκιστα ὁμῶς φαίνονται εἰς τὴν ποιητικὴν ἔμπνευσιν συντελέσαντα. Εἶτα δ' ἄλλος προέβη, καὶ κλείων τοὺς ὀφθαλμούς, ὥς ἀκούων τῶν πνευμάτων ὑπαγορευόντων αὐτῷ, ὠμίλησε περὶ τῶν πλεονεκτημάτων τῆς πνευματιστικῆς θρησκείας, καὶ κατέληξε λέγων ὅτι πᾶς ὁ ἐξερχόμενος ὤφειλε νὰ καταβάλλῃ συνεισφορὰν τινὰ εἰς δίσκον, ὅστις ἤθελεν ἐκτεθῆ εἰς τὴν θύραν. Οὕτως ἔληξεν ἡ οἰκτρὰ αὕτη σκηνή, ἐφ' ἧς δὲν ἤξευρον ἂν ὤφειλον περισσότερον νὰ ἐκπλαγῶ διὰ τὴν ἀγυρτεῖαν τῶν ἀπατεώνων ἢ διὰ τὴν εὐήθειαν τῶν ἀπατωμένων.

Μετά τινὰ χρόνον δ' ἐπεσκέφθην καὶ αὐθις θρησκευτικὴν συνέλευσιν τῶν πνευματιστῶν, γενομένην ἐν ἑτέρῳ καταστήματι, οὗ τοὺς τοίχους ἐκόσμουν ἐπιγραφαὶ τινες ἀποφθεγματικαὶ καὶ εἰκόνες οὐδόλως θρησκευτικαί. Ἀφορμὴ δὲ τῆς τελετῆς ἦν ἡ ἀφιξίς ἐπισήμου τινὸς προφήτιδος, μεγάλης φήμης παρ' αὐτοῖς ἀπολαμβανούσης, ἣν ὑπεδέχοντο. Μετ' εἰσαγωγὴν, ἀπαγγελθεῖσαν ὑπὸ τοῦ προέδρου, ἀναβᾶσα ἀνάντης εἰς καθέδραν, ὑψουμένην ἐν τῷ μέσῳ τῆς εὐρείας αἰθούσης, ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ οὕτως, ὥς ἀποσπασθεῖσα δῆθεν τοῦ κόσμου τούτου, ὠμίλησε περὶ ὅλην ὥραν περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ γνωρίζωμεν τοὺς θείους νόμους.

Μετέβην δ' ἐκ περιεργείας καὶ δεύτερον καὶ τρίτον εἰς τὸν θαυμάσιον ἐπὶ βλακίᾳ ἀνθρώπων ὑποτιθέμενον τοῦτον ναόν. Ἐκεῖ (τῇ 13|25 Ὀκτωβρίου), ὁ προϊστάμενος εἶπεν ὅτι Κυρία της, ἐλθοῦσα ἐκ Νεοβοράκου, πρόκειται νὰ λάβῃ τὸν λόγον· ἀλλ' ἀγνοεῖ αὐτὸς καὶ ἐρωτᾷ ἂν εἶναι ἤδη παροῦσα ἢ ἂν. ἀπούσης ἐκείνης, ἄλλος τις θέλῃ νὰ ὁμιλήσῃ.—Σιωπή.—Εἶτα δὲ ἠγέρθη ἕτερος καὶ εἶπεν ὅτι ἡ Κυρία ἦλθε μὲν, ἀλλὰ τὰ πνεύματα ἀρνοῦνται νὰ ὁμιλήσωσι σήμερον δι' αὐτῆς, μόνον δ' εἰς τὴν συνέλευσιν θὰ τὴν ἐμπνεύσωσι, τὴν μετὰ δύο ἡμέρας· καὶ οὕτω διελύθη ἡ ἐκκλησία.

Καίτοι δ' ἱκανῶς ἐκ τούτων μαθὼν τί εἶχον νὰ φρονῶ περὶ

τῶν ἀνθρώπων τούτων, διαιρουμένων βεβαίως εἰς δολίους καὶ εἰς εὐπίστους, οὐχ ἦττον ἐνέδωκα εἰς τοὺς ἐπιμένοντας παρ' ἐμοί, ὅτι ἔπρεπε νὰ τὴν ἰδῶ τὴν γυναῖκα ταύτην καὶ κατ' ἰδίαν, διότι μεγάλη ἐστὶν ἡ φήμη, ἣς ἀπολαμβάνει, ἔνεκα τῶν προῤῥήσεων δῆθεν αὐτῆς διὰ τῶν σχέσεων, αἷς διατηρεῖ μετὰ τῶν πνευμάτων.

Θέλων, ἐπομένως, νὰ πεισθῶ μέχρι ποῦ χωρεῖ τῶν ἀνθρώπων τούτων ἡ ἀφέλεια, συγκατετέθην νὰ μεταβῶ τὴν ἐπιούσαν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Κας Horton, ὥς αὕτη ἐκαλεῖτο, μετὰ τοῦ υἱοῦ μου. Μᾶς παρεκάλεσεν ὅμως νὰ ἐπανέλθωμεν τὴν ἐπαύριον, πιθανῶς διὰ νὰ λάβῃ καιρὸν ἐν τούτοις νὰ μάθῃ τὰ καθ' ἡμᾶς. Ἄλλ' οὔτε παρὰ τίνος, οὔτε τί νὰ μάθῃ εἶχε, καὶ ταῦτα ἀπέδειξεν ἱκανῶς σαφῶς ἡ συνέντευξις. Ὅφείλω ὅμως νὰ εἰπῶ ὅτι σκοπὸς αὐτῆς δὲν ἦν ἡ χρηματολογία, διότι δὲν μ' ἐδέχθη ἐπὶ μισθῷ, ἀλλ' ἤθελε πιθανῶς νὰ καταστήσῃ καὶ ἐμὲ ἀπόστολον τῆς θαυματουργοῦ των θρησκείας. Καθεσθεῖσα λοιπὸν παρ' ἐμοί, ἐφαίνετο ὥς τρέμουσα, μ' ἔλαβεν ἐκ τῶν δύο χειρῶν, μοὶ παρήγγειλε νὰ ἐγγίσω τὸ γόνυ μου εἰς τὸ γόνυ τῆς, ἐκλείσε τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ μοὶ εἶπεν ὅτι διὰ τῆς φωνῆς τῆς ὠμίλει ὁ Σεβασμιώτατος John Pierpoint, εἰς τῶν ἀποθανόντων αἰρεσιαρχῶν των. Οὗτος δὲ μὲ προσεφώνησε διὰ τῶν λέξεων *My estimable friend* (ἀξιότιμε φίλε), καὶ ἤρχισε νὰ φλυαρῇ... ἄρρητ' ἀθέμιτα, ὅτι εἰς γλυκὺς ἄγγελος (πνεῦμα νεκροῦ) μὲ προστατεύει, ὅτι θὰ ἐπιτύχωσι τὰ εὐγενῆ σχέδιά μου, ἐν ἄλλοις δὲ καὶ ὅτι ἴσταται παρ' ἐμοί καὶ πολὺ τὸν νοῦν εἰς ἐμὲ ἔχει προσηλωμένον χολός τις, ὅστις οὐδόλως δύναται νὰ περιπατήσῃ δι' ἀρτίων ποδῶν.

Ἄν δὲν εἶχε τοὺς ὀφθαλμούς κεκλεισμένους, θὰ ἔβλεπε τὸ μειδίαμά μου, ὅτε μοὶ ἔλεγε καὶ μοὶ ἐπανελάμβανε περὶ τοῦ χολοῦ φίλου μου, ἐν ᾧ ἐγὼ τοιοῦτον δὲν εἶχον. Οὕτως ἔληξεν ἡ συνέντευξις αὕτη, ἐπικυρώσασά μοι, ἂν ἦτον ἀνάγκη, τὴν δόξαν ὅτι τὸ πᾶν, παρὰ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις τοῦλάχιστον, ἦν παχυλὴ ἀγυρτεία.

Ἐν τούτοις μῆνας μετὰ ταῦτα, ὅτε μίαν ἡμέραν διηγούμην τὴν σκηνὴν ταύτην, ἐκφράζων τὴν ἀπορίαν μου, ὅτι ἄνθρωποι νοῦν ἔχοντες τόσον εὐκόλως διεβουκολοῦντο, καὶ ἐγέλων διὰ τὸν

χωλὸν ἀνύπαρκτον φίλον μου, αἴφνης διέκοψα τὸν γέλωτα, καὶ ἔμεινα ἐν ἐκπλήξει. Διὰ μιᾶς μοὶ ἐπῆλθε κατὰ πρῶτον εἰς τὴν μνήμην ὅτι τῷ ὄντι εἶχον ἐν Ἀθήναις φίλον μὴ ἀρτίποδα, χωλόν, ὥς μοὶ τὸν περιέγραψεν ἡ πνευματιστής, φίλον τῶν πάντων μοι προσφιλέστατον, τὸν Σκαρλάτον Βυζάντιον, ὅστις βεβαίως ὑπὲρ πάντα ἄλλον, πλὴν τῶν συγγενῶν μου, μὲ εἶχε διὰ μνήμης. Ἦν ἀπλῇ σύμπτωσις τοῦτο, ἡ ἀληθῶς ἐνυπῆρχέ τις ταῖς ἡμετέραις γνώσεσιν ἀνεξάρτητος δύναμις εἰς τὴν γυναῖκα ταύτην, ἣτις ὅμως τὴν ἐξεμεταλλεύετο καὶ τὴν ἐκαπήλευε, μιγνῦσα αὐτὴν μετ' ἀγυρτικῶν ἐπιδειξέων, καὶ μειοῦσα τὴν ἀληθῆ ἀξίαν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτῆς σπουδαιότητα; Ἐπὶ τούτου πολλάκις σκεφθεὶς, δὲν ἠξεύρω τί ν' ἀπαντήσω.

Πρὸ τούτων, μικρὸν μετὰ τὴν ἀφιξίν μου (20 Ἰουνίου - 2 Ἰουλίου), προσκληθεὶς εἰς γεῦμα παρὰ τῷ Πρέσβει τῆς Γαλλίας κ. Βερθεμῆ, εὔρον παρ' αὐτῷ πολλὰ καὶ ἄλλα μέλη τοῦ διπλωματικοῦ σώματος, πάντα, ὥς ἐξ ἑνὸς στόματος, βαθεῖαν ἀγανάκτησιν ἐκφράζοντα διὰ τὸν ἀγγελθέντα φόνον τοῦ Αὐτοκράτορος τοῦ Μεξικοῦ, καὶ ἀποστροφὴν πρὸς τὸν κυνικὸν ἐγωϊσμόν τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως, ἣτις ἐπέτρεψεν αὐτόν, ἐνῶ, διὰ τῆς ἐλαχίστης παρεμβάσεως, ἐδύνατο νὰ τὸν ἐμποδίση. Πολλοὶ δὲ διῆσχυρίζοντο ὅτι μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν κυβερνήσεων, εἰλικρινῆς συνεννόησις οὐδέποτε πλέον δύναται νὰ ὑπάρξη.

Μεταξὺ δὲ τῶν συνδαιτημόνων μου ἦν καὶ ὁ ἐπίσημος καὶ μεγάλην ἐπιρροὴν ἔχασκων Γερουσιαστὴς Sumner, ὅστις, εἰπὼν μοι ὅτι ἀνηγγέλθη ὁ διορισμὸς Ὁθωμανοῦ Πρέσβεως εἰς Ἀμερικὴν, τοῦ κ. Blaquas, μὲ ἠρώτησεν, ἂν φρονῶ ὅτι ἡ Ἀμερικὴ πρέπει νὰ τὸν δεχθῇ. Ἐγὼ δ' ἀπήντησα καταφατικῶς, διότι, ἐν εἰρήνῃ οὔσα πρὸς τὴν Τουρκίαν, δὲν ἐδύνατο ν' ἀρνηθῇ τὴν παραδοχὴν Πρέσβεως αὐτῆς, ἀφ' οὗ καὶ αὐτὴ εἶχε Πρέσβυν ἐν Κωνσταντινουπόλει· τὸν δὲ κ. Blaquas εἶπον ὅτι δὲν γνωρίζω προσωπικῶς, δὲν πιστεύω ὅμως νὰ ὑπάρχη οὐδεὶς λόγος προσωπικῆς ἐξαιρέσεως δι' αὐτόν. Ἡ ἐκπλήρωσις τῶν καθηκόντων διπλωματικῆς φιλοφροσύνης ἠλπιζον, εἶπον, ὅτι δὲν θὰ παρέβλαπτε τὰ φιλελληνικὰ αἰσθήματα τῶν Ἀμερικανῶν.

Τῇ 21)3 Ἰουλίου δὲ παρευρέθην εἰς τὴν ἑναρξιν τῇ Βουλῇς ἐν τῷ λαμπρῷ Βουλευτηρίῳ, ὃ φέρει ὄνομα **Καπιτώλιον**, ἔχον τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων στεγαζομένην ὑπὸ 15 φωτεινῶν θόλων. Ἡ ἔδρα τοῦ προέδρου ἐστὶ μαρμαρίνη, ὑπ' αὐτὴν δ' ἐκτείνεται ἡ τῶν Γραμματέων, καὶ ἔτι κατωτέρω ἡ τῶν γραφέων καὶ στενογράφων· διὰ δὲ τοὺς ρήτορας βῆμα δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' ὁμιλοῦσιν, ἢ ἀπὸ τῆς θέσεώς των, ἢ ἐκ τοῦ κέντρου τοῦ **Κοίλου**, περὶ ὃ τὰ ἐδώλια τῶν Βουλευτῶν εἰσὶν ἡμικυκλικῶς διατεθειμένα· τοῦτο δὲ μοὶ ἐφάνη σκοπὸν ἔχον τὴν μὴ ἐνθάρῳνσιν τῆς τῶν ῥητόρων μακρυγορίας, ἀφ' οὗ ἐν τοῖς Βουλευτηρίοις καὶ Δικαστηρίοις σήμερον δὲν ὑπάρχει Κλειψύδρα. Οἱ δὲ τὴν ἐσωτερικὴν ὑπηρεσίαν ἐκτελοῦντες κλητῆρες εἰσὶ παιδιά, περὶ τὰ τριάκοντα τὸν ἀριθμόν. Ἄλλη δὲ διαίρεσις ἐν τῇ αὐτῇ οἰκοδομῇ, ἐλάσσων μὲν αὐτῇ, ἀλλ' οὐχ ἥτιον ὑπὸ τριῶν θόλων φωτιζομένη, χρησιμεύει εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς Γερουσίας, καὶ μεταξὺ τῶν δύο ἐκτείνεται μέγας κυκλωτερῆς πρόδομος θολωτός, οὗ τὴν κορυφὴν τοῦ θόλου ἐκόσμησε δι' ὠραίου γραφικοῦ συμπλέγματος ὁ ἐν Ῥώμῃ ἀνατραφεὶς Ἑλλήν Βρωμίδης. Τοῦτον μετὰ μεγίστου ἐνδιαφέροντος ἐγνώρισα, κομισθέντα παρ' ἐμοὶ ὑπὸ τοῦ Ἑλληνοσ κ. Κίμωνος.

Ὑπὸ πολὺν δ' ἡσύχους οἰωνοὺς δὲν εὗρον ἀρχομένην τὴν περιόδον ταύτην. Μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Λίγκολν, τὴν προεδρείαν τῆς Δημοκρατίας, μέχρι τῆς ἔτι ἀπεχούσης ἐποχῆς τῶν νέων ἐκλογῶν, εἶχεν, ὥς ἀνωτέρω εἶπον, ἀναλάβῃ ὁ Ἀντιπρόεδρος Johnson, πρὸς οὗ τὴν ἱκανότητα καὶ τὰς προθέσεις πολλοὶ ἐδυσπίστουν· δι' ὃ καὶ ἡ ἀριστερὰ τῆς Βουλῆς, προεξάρχοντος τοῦ Γερουσιαστοῦ Sumner, ἤθελε νὰ θέσῃ τὸν Πρόεδρον ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν καὶ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν Βουλῶν· τὸ κέντρον ἀπῆτει ῥιζικὰς μεταρρυθμίσεις, ἃς ὠνόμαζον τότε ἀνοικοδόμησιν (reconstruction), ἡ δὲ δεξιὰ, ἀσθενὴς τὸν ἀριθμόν, κατέφυγεν εἰς τὸ στρατήγημα τοῦ μὴ ἐμφανίζεσθαι εἰς τὰς σὶνεδριάσεις, ἵνα ἐμποδίξῃ τὴν ἀπαρτίαν καὶ ἐπιφέρῃ τὴν κωλυσιεργίαν.

Τῇ ἐπαύριον τῆς ἐνάρξεως τῆς Βουλῆς (4 Ἰουλίου) ἐτελέσθη ἐπισήμως ἡ ἐθνικὴ ἐορτὴ τῶν Ἀμερικανῶν ἐν τῷ Δημαρχείῳ

(City — hall), ὅπου ὁ ἀπόγονος τοῦ Οὐασιγκτῶνος, Συνταγματάρχης Washington, ἀπήγγειλε λόγον πανηγυρικόν, ἀληθῶς εὐγλωττον, ἀλλ' ὃν θὰ ἐξετίμων περισσότερον, ἢ ἡ θερμότης τῆς ἡμέρας δὲν ἦτον ἀνυπόφορος, ἐγὼ δέ, καθ' ὃ ξένος, οὐχὶ ὠπλισμένος κατ' αὐτῆς, ὥς ἔβλεπον πέριξ μου πάντας τοὺς Ἀμερικανούς, διὰ ῥιπιδίων· τινὲς δὲ εἶχον καὶ δύο, ὥς νέα καὶ ὠραία κόρη παρακαθημένη μοι, καὶ ἥτις, βλέπουσα τὴν ἀγωνίαν μου, χωρὶς παντάπασι νὰ μὲ γνωρίζῃ, μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης τὴν Ἀμερικανίδα ἀπροσποιήτου φιλοφροσύνης, καὶ λίαν ἐγκαίρως τὴν χριστιανικὴν ἀρχὴν ἐφαρμόζουσα, ἐκ τῶν δύο ῥιπιδίων τῆς ἔδωκε τὸ ἐν εἰς ἐμέ, τὸν μὴ ἔχοντα.

Τὴν αὐτὴν δ' ἡμέραν ἐπορεύθην καὶ εἰς τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Seward, καὶ ἐνόμισα πλέον ἐγκαιρον νὰ συνδιαλεχθῶ μετ' αὐτοῦ περὶ τοῦ κυριωτέρου σκοποῦ τῆς ἀφίξεώς μου καὶ τῶν ἐπὶ τῆς φιλελευθέρου Ἀμερικῆς στηριζομένων ἡμετέρων ἐλπίδων.

Τῷ εἶπον ὅτι θέλομεν τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Κρήτης, οὐχὶ ἐκ φιλοδοξίας ἢ πλειονεξίας, ἀλλ' ἵνα ἡ χριστιανικὴ καὶ ἡρωϊκὴ ἐκείνη νῆσος ἀπολαύσῃ τῶν ἀγαθῶν, εἰς ἃ πᾶς ἐξηυγενισμένος λαὸς δικαιούται· ὅτι ἂν, ὥς ἐρρέθη, ἤθελεν ἡ Ἀμερικὴ νὰ καταλάβῃ τὴν Κρήτην, ἀσπαστοτάτῃ θὰ ἦν τοῖς Κρήταις ἡ μεταβολή, διότι ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ θ' ἀνέκυπτον εἰς νόμους ἐλευθέρους· ἀλλ' ὅτι κυρίως τὸ δικαίωμα τοῦ μαχομένου λαοῦ ἐστὶ ν' ἀνακτήσῃ πλήρη τὴν ἀνεξαρτησίαν του, καὶ λίαν εὐνόητον ὅτι ἡ Ἑλλὰς συμπαθεῖ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἐπικαλεῖται καὶ τὰς εὐγενεῖς τῆς Ἀμερικῆς συμπαθείας. Ἔνεκα δὲ τῶν περιστάσεων, εἰς ἃς ἡ Ἀνατολὴ διατελεῖ, ὅτι ἀνάγκην καὶ ἐπιθυμίαν ἔχομεν ν' αὐξήσωμεν τὸν στρατὸν καὶ στόλον ἡμῶν, καὶ ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις ὅτι προθύμως θὰ ἡγόραζέ τινα τῶν ὅπλων καὶ πολεμικῶν πλοίων τῆς Ἀμερικῆς, ὅσα, χρησιμεύσαντα εἰς τὸν πόλεμον, μένουσιν ἤδη αὐτῇ ἄχρηστα μετὰ τὴν εἰρήνην.

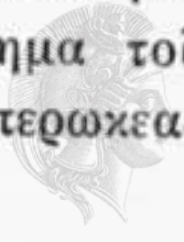
Ἀλλ' ὁ κ. Seward, μετὰ τῆς τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ ἀποτελούσης ἀποτόμου παρρησίας, μοὶ ἀπῆντησεν ἀναπτύσσων μοι τὸ ἐπικρατοῦν ἐν Ἀμερικῇ καὶ σῶζον αὐτὴν σύστημα τοῦ **Μονρώ**, τὸ συνιστάμενον εἰς τὴν ἐντελῇ ἀποχὴν τῆς ὑπερωκεα-

+

264f2
2650a

+

+

ΑΘΗΝΩΝ

2647
 νείου χώρας ἀπὸ πάσης ἐπεμβάσεως εἰς τὰ τῆς Εὐρώπης, ἵνα καὶ ἡ Εὐρώπη μηδεμίαν λαμβάνη ἀφορμὴν ἐπεμβάσεως εἰς τὰ τῆς Ἀμερικῆς, εἰς ὃ ἔτεινε καὶ τὸ ἀποτρόπαιον μάθημα, τὸ δοθὲν διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Μαξιμιλιανοῦ. Συμπάθειαν, μοὶ εἶπε, δὲν μᾶς ἀρνεῖται, ἀλλ' οὐδεμία συμπάθεια, οὐδεὶς αἰσθηματικὸς λόγος θέλει ποτὲ πείσει τοὺς Ἀμερικανοὺς νὰ παρεκκλίνωσιν ἀπὸ τοῦ ἀπαρabiάστου κανόνος των. Ἐνεκα αὐτοῦ τούτου, προσέθηκεν, οὔτε ὅπλα, οὔτε πλοῖα δύνανται νὰ παραχωρήσωσιν ἢ πωλήσωσιν εἰς ἐμπολέμους. Ἀλλ' εἰς ταῦτα τῷ ἀντέταξα ὅτι ἐμπόλεμοι ἡμεῖς δὲν εἴμεθα, καὶ τότε συγκατετέθη μὲν εἰς τὴν αἴτησιν ταύτην, ἀλλὰ μοὶ ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ μὴ φανῶ ἐγὼ ὡς ὁ ἀγοραστής. Ἀλλ' εἰς μεταγενεστέρας συνεντεύξεις, μᾶλλον καμφθεὶς, μ' ὑπεσχέθη πᾶσαν ἠθικὴν ὑποστήριξιν· μοὶ εἶπεν ὅμως ὅτι τὰ ὅπλα κᾶν, τὰ εἰς τὸν πόλεμον χρησιμεύσαντα, ἦσαν, καθ' ὅσον ἤξευρεν, εἰς χεῖρας ἰδιωτικὰς· ἐγὼ δ', ἐρευνήσας, ἔμαθον ὅτι τοῦτο δὲν ἦν ἐντελῶς ἀκριβές. Περὶ δὲ τῆς καταλήψεως τῆς Κρήτης μοὶ εἶπεν ὅτι, οὔτε δωρεά, ἂν τοῖς ἐδίδετο, θὰ τὴν ἐδέχοντο, διότι ἔχουσι συμφέρον καὶ θέλησιν νὰ μὴ γίνωσι ποτὲ δύνამις εὐρωπαϊκὴ, ἢ συμφέροντα ἔχουσα μετὰ τῶν Εὐρωπαϊκῶν συγκρουόμενα.

2649^α
 Εἰς τὸν Πρόξενον δὲ κ. Βόττην ἐπεμψα ἄρθρον κατὰ τῶν περὶ Ἑλληνικῆς ληστείας διαδεδομένων προλήψεων, ἵνα, μεταφράσας, καταχωρήσῃ αὐτὸ εἰς τινὰ τῶν ἐφημερίδων τοῦ Νεοβοράκου, ὡς εἶχε μεταφράσῃ καὶ δημοσιεύσῃ καὶ ἑτέραν μου ἐργασίαν περὶ τοῦ νόμου, τοῦ ἀφορῶντος τὸ Ἑλληνικὸν δάνειον, ἣτις ὅμως οὐδὲν ἀποτέλεσμα, ὡς ἦν ἐπόμενον, ἔφερεν ἐν Ἀμερικῇ.

Συνεχῶς δ' ἐνωχλούμην δι' αἰτήσεις τῆς αὐτογράφου ὑπογραφῆς μου, διότι μέγα συμβὰν ἦν διὰ τοὺς Ἀμερικανοὺς ἢ κατὰ πρῶτον ἀποστολὴ παρ' αὐτοῖς Ἑλλήνος Πρόσβευς. Εἰς τινὰ δὲ τὴν αὐτὴν δέησιν ἀποτείναντά μοι τῇ 4 Ἰουλίου, ἐπεμψα τὸ ὄνομα καὶ εἰς τὴν ἡμερομηνίαν προσέθηκα τὰς λέξεις the anniversary of the liberty of the great and happy republic, καὶ ὁ κοινὸς οὗτος τύπος ὑπερήρκεσε γενικῶς.

Τῇ δ' ἐπιούσῃ, ἦλθε πρὸς ἐμέ, μετὰ τοῦ κ. Ὑόρκ, ὁ κ. Howard,

νέος Στρατηγός, ἀπολέσας τὸν ἓνα βραχίονα εἰς τὸν τελευταῖον πόλεμον, καὶ ὅστις ἐνεφορεῖτο ἐξ αἰσθημάτων εὐγενοῦς φιλάνθρωπίας ὑπὲρ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τῶν Μαύρων, οἷτινες, ὡς δοῦλοι ἐξ Ἀφρικῆς κοιμιζόμενοι, εἶχον ἀπελευθερωθῆ διὰ τοῦ ἄρτι λήξαντος πολέμου τῶν Βορείων πρὸς τοὺς Νοτίους, ἀλλ' οὐχ ἦττον, ἐξηκολούθουν ὑπὸ τῆς κοινῆς προλήψεως πιεζόμενοι καὶ περιφρονούμενοι. Μαθὼν παρ' ἐμοῦ ὅτι συνεπάθουν ὑπὲρ αὐτῶν, ὡς ἀνθρώπων, μὲ ὠδήγησεν εἰς τὰ δι' ἐπιμελείας τοῦ ὑπὲρ αὐτῶν ἰδρυθέντα καὶ διατηρούμενα καταστήματα, τὸ Ὁρφανοτροφεῖον, Νοσοκομεῖον, καὶ προσέτι, ὡς μοὶ εἶπε, καὶ Πανεπιστημεῖον. Ἀληθῶς εἰς τοῦτο δὲν εὗρομεν ἢ ὀλίγα μικρὰ παιδιά ἀμφοτέρων τῶν φύλων, διδασκόμενα ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν· ἀλλ', ὡς μοὶ εἶπεν ὁ εὐέλπις Στρατηγός, τοῦτο ἦν τὸ πρῶτον σπέρμα, ἐξ οὗ μετὰ ἔτη τινὰ ἐπροσδόκει τοὺς ἀγλαωτέρους καρπούς· καὶ εἰς τὸ Ὁρφανοτροφεῖον δὲ ἦσαν τὰ τρόφιμα παιδιά ρυπαρὰ καὶ ἀνυπόδута, ἀλλὰ τὸ ὅτι περιεθάλλοντο, ὅπως δήποτε, ἦν ἤδη μεγάλη πρόοδος· εἰς τὰ λοιπὰ σχολεῖα τῶν Μαύρων, ὅπου μοὶ ἐρρέθη ὅτι οὐδεὶς λευκὸς συνήνει νὰ κατατάξῃ τὸ τέκνον του, μετ' ἐκπλήξεως εἶδον, ἐν τούτοις, παιδιά λευκότετα, καὶ τινὰ καλλονῆς οὐ μικρᾶς· ἀλλὰ μοὶ ἐξηγήθη ὅτι ἦσαν ψευδόλευκα ἐκεῖνα, ἐκ μαύρων γονέων, τουλάχιστον μητρός, καταγόμενα, εὐγνώριστα δὲ διὰ λεπτῆς μέλανος γραμμῆς, ἣν ἔχουσιν εἰς τῶν ὀνύχων τὴν ρίζαν. Εἰς τὸ νοσοκομεῖον δέ, εἷς μαῦρος φρενοβλαβῆς διῆσχυρίζετο ὅτι ἀνεγνώριζεν ἓνα ἐξ ἡμῶν, ὡς ὄντα τὸν ἀρχαῖόν του κύριον, ὅτε ἦν ἐν δουλείᾳ· γράϊα δέ τις, μεθ' ἧς συνδιελέγημεν, μᾶς εἶπεν ὅτι τὴν ἀπελευθέρωσιν των θεωρεῖ ὡς εὐτυχίαν διὰ τὸ μέλλον τῶν παιδίων των, αὐτὴ ὅμως ἢ ἰδίᾳ, ὅτι, ὡς δούλη, ἀπελάμβανε περισσοτέρας περιποιήσεως καὶ ἀνετωτέρου βίου ἢ σήμερον. Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου, νέα μαύρη ἐκ Βιργινίας μοὶ εἶπεν ὅτι οἱ κύριοι τῆς ἦσαν μὲν ἀγαθοὶ πρὸς αὐτήν, ὅτι ὅμως αὐτὴ, τὴν ἐλευθερίαν ποθοῦσα, ἔφυγεν ἀπ' αὐτῶν πρὸ τοῦ ἐσχάτου πολέμου, καὶ κατεδιώχθη δικαστικῶς· ἤδη δὲ θεωρεῖ ἑαυτὴν εὐδαίμονα, διότι ἡ ἐλευθερία τῇ ἐξησφαλίσθη.

Μετὰ μεσημβρίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας, εἰς τὸ Σμισθόνιον Ἰδρυμα,

ὁ ἐπίσημος φυσιολόγος καὶ διευθυντὴς αὐτοῦ, Καθηγητὴς κ. Henri, μοὶ ἔδειξε τὴν Βιβλιοθήκην καὶ τὰς πλουσίας τοῦ συλλογᾶς.

Κατάστημα ἀποδεικνύον τῶν Ἀμερικανῶν τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν καὶ δραστηριότητα, ἐπεσκέφθην κατόπιν τὸ Γεωργικὸν Τμῆμα τοῦ **Ἀρχείου τῶν Προνομίων** (Patent Office), περι- κλεῖον δείγματα πάντων τῶν προϊόντων τῆς γῆς, εἰς τὰς διαφό- ρους αὐτῶν ἡλικίας καὶ βαθμοὺς ἀναπτύξεως, κατ' ἐπαρχίας, κεχωρισμένων τῶν ὠφελίμων εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον ἀπὸ τῶν ἐπιβλαβῶν. Ἐξ δ' ὀγκώδεις τόμους περὶ τῶν περιεχομένων ἐν τῷ περιεργοτάτῳ τούτῳ καταστήματι, λαβὼν δωρεάν, ἔπεμψα πρὸς τὴν Βασιλικὴν Κυβέρνησιν.

Τῇ 21 Ἰουνίου (3 Ἰουλίου), ὅτε, εἰς μίαν τῶν συνεδριάσεων τῆς Βουλῆς, ἀπῆλθον εἰς τὸ διπλωματικὸν θεωρεῖον αὐτῆς, ἰδὼν καὶ ἀναγνωρίσας με ἐκεῖ ὁ Στρατηγὸς Banks, εἰς τῶν ἐπισημο- τέρων Βουλευτῶν, μὲ παρεκάλεσε νὰ κατέλθω εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων καὶ μοὶ παρεχώρησε τὴν ἔδραν του, ὅπερ ἐν Ἀμερικῇ ἐπιτρέπεται, ὡς φιλοφροσύνη πρὸς ἐπισήμους ξένους. Μετὰ μεσημβρίαν δ' ἐπεσκέφθην, ἵνα εὐχαριστήσω καὶ αὐτόν, καὶ ἑτέρους τῶν ἐξοχωτέρων Βουλευτῶν, καὶ ἰδίως τὸν μεγάλης ὑπολήψεως ἀπολαίοντα δικαστὴν Kelley, ὅστις συγκατετέθη ν' ἀγορεύσῃ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Κρητῶν. Εἶχε δὲ καὶ συμ- φωνηθῇ τὴν πρότασιν νὰ φέρωσιν εἰς τὴν Βουλὴν ὁ κ. Sumner καὶ ὁ κ. Στρατηγὸς κ. Banks, ἂν αἱ Βουλαιὶ ἤθελον εὐκαιρήσῃ ν' ἀσχοληθῶσι καὶ περὶ μὴ ἐγχώρια ἀντικείμενα. Παρευρέθην δὲ τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ εἰς τοὺς γάμους τοῦ κ. Βοδίσκου, γραμματέως τῆς Ρωσικῆς πρεσβείας μετὰ νέας καὶ ὥραίας Ἀμερικανίδος.

Ὀλίγον μετὰ τὴν ἀφίξίν μου εἶχεν ἔλθῃ εἰς Οὐασινγκτὼν πρε- σβεία ἐκ τῶν ἐρυθροδέρμων ἀγρίων, καὶ μετὰ πλείστου ἐνδιαφέ- ροντος ἀπῆντων αὐτοῦς, ἐνίστε, ἕξ ἢ ἑπτὰ τὸν ἀριθμόν, ἀνὰ δύο, ὥς ἐν παρατάξει διαπορευομένους τὰς ὁδοὺς. Ἦσαν δὲ βεβαμ- μένοι καὶ κατάστικτοι, εἰς τὸ πρόσωπον, τὰς χεῖρας καὶ ἐνίστε ἔφε- ρον καπνοσύριγκας βραχείας, ὁμοίας ταῖς παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ἕξ ἐρυ- θροῦ λίθου τῶν βραχωδῶν ὁρέων συγκεκολλημένου διὰ μολύβδου καὶ εἰς ξύλον εὐρύτερον ἐνηρμοσμένας.

Ἦρχοντο δ' ἵνα διαμαρτυρηθῶσι καὶ ἐπικαλεσθῶσι τὴν δικαιοσύνην τῆς συμπολιτείας, ἣτις ἀνιλεῶς πανταχόθεν τοὺς ἀπεδίωκε, καί, μόλις καταλαβόντας τὴν ἔρημον χώραν, ἣν τοῖς εἶχε δώση, ἀντὶ τῆς πρώην διαμονῆς των, ἠνάγκαζεν αὐτοὺς ν' ἀπέλθωσι πάλιν καί, ἐκεῖθεν, μετακομίζοντες τὰ μόλις μετατεθέντα ὅστ' αὐτῶν γονέων των, ἐπὶ προφάσει ὅτι εἶχε νὰ διαβιβάσῃ ὁδὸν ἢ σιδηρόδρομον καὶ διὰ τῆς νέας των κατοικίας. Ἐστὶ δὲ παρ' αὐτοῖς, οὐχὶ ὅσον ὑποτίθεται νωθρὸν τὸ αἶσθημα τοῦ ἐθνισμοῦ καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ· μοὶ διηγήθη μάλιστα ποτε ἡ γυνὴ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, κ. Mac Cullock, ὅτι ὁ ἀνδράδελφος αὐτῆς, ὁδοιπορῶν, ἀπῆντησέ ποτε Ἀγρίαν, ἣς ἡ λευκότης τῶν βραχιόνων εἴλκυσε τὴν προσοχὴν του. Συνδιαλεχθεὶς δὲ μετ' αὐτῆς, ἔμαθεν ὅτι ἦν Εὐρωπαία, ἀρπαγεῖσα ὡς παιδίον ἑπταετής. Ἐνθυμεῖτο δ' αὕτη ὅτι εἶχεν ἀδελφόν, ὅστις διὰ σφυρίου τῇ εἶχε ποτε θραύσῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου. Ὁ κ. Mac Cullock ἐδημοσίευσεν ταῦτα διὰ τῶν ἑφημερίδων, καὶ ὁ ἀδελφὸς ἀνευρέθη, βαθύπλουτος ὢν βιομήχανος, καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν θυγατέρων του ἀπῆλθε νὰ παραλάβῃ τὴν ἀδελφήν του. Ἀλλ' αὕτη ἠρνήθη νὰ τὸν παρακολουθήσῃ, νυμφευθεῖσα ἤδη παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς, καὶ παιδιά ἔχουσα, καὶ τὸν ἀνεξάρτητον βίον τῆς ἀγαπῶσα. Συγκατετέθη ὅμως νὰ τῷ ἐμπιστευθῇ τὰ παιδιά της, ἐκπαιδευόμενα, ἐπὶ τῆς ἐπιδημίας μου, ἐν σχολείοις. Ἐμαθον δ' ὅτι μεταξὺ τῶν Ἰνδῶν ἦσαν τότε καὶ δύο Γάλλοι κατατεταγμένοι, ὡς ἀρχηγοὶ αὐτῶν.

Ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ἐσωτερικῶν μετὰ λύπης, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, μετὰ φρίκης, ἦν δὲν ἀπέκρουσα, ἤκουσά ποτε τοῦ Τμηματάρχου τῶν Ἰνδικῶν ὑποθέσεων, κ. Tuybal, εἰπόντος μοι ὅτι ἀνάγκη ἀναπόφευκτος ἦν οἱ ἄγριοι ἐκεῖνοι ἄνθρωποι, ἢ νὰ ἐξημερωθῶσι καὶ ἐξευγενισθῶσιν, ἢ νὰ ἐξολοθρευθῶσιν. Εἰς ταῦτα δὲ τῷ ἀπεκρίθην ὅτι δὲν πιστεύω, οἷα δηποτε κυβέρνησις, οὐδ' ἡ ἀγριωτέρα, νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ ὁμιλῇ περὶ ἐξολοθρεύσεως τοῦ λαοῦ, οὗ προϊσταται· ἂν δέ, προσέθηκα, οἱ Ἰνδοὶ δὲν ἐξημεροῦντο ὅσον ταχέως ἦν ἐπιθυμητόν, τούτου τὴν εὐθύνην, μοὶ ἐφαίνετο, κατὰ πολὺ φέρουσα αὕτη ἡ Συμπολιτεία. Ἡ κατ' αὐτῶν καταδρομή, τῷ εἶπον, ἢ συνεχῆς ἀθέτησις τῶν πρὸς αὐτοὺς

συμβάσεων, συνεχῶς μετατιθεμένους ἀπὸ ἐρήμου εἰς ἔρημον, καὶ ἀναγκαζομένους νὰ μεταφέρωσι τῇδε κακεῖσε τὰ ὅστ' αὐτῶν προγόνων των, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ Συμπολιτεία ἔχει διὰ τοὺς σιδηροδρόμους τῆς ἀνάγκης σήμερον τῶν χωρῶν, εἰς αἷς χθὲς μόλις τοὺς μετέθεσε, ταῦτα πάντα δὲν τοῖς δίδουσι βεβαίως μεγάλην ιδέαν τοῦ ἡμετέρου πολιτισμοῦ καὶ τῶν ὠφελημάτων, ἃ ἔξ αὐτοῦ θὰ ἡρῶντο. Προσέθηκα δ' ὅτι οἱ οἷς ἐναποτίθεται ἡ φροντίς τοῦ ἐκπολιτισμοῦ αὐτῶν, ἰδίως οἱ Ἱεραπόστολοι, δὲν μοι φαίνονται τῶν καταλληλοτάτων πρὸς τοῦτο μέσων ποιούμενοι χρῆσιν. Ἀντὶ νὰ τοῖς διδάσκωσι τὰ τὴν κατάληψιν αὐτῶν ὑπερβαίνοντα θρησκευτικὰ δόγματα, καὶ νὰ τοῖς διανέμωσι Βίβλους, εὐπρόσδεκτα αὐτοῖς συνήθως μόνον διότι δύνανται νὰ τ' ἀνταλλάσωσιν ἀντὶ οἰνοπνεύματος, ὅφειλον οἱ μεταρρυθμισταὶ νὰ θέτωσιν ἑαυτοὺς μᾶλλον ἐπὶ τῆς αὐτῆς κοινωνικῆς καὶ διανοητικῆς βαθμίδος τῶν τέκνων ἐκείνων τῆς φύσεως, καί, ἵνα μὴ διεγείρωσι τὴν φυσικὴν παρ' αὐτοῖς δυσπιστίαν, νὰ τοῖς ἐμφανίζωνται, εἰ δυνατόν, ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐκείνων ἀναβολῇ, καὶ ὁμιλοῦντες τὴν ἀφελῇ καί, ἐν παρόδῳ εἰρησθῶ, λίαν γραφικὴν καὶ ποιητικὴν αὐτῶν γλῶσσαν, νὰ ὁμολογῶσι, παραδεχόμενοι, εἴτι ἀποδεκτὸν ἐν ταῖς θρησκευτικαῖς τῶν ἀγρίων ἐκείνων ἀντιλήψεων, ὥς τὴν ὑπαρξιν τοῦ Μεγάλου Πνεύματος, καὶ ἐκεῖθεν, ὥς ἀπὸ κοινῆς ἀφετηρίας, διὰ τῆς **μαιευτικῆς** μεθόδου νὰ φθάνωσιν, οὐχὶ εἰς δογματικὰ συμπεράσματα, ἀλλ' εἰς τὰ τῇ διανοίᾳ αὐτῶν προσιτὰ τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς, ἅτινα εἰσὶν ἡ οὐσία τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἡ βάσις ἐφ' ἧς δύναται βαθμηδὸν ἐδραῖον καὶ μετὰ χρόνον ἐντελῶς νὰ ἰδρυθῇ τὸ ἀληθὲς θρησκευμα.

Εἰς ταῦτα μοι ἀπήντησεν ὁ ἀνώτερος ἐκεῖνος ὑπάλληλος ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἔπεμπε, διὰ τ' ἀφορῶντα τοὺς Ἰνδοὺς, ἐπιτροπὴν εἰς Κανζάς, καὶ μὲ προσεκάλεσεν, ἂν ἤθελον, νὰ τὴν συνοδεύσω. Ἀλλὰ, μὴ νομίζων συμφέρον νὰ μακρυνθῶ τότε οὕτω τῆς πρωτευούσης, ἀπεποιήθην, ἐκφράσας τὴν χαρὰν μου διὰ τὴν ὑπὲρ τοῦ πληθυσμοῦ ἐκείνου λαμβανομένην πρόνοιαν, καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὴν γενομένην μοι πρότασιν.

Ἐν μιᾷ δὲ τῶν ἡμερῶν, ἵνα μ' εὐχαριστήσῃ, μοι ἔπεμψε δύο τῶν τῇ πρεσβείᾳ ἀνηκόντων ἐρυθροδέρμων, ὧν ὁ εἷς ἦν τοῦ ἀρχη-

γοῦ συγγενῆς, φέρων ἔνδυμα εὐρωπαϊκόν, ὁπωσοῦν ῥυπαρόν, ὠμίλει δὲ καί τινα, μόλις νοητά, ἀγγλικά καὶ προσέτι καὶ γαλλικά, ὁ δ' ἕτερος, Σοχασὼν καλούμενος, ἦν ὁ τοῦ ἀρχηγοῦ ἀνεψιός, νεανίας εἰκοσαετής, ὑψηλός, εὐειδής, καὶ ἔφερε τὴν ἐγχώριον ἔνδυμασίαν, πέδιλα ἐκ μαλακοῦ ὑποπρασίνου δέρματος, εἰς σχῆμα μαστίων, χανδροκέντητα, περισκελίδας τοῦ ἰδίου δέρματος, ἐρυθρὰν γλαμύδα ἐξ ἐριούχου περὶ τὴν ὀσφὴν, δι' εὐρείας παρυφῆς πέριξ κεκοσμημένην, καὶ ἦν εἴλκεν ἐπὶ τοὺς ὤμους, ὅτε περιεπάτει. Προσέτι δὲ χιτῶνα ἐρυθρὸν ὑφάσματος βαμβακεροῦ. Ὡς κόσμον δ' ἐκ τραχήλου εἶχε κρεμάμενα περίαπτα κογχυλίων, καὶ εἰς τὴν μακράν, μέλαιναν καὶ εἰς κρόβυλον ἀναδεδεμένην κόμην τοῦ μακρὸν πτερόν αἰτοῦ, ὀπισθεν νεῦον πρὸς τὰ ἔμπρός, καὶ κοσμούμενον δι' ἐρυθρῶν θυσάνων. Οὗτος οὐδεμίαν ξένην γλῶσσαν ὠμίλει, καὶ τῷ ἐχρησίμευεν, ὥς διερμηνεύς, ὁ συγγενῆς του. Περὶ ὅλην ὥραν συνδιελέγημεν, καὶ αὐτοὶ μὲν μοὶ ἐξέφρασαν τὰ παράπονά των, ἐγὼ δὲ τοὺς διαβεβαίωσα περὶ τῆς ὑπὲρ αὐτῶν συμπαθείας μου. Ταύτας δ' ἠὔξησε μίαν τῶν προσεχῶν ἐσπερῶν, κυρία τις, διηγηθεῖσά μοι ὅτι, ἐννέα ἔτη μέινασα εἰς Καλλιφορνίαν, ἔνθα καὶ ἰδιοχείρως εἰργάσθη εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς οἰκίας της, ἔζησεν ἐπὶ τρεῖς ὅλους μῆνας μόνη μεταξὺ τῶν Ἰνδῶν, εἰς αὐτῶν τὴν προστασίαν ἐμπιστευθεῖσα καὶ μὴ μετανοήσασα.

Τῇ 1)13 Ἰουλίου ἐξεδράμομεν δι' αἰμοπλοίου, ἐπὶ τοῦ παραρρόοντος τὴν Οὐασιγκτῶνα ποταμοῦ Ποτόμακ, εἰς τὸ ὄρος Αὐερῶνα (Mount Vernon), τὴν ἀρχαίαν κατοικίαν τοῦ Οὐασιγκτῶνος, περιέχουσιν καὶ τὸν τάφον του. Ὁ ποταμός, κατὰ τὸν ἔκπλουν, ἔχει μέγα πλάτος, ὥστε καὶ μόλις ἀπὸ τῆς Πενσυλβανικῆς ὄχθης διακρίνεται ἄνθρωπος εἰς τὴν ἀντιπέραν, τὴν Βιργινικήν, ἀλλ' ἀμφοτέραι συνδέονται διὰ μακροτάτης γεφύρας. Κατὰ τὴν ἀφίξιν ἡμῶν, ἐπειδὴ ἦν ὥρα ἀμπώτιδος, ἀπεβιβάσθημεν δυσκόλως καὶ σχεδὸν ἐπικινδύνως. Ὁ τάφος καὶ ἡ ἀρχαία οἰκία τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς ὑπερωκεανείου μεγάλης δημοκρατίας κεῖνται ἐφ' ὑψηλοῦ ὠραίου καὶ συμφύτου λόφου· ἐν δὲ τῇ βιβλιοθήκῃ εἶδομεν μίαν ὀχυρωματικὴν καὶ ἓνα πολιτικὸν κώδικα, ὧν ἐποιεῖτο χρῆσιν ὁ μέγας ἀνὴρ.

Κατὰ πᾶν τοῦτο τὸ χρονικὸν διάστημα ἐξηκολούθουν τὰς ἐνεργείας μου πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς μου, καὶ δὲν ἔπαυον ἐπιστέλλων καὶ εἰς Ἀθήνας, περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων, ὡς καὶ περὶ παντός, ὃ συμφέρον ἐνόμιζον· οὕτως, ἐν ἄλλοις, ἔγραψα αὐθις τῷ κ. Χριστοπούλῳ περὶ ὀργανισμοῦ τῆς Ἀκαδημίας, ὅσα καὶ πρὶν καὶ μετὰ ταῦτα εἶπον καὶ οἷα ἐπέστειλα πᾶσι τοῖς κατὰ καιροὺς Ὑπουργοῖς τῆς Ἐκπαιδεύσεως, χωρὶς ποτὲ οὐδ' ἀπαντήσεώς των ν' ἀξιωθῶ.

Καὶ εἰς τὸ ἐπισημότερον δὲ καὶ μεῖζον τῶν διδακτικῶν καταστημάτων τῆς βορείου Ἀμερικῆς, τοῦ ἐν Νέφ Λιμένι (New Haven), τελοῦντι καὶ αὐτῷ τῇ 4)16 Ἰουλίου τὴν ἀρχὴν (commencement), ἦτοι, ὡς ἀνωτέρω εἶπον, τὴν λῆξιν τῶν μαθημάτων του, μετέβην μετὰ τοῦ Κλέωνος, καὶ τὴν νύκτα, καταλύσαντες ἐν Νεοβοράκω, ἐφθάσαμεν τὴν ἐπιοῦσαν, καὶ τοσοῦτο ἦν τὸ πλῆθος τῶν συρρέουσάντων εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἐκείνην πανήγυριν, ὥστε μετὰ πολλῆς δυσκολίας εὔρομεν κατάλυμα εἰς Tremont Hotel. Ἐκεῖ δ' ἐγνωρίσθημεν, ἐν ἄλλοις, μετὰ τινος καθηγητοῦ τῆς Σανσκριτικῆς, οὗ ἡ γυναικαδέλφη ἐνυμφεύθη Ἑλληνα, τὸν κ. Καραγιάννην, καὶ μεθ' οὗ, συνοδευόμενοι καὶ ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ τῆς Ἐπαρχίας, κ. Twyde, ἐπεσκέφθημεν Μουσεῖα καὶ Βιβλιοθήκας καὶ τὰ καθέκαστα τῶν διδακτηρίων, καί, περὶ τὴν μεσημβρίαν τῆς 6)18, παρέστημεν εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ ἐορτήν, λήξασαν διὰ μεγάλης ἐστίασεως, εἰς ἣν ἐν ὑπαίθρῳ περιβόλῳ παρεκάθησαν 600 βαθμοφόροι ἢ πτυχιούχοι (graduates) τοῦ Πανεπιστημίου, μετὰ πάντων τῶν Καθηγητῶν, τοῦ Πρυτανείου καὶ τοῦ Διοικητοῦ. Ἐνεκα δὲ τῶν ἀτελευτήτων προπόσεων καὶ ἀγορεύσεων, ἔληξεν ἡ ἐστίασις μόνον περὶ τὰς 6 μ.μ. Ἡ δὲ τελευταία πρᾶξις αὐτῆς ἦν ἀπονομὴ εἰς ἐμὲ καὶ δευτέρου διπλώματος Διδάκτορος τῆς Νομικῆς. Εἶτα δ' ὁ Διοικητής, κ. Twyde, συνοδεύσας ἡμᾶς εἰς τὴν οἰκίαν του, μᾶς παρουσίασεν εἰς τὴν γυναῖκα καὶ τὰς δύο ὥραιάς του θυγατέρας, καὶ μᾶς ὠδήγησεν εἰς μεγάλην συναναστροφὴν τοῦ Πρυτάνεως, καὶ τὴν ἐπαύριον δὲν ἐπέτρεψε νὰ πληρώσωμεν τὸ ξενοδοχεῖον. Ἄν δέ, ἐξ ὧων ἐξήτασα καὶ ἐπληροφορήθην, ἐθαύμασα ἐνταῦθα τὴν

ἐμβρίθειαν τῶν σπουδῶν τῶν νέων μαθητῶν, πολὺ μᾶλλον ἐξεπλάγην διὰ τὴν τῶν νεανίδων, ὅτε, εἰς ἓν κατάστημα τῆς Οὐασιγκτῶνος, ἔμαθον ὅτι τὰ διδασκόμενα ἀντικείμενα ἦσαν· Γραμματική, Ἀριθμητική μετὰ Γεωμετρίας καὶ Στερεομετρίας, Ἀλγεβρα πλήρης, Λατινικά, Γαλλικά, Μυθολογία καὶ Ἱστορία, Ἀνατομία συγκριτική, Βοτανική. Εἰς τὰ πλεῖστα δὲ σχολεῖα φοιτῶσι νέοι καὶ νέαι ὁμοῦ.

Ἐκ New Haven ἐπανήλθομεν εἰς Νεοβόρακον, ἀπέχον 3 1/2 ὥρας, καὶ ἐνταῦθα ἐπεσκέφθημεν τὸ μέγα ἰδιωτικὸν Μουσεῖον τοῦ Barnum, μεγαλεπηβόλου ἀγύρτου, γνωστοτάτου εἰς ἀμφοτέρω τὰ ἡμισφαίρια διὰ τὴν δεξιότητά του εἰς τὸ νὰ καταδολιεύηται καὶ ἐκμεταλλεύηται τὴν κοινὴν εὐπιστίαν. Οὕτως, εἰς τὸ πρόγραμμα του, ἀναγνοὺς ὅτι τὸ Μουσεῖον ἐγκλείει, δὲν ἐνθυμούμαι πόσας ἑκατοντάδας χιλιάδων περιέργων ἀντικειμένων τῆς φύσεως καὶ τῆς τέχνης, ἔμεινα ἐν ἀπορίᾳ, ὅτε εἰσελθὼν, ἐκτὸς τεσσάρων ἐκτάκτως μικρῶν νάννων, ἑνὸς δυσειδῶς παχέος παιδίου, ὃ ἐπὶ προσκεφαλαίων περιεφέρετο, τινῶν ἐκ φύσεως ἐχθρῶν ζώων φιλικῶς συζώντων ἐν εὐδαίμονι οἰκογενείᾳ, ἄλλο τι πολὺ σπουδαῖον δὲν εἶδον· καὶ ὅμως τὸ πρόγραμμα δὲν ἐψεύδετο, διότι πολλαχοῦ ὑπῆρχον ὅλοι λόφοι κοχλιῶν ἢ χαλίκων καὶ ψήφων, φυσικὰ προϊόντα καὶ ταῦτα, ἀποτελοῦντα τὰς ἀπηγγελμένας μυριάδας. Ἄλλοτε εἶχε καὶ ὅλον θηριοτροφεῖον ἐν τῷ Μουσείῳ του· ἀλλ' ἐκρυγείσης πυρκαϊᾶς, ἄρκτοι καὶ τίγρεις, ὅσαι δὲν ἐκάησαν, ἐξεπήδησαν εἰς τὰς ὁδοὺς, καὶ ἡ πόλις, ἐντρομος, μόλις ἀπηλλάγη τοῦ ἀπ' αὐτῶν κινδύνου διὰ πανδήμου θήρας· δι' ὃ καὶ ἔκτοτε παρητήθη τοῦ εἴδους τούτου τῶν συλλογῶν.

Ὡς παράδειγμα τῶν ἐπινοιῶν του, ἤκουσα διηγούμενον, ὅτι ἐν χωρίῳ τινι ἀπῆντησε χωρικὴν λίαν προβεβηκεῖαν, καὶ τὴν ἐχαιρέτισεν ὥς τὴν τροφὸν τοῦ παλαιοῦ Οὐασιγκτῶνος, τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Συμπολιτείας Ἐκπλαγείσης δ' αὐτῆς, εἰπούσης ὅτι οὔτε τροφὸς ποτὲ ἦτον, οὔτε τὸν Οὐασιγκτῶνα ἐγνώρισεν, ὃ Βαρνούμ ἀντιδιῦσχυρίσθη ὅτι ἀπατάται ἐκ λήθης, καὶ τόσα τῇ εἶπε, προσθεὶς ἐπὶ τέλους, εἰς τὰ ἄλλα ἐπιχειρήματα, καὶ τὸ πάντων ἰσχυρώτερον, ὑποσχέσεις καὶ χρήματα, ὥστε ἡ γραία ἐπείσθη ὅτι ὁ Βαρ-

νοῦμ εἶχε δίκαιον καὶ αὐτὴ ἄδικον, καί, ἐκτεθεῖσα εἰς Νεοβόρα-
κον, καὶ ἐκεῖθεν εἰς πᾶσαν τὴν Συμπολιτείαν περιαχθεῖσα, ὥς ἡ
διὰ τοῦ γάλακτός της θρέψασα τὸν μέγαν ἄνδρα τῆς Συμπολιτείας,
ἔφερεν ἑκατομμυρίων κέρδη εἰς τὸν βαπτίσαντα αὐτὴν εἰς τροφόν.

Λαβὼν δ' ἐν Νεοβοράκῳ ἐπιστολὴν τοῦ κ. Bing, ἀναγγέλλον-
τός μοι ὅτι ἐν ταῖς Βουλαῖς, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν μου, ἐψηφίσθη
ἡ ἐπέμβασις τῆς Ἀμερικῆς ὑπὲρ τῆς Κρήτης, εἰ καὶ οὐδόλως
ἐπίστευσα εἰς τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἀγγελίας, οὐχ ἦττον ἐπέσπευσα
τὴν ἐπιστροφὴν μου, καὶ τὴν πρωΐαν τῆς 8|20 ἡμην ἐν Οὐασινγ-
κτῶνι. Μετὰ μεσημβρίαν δ' ἀπῆλθον εἰς τοῦ Προέδρου, καὶ εἰς
τὸν ἐξώστην αὐτοῦ, ὥς ἐπὶ πᾶν Σάββατον, συγκαθεσθεῖς μετὰ
τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ καὶ μετὰ τινων ἐκ τῶν Ὑπουργῶν, ἔμα-
θον ὅτι τῷ ὄντι οἱ ὑπ' ἐμοῦ παρακληθέντες ὠμίλησαν ἐν ταῖς
Βουλαῖς ὑπὲρ τῶν Κρητῶν, καὶ γενικὴ συμπάθεια ὑπὲρ αὐτῶν
ἐξεφράσθη, ἀλλ', ὥς ἦν ἐπόμενον, οὐδὲν ἐψηφίσθη κατὰ τρόπον
ἔχοντα πολιτικὴν σπουδαιότατα.

Τὴν δ' ἐπαύριον, Κυριακὴν, ἀπήλθομεν εἰς τὴν ἐξοχὴν τοῦ
κ. Walker, ἀνδρὸς εὐπαιδευτοῦ, πρῶην Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονο-
μικῶν, ἥδη δ' ἀπλοῦ Συμβολαιογράφου, καὶ ἐμείναμεν δι' ὅλης
τῆς ἡμέρας παρ' αὐτῷ, πρὸς δύο τάλληρα τὴν ὥραν πληρώνοντες
τὴν περιμένουσαν ἡμᾶς ἅμαξαν. Ἐνόμιζον δὲ χρήσιμον νὰ καλ-
λιεργῶ τὰς μετ' αὐτοῦ σχέσεις, διότι ἦν ἀνὴρ ἐπιρροὴν ἐξασκῶν
καὶ δυνάμενος νὰ συντελῇ εἰς τὰς ἐνεργείας ἡμῶν. Ἡ οἰκογένεια
τοῦ κ. Walker συνέκειτο ἐκ θυγατρὸς ὠραιοτάτης, ἀλλὰ στηθι-
κῆς, Παρισιανίδος σχεδὸν κατὰ τοὺς τρόπους καὶ τὴν ἀγωγὴν,
νυμφευθείσης δὲ τὸν ἀδελφὸν τῆς κ. Sleidel, πενθερᾶς τοῦ ἐν
Παρισίῳς ἡμετέρου Προξένου κ. Erlanger· ἐκ δύο ἄλλων θυ-
γατέρων ἀγάμων, οὐχ ἦττον εὐφυῶν καὶ περικαλλῶν, καὶ ἐξ
ἐνὸς υἱοῦ. Ὅτε, ἡμέραν τινα, ἀπῆλθον εἰς τὸ συμβολαιογραφεῖόν
του, ἵνα τὸν παρακαλέσω νὰ μοὶ προμηθεύσῃ, ἂν ἐδύνατο, στα-
τιστικὴν τινα πληροφορίαν, μοὶ εἶπεν ὅτι θὰ τὴν εὔρῃ εἰς τὰ
ἀρχεῖά του ἅμα ἔλθῃ ὁ **Στρατηγός**. Ἰδὼν δ' ὅτι ἠπόρουν τίνα
σχέσιν ἐδύνατο εἰς Στρατηγὸς νὰ ἔχῃ πρὸς τὴν στατιστικὴν πλη-
ροφориαν, ἧς εἶχον ἀνάγκην, ἢ πρὸς τὰ συμβολαιογραφικὰ ἀρ-

χεῖα, μοὶ ἐξήγησεν ὅτι Στρατηγὸς ἦν ὁ υἱὸς του, ἐκτελῶν ἤδη καθήκοντα γραμματέως τοῦ συμβολαιογραφείου, καὶ φέρων τὸν ἔνδοξον ἐκεῖνον τίτλον, ὥς πάντες οἱ τοῦ ἐσχάτου πολέμου μετασχόντες ἐπὶ κεφαλῆς μικροῦ τινος σωματείου ἐθελοντῶν.

Μετά τινας ἡμέρας ἔλαβον ἐκ Νεοβοράκου ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ, ὃν εἶχον ἐκεῖ γνωρίση, ἐπισήμου ποιητοῦ Tuckerman, δι' ἧς μοὶ ἐζήτηι τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ μεταφράσῃ καὶ ἐκδώσῃ εἰς τὴν ἀγγλικὴν τὸ γαλλικόν μου φυλλάδιον, τὸ ἐπιγραφόμενον «La Grèce ou la Turquie». Ταύτην, ἀμέσως ἀπαντήσας, τῷ ἐχορήγησα προθυμότητα, καθ' ὅσον τὸ φυλλάδιον ἦν συντελεστικώτατον εἰς κύρωσιν τῶν ἰδεῶν, ἃς ἤθελον νὰ διαδώσω ἐν Ἀμερικῇ.

Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον θλιβερὰ εἶδησις, ἡ τοῦ θανάτου τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος, μοὶ ἐκοινοποιήθη διὰ μακρᾶς ἐπιστολῆς, γραφείσης μοι, κατὰ διαταγὴν τῆς Βασιλίσσης Ἀμαλίας, ὑπὸ τοῦ ὑπασπιστοῦ Αὐτῆς. Ἐγραψα δ' εὐθὺς τότε τῇ Βασιλίσσει συλλυπητήρια μετ' ἀληθῶς συντετριμμένης καρδίας.

Ὡς δὲ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς μου, ἐπίσημον ἐπικουρίαν, οὔτε ποτὲ ἐλπίσας, οὔτε ἤδη βλέπων δυνατὴν παρ' Ἀμερικῆς, ἔδωκα καὶ νύξιν τῷ Κῶ Seward, καὶ προσέτι τῷ Ὑπουργῷ τῶν Οἰκονομικῶν, Κῶ Mac Cullock, καὶ τῷ τῶν Ναυτικῶν Κῶ Wells, ἵνα, εἰ δυνατόν, μᾶς χαρισθῶσι τοῦλάχιστον δύο ἐκ τῶν στρατιωτικῶν πλοίων, ἅτινα, ὑπηρετήσαντα, εἶχον τεθῆ ἐκτὸς ἐνεργείας κατὰ τὸν ἐσχάτον πόλεμον, ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἐφαίνετο πολλὴν ἔχον πιθανότητα ἐπιτυχίας διὰ παντοίους λόγους· πρῶτον διὰ τὴν ἐκ συστήματος ἀποχὴν τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως ἀπὸ πάσης ἐπεμβάσεως εἰς τὰς σχέσεις καὶ τὰ πράγματα τῆς Εὐρώπης, ὥστε καὶ ἑναγχος εἶχον ψυχρῶς ἐπιτρέψῃ τὸν ἀποτρόπαιον φόνον τοῦ Αὐτοκράτορος τοῦ Μεξικοῦ, μόνον ἵνα τεῖχος ἀνυπέρβατον ἄρῃσι μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς· δεύτερον, διότι, ὥς ἐκ τοῦ ἐμπορικοῦ αὐτῶν χαρακτῆρος, οἱ Ἀμερικανοὶ ἔρχονται, τὸ τῆς παροιμίας, ἀπὸ τὴν **Πάρον** μᾶλλον παρ' ἀπὸ τὴν **Τῆνον**, ἢ, ὥς καὶ οἱ ἀρχαῖοι θὰ ἔλεγον, εἰσὶ τῆς φατρίας τοῦ **Δάβιτος** μᾶλλον ἢ τῆς τοῦ **Χάρητος**· καὶ τρίτον, διότι καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἐθεώρουν καὶ

ἑμαυτῷ καὶ τῆς Ἑλλάδος ἀνάξιον ν' ἀπαιτῶμεν δωρεάν. Ἐν, τοῦλάχιστον, ὅμως κατώρθωσα, νὰ πεμφθῇ ἐν πολεμικὸν πλοῖον τῆς Ἀμερικῆς εἰς τὰ παράλια τῆς Κρήτης, ἂν οὐχὶ εἰς ἔνδειξιν συμπαθείας, ἀλλὰ τοῦλάχιστον εἰς βοήθειαν τῶν ἀπολέμων καὶ φιλανθρώπου ἐπικουρίας τυχὸν δεομένων.

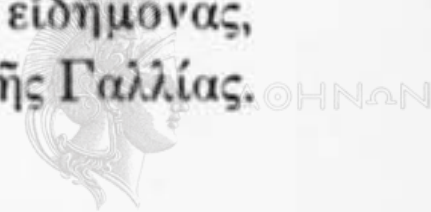
Προσέτι δὲ συνεχῶς ἐξηκολούθουν ἀλληλογραφίαν μετὰ τῶν ἐν Νεοβοράκῳ καὶ Βοστόνῃ κυρίων Προξένων ἡμῶν, καὶ προσέτι ἐν Οὐασιγκτῶνι ἐνήργουν τὸ ἐπ' ἐμοί, ἵνα κατορθωθῇ ἰδιωτικὰ καὶ νὰ σταλῶσι βοηθήματα εἰς τοὺς Κρητας, ἅτινα, πλὴν τῆς ὑλικῆς, καὶ ἠθικὴν ἀρωγὴν θὰ τοῖς ἔφερον. Καὶ 300 τάληρα προκατέβαλα τῷ κ. Fay, τῷ ἐπαγγελλομένῳ νὰ πυρπολῇ ὑποβρυχίως καὶ ἀκινδύνως πάντα ἐχθρικὸν στόλον. Καὶ ὁ μὲν, λαβὼν τὰ χρήματα, ἀπῆλθε τῇ 25ῃ Ἰουλίου, ἀφείς παρ' ἐμοὶ κιβώτιον σκευῶν του, ὃ τῷ ἀπεδόθη μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του. Μετέβη δ' εἰς Κρήτην πρόθυμος ν' ἀνατινάξῃ ἀμαχητὶ τὸν ὀθωμανικὸν στόλον· ἀλλ' ἡ ἐφεύρεσίς του φαίνεται ὅτι εἷς τι ἐχώλαινεν, διότι ὁ ὀθωμανικὸς στόλος δὲν ἀνετινάχθη, οὐδὲ ἀπόπειρα καὶν τούτου ἐγένετο. Ἐνέδωκε δὲ κατὰ τι εἰς τὰς προσπάθειάς μου καὶ ὁ Ὑπουργὸς κ. Wells, καὶ μοὶ εἶπεν ὅτι, εἰ καὶ ἀπέναντι τῶν ἰσχυρῶν συμπαθειῶν, ἃς ἡ Ἀμερικὴ αἰσθάνεται ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, οὐδὲν δύναται νὰ πράξῃ ἐπιδεχόμενον νὰ θεωρηθῇ ὡς διάβημα πολιτικόν, οἷον νὰ δωρήσῃ πλοῖα εἰς τὴν Ἑλλάδα, οὐχ' ἥττον ὅμως πρόθυμος ἐστὶ νὰ ἐπιτρέψῃ νὰ πωληθῶσιν εἰς ἡμᾶς ἐκ τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ὑπηρετησάντων, ὅσα καὶ οἷα θέλομεν, καὶ νὰ μᾶς παραχωρηθῶσιν εἰς τὴν ἡμίσειαν τιμὴν τῆς ἀξίας των. Τοῦτο λοιπὸν τοῦλάχιστον ἐπιτυχόν, ἐτέθην ἀμέσως εἰς ἀλληλογραφίαν μετὰ τῶν δύο ἡμετέρων Προξένων, ὡς οἰκούντων πόλεις παραθαλασσίους καὶ τὰς ναυτικωτέρας τῆς Συμπολιτείας, ἵνα μάθω λεπτομερέστερον περὶ τῶν ὑπαρχόντων πλοίων. Καὶ εἶχον μὲν μικρὸν μετὰ τὴν ἀφίξίν μου εἰς Οὐασιγκτῶνα πληροφόρησιν τὸ ὑπουργεῖον ὅτι πλοῖα, οἷα τὰ ἰδίως συστηθέντα μοι ὑπὸ τῶν κ. κ. Σακτούρη καὶ Παλάσκα, ὑπῆρχον ὑπὸ πώλησιν εἰς εὐτελεστάτας τιμὰς, καθ' ὃ μετὰ τὸν πόλεμον μείναντα ἄχρηστα καὶ ἔμελλον, μεθ' ὠρισμένον χρόνον, νὰ ἐκτεθῶσιν εἰς

δημοπρασίαν, ἀλλὰ περὶ αὐτῶν οὐδεμίαν ἔλαβον ἀπάντησιν, μέχρις οὗ ἐπωλήθησαν. Μετὰ τοῦτο δὲ μοὶ ἔγραψεν ὁ ὑπουργὸς κ. Τρικούπης ν' ἀγοράσω δύο, οὐχὶ οἷα κατ' ἀρχὰς διετάχθην, ἀλλὰ πολὺ μικρότερα,

Ἀπεφάσισα, ἐπομένως, ἀκούσας καὶ τῶν Προξένων τὴν γνώμην, νὰ μεταβῶ αὐτὸς εἰς ἀνεύρεσιν τῶν ζητουμένων, καὶ ἀνεχώρησα τὴν 8|20 Αὐγούστου μετὰ τοῦ υἱοῦ μου. Μετὰ 4 1/2 δ' ὥρῶν σιδηροδρομίαν ἀφίχθημεν εἰς Φιλαδέλφειαν, ὅπου, εἰς τὸ Continental Hotel, μᾶς περιέμενεν ὁ κ. Ροδοκανάκης. Τὴν δ' ἐπιούσαν ἐπεσκέφθημεν τοὺς συντάκτας τῆς πρωτίστης ἐφημερίδος τῆς πόλεως, διότι ἡ προσπάθειά μου ἦν πρὸ πάντων νὰ διεγείρω δημοσίους συμπαθείας ὑπὲρ Ἑλλάδος. Τῆς πόλεως ταύτης τ' ἀξιόθεατα ἐπισκεπτόμενος, ὠδηγήθην καὶ εἰς τὸ Νομισματικὸν Μουσεῖον, ἔνθα μοὶ ἐδείχθη διατηρούμενον νόμισμα τοῦ Ὁθωνος, καί, εἰς τὸ ἀρχαιολογικὸν αὐτοῦ τμήμα, ἄλλο τοῦ Μιχαὴλ Ραγκαβῆ (808—813), καὶ περιήλθομεν τὴν πόλιν, ἔχουσαν εὐρυτάτας ὁδοὺς, ὧν ἡ μία μήκους 18 μιλίων, καὶ κειμένην ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Delaware, ὃν ὑπερτείνει γέφυρα μεγαλοπρεπεστάτη. Πέριξ δ' ἐκτείνεται πεδιάς ὠραία καὶ δενδρόφυτος. Ἀπὸ δὲ τῆς πόλεως κατέβημεν εἰς τὸν λιμένα, εἰς ἐπίσκεψιν τῶν ἐκεῖ ἀπὸ τοῦ πολέμου ἐναποτεθειμένων μηνυτόρων, καὶ περιελθὼν αὐτοὺς ἐν λεπτομερείᾳ, ἐσημείωσα τοὺς δυναμένους μᾶλλον νὰ μᾶς χρησιμεύσωσιν.

Ἀπήλθομεν δὲ μετὰ μεσημβρίαν καί, μίαν ὥραν πρὸς βορρᾶν τῆς Φιλαδελφείας, ἀφίχθημεν καὶ ἐμείναμεν ἐπὶ τινα χρόνον εἰς μικρὰν πόλιν, ἐν ἣ ἐπεσκέφθημεν τὸν κ. Περδικάρην, ἑγγονον τοῦ ποιητοῦ τοῦ Μηλιῶ, ἀποκαταστάντα ἐν Ἀμερικῇ, ἀλλὰ διατηρήσαντα τὴν καρδίαν Ἑλληνικὴν. Τὸ δ' ἐσπέρας κατελύσαμεν ἐν Νεοβοράκῳ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Clarendon, καὶ ἡ πρώτη ἡμῶν φροντὶς ὑπῆρξε, τῇ ἐπαύριον, νὰ ἰδῶμεν καὶ ἐνταῦθα τὸν ναύσταθμον. Ἀλλ' οὐδὲν εὔρομεν ἐν αὐτῷ ἢ ἐρείπια πλοίων, καλῶν νὰ πωληθῶσιν ὥς ὑλικόν. Εἰς δὲ καὶ μόνος μέγας καὶ ὠραίος μηνύτωρ, ὁ Montague, οὐδ' αὐτὸς ὅμως, κατὰ τοὺς εἰδήμονας, ἐλαττωμάτων ἀπηλλαγμένος, εἶχεν ἤδη ἀγορασθῆ ὑπὸ τῆς Γαλλίας.

26470
++++

Ἀνενεγκὼν λοιπὸν εἰς Ἀθήνας τῶν ἐρευνῶν μου τὸ ἀποτέλεσμα, ἐζήτησα διακριθώμενας ὁδηγίας, διότι ἐφοβούμην μὴ μοὶ συμβῇ ὅ,τι καὶ περὶ τῶν ὅπλων Βερδάν, ἐξ ὧν, διαταχθεὶς ν' ἀγοράσω τὰ ἐκ τοῦ πολέμου ἐναπολειπόμενα, ἀφ' οὗ, ἀδεία τοῦ Ἀμερικανικοῦ ὑπουργείου, ἐπεσκέφθην μετὰ πραγματογνωμόνων τὰ ἐν τοῖς ὀπλοστασίοις, καὶ ἐπέτυχον διὰ τ' ἀβλαβῶς διατηρούμενα τιμὰς ἐλαχίστας, γνωστὸν ποιήσας τοῦτο εἰς Ἀθήνας, διετάχθην ν' ἀποστῶ τῆς ἀγορᾶς.

Μέχρις οὗ δ' ἔλθῃ ἡ ἐξ Ἀθηναίων ἀπάντησις, ὠφελήθην τοῦ καιροῦ τῆς ἀργίας, ἵνα ἐπισκεφθῶ τὰ προσεχέστερα τῶν περιέργων μερῶν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ πρὸ παντὸς τὸν περίπυστον Νιαγάραν, ὃν, ἂν παρημέλουν, θὰ ἤξιζον νὰ ταχθῶ μετὰ τοῦ χυδαίου ἐκείνου Γάλλου, ὅστις, ἐν Ἀθήναις ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ Πρέσβεως κ. Βουρέ, ἂν εἶδεν ὅλα τὰ περίεργα, εἶπε, λίαν εὐχαριστημένος, ὅτι ὅλα, μόνον εἰς τὸ **ὑψωμα** δὲν ἀνέβη, ἐννοῶν τὴν Ἀκρόπολιν.

Μᾶς συνώδευσε δὲ καὶ ὁ κ. Βότασης μετὰ τῆς συζύγου του, Ἑλληνίδος, γεννηθείσης ἐν Νέᾳ Ὁρλεάνῃ, κεκοσμημένης διὰ τῶν πλεονεκτημάτων τῆς ἀγωγῆς καὶ τοῦ πνεύματος, καὶ εἶπερ τις καὶ ἄλλη ἱκανῆς νὰ αἰσθανθῇ τὸ μεγαλεῖον τοῦ θεάματος, πρὸς ὃ ἐχωροῦμεν, καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὸ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπαισθητότερον.

Διελθόντες λοιπὸν διὰ τῆς Ἀλβανίας (Albany), τῆς Ῥώμης, τῆς Ὑτίκης, τῶν Συρακουσῶν καὶ ἄλλων τοῦ ἀρχαίου κόσμου μεγαλοπόλεων, ἀντιπροσωπευομένων πρὸς τὸ παρὸν ἔτι ὑπὸ μικροπόλεων ἐν Ἀμερικῇ, ἀφίχθημεν τέλος εἰς Νιαγάραν. Καὶ μακρόθεν μὲν ἡ φυσιογνωμία τοῦ ἐδάφους οὐδαμῶς μᾶς ἀνήγγελλε τὸ μεγαλοπρεπὲς θέαμα, ὃ μᾶς περιέμενε, διότι ἡ χώρα ἐστὶ μονοτόνως ἐπίπεδος. Ἀλλ' ἀπὸ τινος ἤδη βόμβος, ὡς μεμακρυσμένης βροντῆς, ὑπερνικῶν τὸν τῆς ἀμαξοστοιχίας, ἔφθανεν εἰς τὴν ἀκοὴν ἡμῶν, καί, βαθμηδὸν αὐξάνων, μᾶς ἐδήλου ὅτι ἐπλησιάζομεν εἰς τὸ μέγιστον τῶν φυσικῶν φαινομένων, οὗ καὶ μόνῃ ἡ προσδοκία ἤδη ἰσχυρῶς μᾶς συνεκίνει.

Ἦτο δ' ἐσπέρα ὅτε ἀφίχθημεν, καὶ κατελύσαμεν εἰς ξενοδοχεῖον μεγαλοπρεπές, καλούμενον τοῦ **Καταρράκτου**. Ὅτι δ' ὁρ-

θῶς ἔφερε τ' ὄνομα ἐδυνάμεθα νὰ κρίνωμεν, οὐχὶ ἐκ τῆς ὄψεως, διότι μέχρις οὗ συσκευασθῶμεν καὶ ἀποδειπνήσωμεν, εἶχεν ἐπέλθῃ ἡ νύξ καὶ οὐδὲν ἐβλέπομεν, ἀλλ' ἐκ τῆς συνεχοῦς βροντῆς, ἣτις μᾶς περιεβόμβει, καὶ μᾶς ἠνάγκαζε νὰ ὁμιλῶμεν δυνατώτερον, ἢν ἠθέλομεν ν' ἀκουώμεθα. Ἰδίως δ' εἰς τὸ δωμάτιον, εἰς ὃ ἐγὼ κατέλυσα, ἦν ἡ βοή καταπληκτική, ὥστε διὰ πάσης τῆς νυκτός, ἀκούων τὴν μεγάλην ταύτην φωνὴν τῆς ἐρήμου, τὴν ἐνταῦθα ἀντηχοῦσαν ἀδιάκοπον ἀπ' αὐτῆς τῆς καταβολῆς κόσμου, ὠνειροπόλουν μᾶλλον, ἢ ὅ,τι ὠνειρευόμην, ὅτι παρευρισκόμεν εἰς τὴν πανήγυριν τῆς κοσμογονίας, καὶ ἤκουον τὰς σάλπιγκας τῶν ἀγγέλων καὶ τὸ ἄσμα τῆς φύσεως ὑμνούσης τὸν πλάστην.

Τὴν ἐπαύριον μετὰ τοῦ ἡλίου ἐγεγρεῖς, ἔσπευσα μόνος πρὸς τὸν καταρῥάκτην, ν' ἀπολαύσω τοῦ ἐξαισίου θεάματος. Τὸ φαινόμενον ἐστὶ τῷ ὄντι μοναδικὸν ἐπὶ γῆς. Ὁ ποταμός, ὅλη θάλασσα ἐκ τῆς λίμνης Ἑρίης (Erié) ἀπορρέων, καὶ εἰς μακρὸν διάστημα εἰρηνικῶς καὶ ἀκάκως διὰ δρυμόνων καὶ μεταξὺ πρασίνων ὄχθων φερόμενος, ἐνταῦθα καταπίπτει διὰ μιᾶς καθέτως εἰς μέγιστον βάθος, καὶ ἀπὸ τοῦ πυθμένος αὐτοῦ ἀνατινάσσονται μέχρι τοῦ ἄνω χείλους ἀτμίδες πυκναί, ὡς ὁμίχλη, ἐφ' ἧς, θραυόμεναι αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, ἀπειτέλουν, ὅτε πρῶτον εἶδον τὸ ρεῦμα, σπανίας καλλονῆς ἀλλεπάλληλα οὐράνια τόξα. Τὸ μέγα πλάτος ὅμως τοῦ ποταμοῦ, τοσοῦτο ὄν ὥστε εἰς τὴν ἄλλην ὄχθην δὲν διακρίνεται ἄνθρωπος, μετριάζει τὴν τοῦ ὕψους ἐντύπωσιν.

Ἀνωθεν τοῦ καταρράκτου ὁ ποταμὸς διαιρεῖται εἰς δύο βραχίονας ὑπὸ νήσου ὑψηλῆς καὶ συμφύτου, χωρούσης μέχρι τοῦ χείλους, εἰς ὃ καὶ αὐτὴ ἀπολήγει δι' ἀπορρώγων βράχων. Ἦνοῦτο δὲ διὰ γεφύρας μετὰ τῆς νοτίας ὄχθης, τῆς ἡμετέρας, οὐχὶ δὲ καὶ μετὰ τῆς βορείας, ἣτις ἐστὶν ἡ εὐρύτερα. Τὰ δύο ρεύματα, ὅμως, κατὰ τὴν πτώσιν αὐτῶν εὐρυνόμενα ἐκατέρωθεν πρὸς τὸ μέσον, ἐνθα οὐδὲν κώλυμα τὰ περιορίζει, συνενοῦνται, καὶ ἀποτελοῦσι μίαν μόνην ρευστὴν ἐπιφάνειαν. Ἐχει δ' ὁ ἀνατολικὸς βραχίων τὸν πυθμένα, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ χείλους μέχρις ἱκανῆς ἐκτάσεως πρὸς τὰ ἄνω, πλήρη ὑποβρυχίων πετρῶν καὶ σκοπέλων, ἐφ' ὧν παντοίως θραυόμενον τὸ μεθ' ὁρμῆς κατιὸν ὕδωρ, ἀποτελεῖ βρασμὸν

καταπληκτικὸν εἰς μακρὰν ἔκτασιν καὶ κατὰ πᾶν τὸ πλάτος αὐτοῦ, καὶ ποικίλων κρότων ἐκκωφεύουσαν συναυλίαν, ἣτις ἐπικαλύπτει καὶ αὐτὴν τὴν ἀχανῆ τοῦ καταρῥάκτου βοήν. Οὐαὶ εἰς τὸν ὅστις ἤθελεν ἐμπέσῃ εἰς τὸν στρόβιλον τοῦτον! Πλοιάριον, διαπλέον τὰ ἔτι ἀνωτέρω ἀτάραχα ὕδατα τοῦ ποταμοῦ μεταξὺ συμφύτων ἐπιπέδων ὀχετῶν, παρεσύρθη, ὥς μοι διηγήθησαν, ἐκ σφάλματος τοῦ κωπηλάτου, εἰς τὸν στρόβιλον τοῦτον, καὶ ἐν ἀκρεῖ κατεθραύσθη εἰς τμήματα, ἃ κατεβρόχθισεν ὁ καταρῥάκτης μετὰ τοῦ ναύτου, χωρὶς οὐδ' ἵχνος αὐτῶν νὰ φανῇ πλέον.

Περὶ τὸ χεῖλος τοῦ καταρῥάκτου πολλάκις ὥρας ἰστάμην, ὥς περιμένων πότε τέλος θέλει κενωθῇ! Ἡ διάνοιά μου τότε ἀπεκοιμᾶτο καὶ κατειχόμεν ὑπ' ἀορίστου τινὸς αἰσθήματος τῆς αἰωνιότητος.

Ὀλίγον περαιτέρω ὑπόγειος σύριγξ, κατιοῦσα, φέρει εἰς τὸ μέρος τοῦ πυθμένος, τὸ ἄβροχον μένον ὑπὸ τὸν καταρῥάκτην, μεταξὺ τοῦ καθέτου βράχου καὶ τοῦ τοξοειδῶς καταφερουμένου ὕδατος. Ἡ κατάβασις γίνεται δι' ἀμαξιδίων, προσδεδεμένων εἰς κάλων συνεχῇ, οὕτως, ὥστε ὅτε τὸ μὲν ἐν μέρος αὐτοῦ, δι' ὕδρομηχανῆς, ἦν αὐτὸς ὁ καταρῥάκτης κινεῖ, ἀνασύρεται, τὸ ἕτερον καταβαίνει. Τὸ ἔδαφος ὅμως ἐστὶ κατάβροχον πάντοτε ὑπὸ τῶν σφενδονιζομένων ἀτμίδων, καὶ ἡ ὑποβρύχιος περιδιάβασις οὐχὶ ἀκίνδυνος, διότι ὁ πυθμὴν ἔχει βράχους ὀξεῖς καὶ ὀλισθηρούς, καθ' ὃ καταβρόχους ἐκ τῶν ἀτμίδων. Οἱ τὴν περίεργον, ἀλλ' οὐχὶ ἀκίνδυνον ταύτην ἐκδρομὴν ἐπιχειροῦντες, ἀναγκάζονται νὰ ἐνδύονται δερμάτινον στολὴν ἀκομψοτάτην, μισθουμένην παρὰ τὴν ἄνω τῆς σύριγγος εἴσοδον.

Τὸ ὕψος τοῦ καταρῥάκτου ἦν, ὅτε τὸν ἐπεσκέφθην, 160 ποδῶν· ἀλλὰ διὰ τῶν αἰώνων, βιβρωσκόμενον ὑπὸ τοῦ ῥαγδαίου ὕδατος, τὸ χεῖλος αὐτοῦ βραδέως ταπεινοῦται καὶ ὀπισθοδρομεῖ, καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησίν μου ἐξ Ἀμερικῆς, μέγας βράχος, προέχων ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς, καὶ χρησιμεύων, ὥς μία τῶν ὠραιότερων σκοπιῶν τοῦ θέματος, ὑποσκαφθεὶς ὑπὸ τοῦ ῥοῦ, κατεκρημνίσθη καὶ ἐγένετο ἀφανής. Κάτω δ' ὅπου πίπτει τὸ ὕδωρ, ἀνακυκᾶται ὁ ποταμὸς μέχρι τοῦ πυθμένος εἰς φοβερὸν βρασμόν, εἶτα δὲ

προχέει ἀφροῦ θάλασσαν, καὶ ἐξακολουθεῖ ῥέων ὀρμητικῶς, ἀλλ' οὐχὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ μὴ τολμῶσιν, εἰς μικρὰν ἐκεῖθεν ἀπόστασιν, αἱ λέμβοι, εἰ καὶ οὐχὶ πάντοτε ἀποινί, νὰ διαπλέωσι κατὰ πλάτος τὸν ποταμόν. Μίαν δὲ περίπου ὥραν κατωτέρω εὐρύνεται οὗτος εἰς σχῆμα μικρᾶς στρογγύλης λίμνης, ἢ μᾶλλον στροβίλου, περικυκλουμένου πανταχόθεν ὑφ' ὑψηλῶν λόφων, καὶ βιαιότατα κυκλοτερῶς φερουμένου, ὥστε πλοῖον, εἰς αὐτὸν εἰσβαλόν, σωτηρίαν δὲν ἔχει, καὶ εἶτα, διὰ μιᾶς φάραγγος τῶν λόφων ἐξορμῶν, χύνεται τέλος εἰς τὴν ἀχανῆ λίμνην τοῦ Μιτσιγάν.

Μεταξὺ δὲ τοῦ καταρράκτου καὶ τοῦ στροβίλου κατεσκευάσθη γέφυρα κρεμαστή, θαυμασία διὰ τὸ μῆκος της, ἐνοῦσα τὰς δύο ὑψηλὰς ὄχθας τοῦ κάτω ποταμοῦ καὶ ὀλίγον πρὸ αὐτῆς, εἰς τὸ αὐτὸ ὕψος, εἶδομεν σχοινίον, ἐπίσης τὰς δύο ὄχθας ζευγνύον, καὶ διατηρούμενον ἐκεῖ ὡς μνημεῖον, ἀφ' οὔτου μεγαλεπήβολος σχοινοβάτης, ὁ Βλονδῖνος, ὑπερέβη ἀτρομήτως, εἰς 170 ποδῶν ὕψος, τὸν εὐρύτατον ποταμόν, ἐπικροτούμενος ὑπὸ τοῦ καταρράκτου καὶ ὑπὸ τοῦ θαυμάζοντος λαοῦ τῶν Ἀμερικανῶν.

Παρὰ τὸν Νιαγάραν πόλις δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' ἐκατέρωθεν αὐτοῦ ἴδρυνται σειρὰ μεγάλων ξενοδοχείων, ὧν τὸ μέγιστον καὶ ἐπισημότεον ἦν τὸ εἰς ὃ κατελύσαμεν. Αἱ μεγάλαι αὐτοῦ αἵθουσαι εἰς τὸν ἄνω δόμον ἦσαν σπανίας πολυτελείας, καὶ περὶ αὐτὰς ἔθεε συνεχῆς εὐρὺς ἐξώστης, ἐξ οὗ ἀπεριγράπτως ἐξαίσιος ἦν ἡ θέα ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ καὶ τοῦ περιχώρου. Εἰς μίαν τῶν αἰθουσῶν τούτων ἐδόθη, τὴν ἐπιούσαν τῆς ἀφίξεως ἡμῶν ἐσπέραν, χορὸς μεγαλοπρεπέστατος. Πρὶν δ' ἢ οἰκοδομηθῶσι τὰ ξενοδοχεῖα, ὥς μοι διηγήθησαν, εἶχεν ἔλθῃ καὶ κατοικήσῃ ἐνταῦθα μονήρης Ἀγγλος τις, ὅστις εἰς οὐδὲν ἄλλο ἠσχολεῖτο ἢ νὰ παίξῃ βιολίον παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ καταρράκτου, καὶ ὅτε συνηντᾶτο μετ' ἀνθρώπων, ὠμίλει μόνον περὶ θρησκευτικῶν καὶ θεολογικῶν ἀντικειμένων, μετὰ δύο δὲ ἔτη ἐπνίγη παρασυρθεὶς ὑπὸ τοῦ καταρράκτου, ἐνῶ ἐλούετο.

Πλὴν δὲ τῶν ξενοδοχείων καὶ περὶ αὐτά, ὑπῆρχον καὶ κινητὰ ἐργαστήρια, περιεργότατα δι' ἡμᾶς, διότι ἐκεῖ, ἐκ τῶν ἐνδοτέρων χωρῶν ἐρχόμεναι αἱ γυναῖκες τῶν ἀγρίων, ἐπώλουν τὰ ποικίλα

χανδροκέντητα ἐργόχειρά των, ὧν ἀπὸ τινος χρόνου τὰ σχέδια δανείζονται συνήθως παρὰ τῶν Εὐρωπαίων, προσέτι δ' ἐπώλουν καὶ μυηστήρια ἐξ ἐγχωρίων πλατέων φύλλων ἢ ἐκ πτερῶν. Ἐπιθυμῶν νὰ πέμψω τινὰ δῶρα ἀμερικανικῆς τῶν ἀγρίων παραγωγῆς εἰς φίλους εἰς Ἀθήνας, εἰσῆλθον εἰς ἓν τῶν ἐργαστηρίων τούτων καί, ἀφ' οὗ παντοῖα ἠγόρασα, ἠρώτησα τὴν πωλήτριαν, ἥτις ἦτο νέα καὶ εὐηδής, ὀλίγον δ' ὠμίλει τὴν ἀγγλικήν, πῶς τῇ φαίνεται ὁ πολιτισμός, καὶ ἐκ τίνος ἐστὶ φυλῆς, ἂν ἐκ τῶν Τσιούς ἢ ἐκ τῶν Τσιρακάς. Ἐκείνη δὲ μειδιάσασα, μοὶ εἶπεν, ὅπως ἐδυνήθη νὰ τὸ ἐκφράσῃ, ὅτι τοσαῦτα ἠγόρασα παρ' αὐτῇ, πληρώσας ὅσα μοὶ ἐζήτησεν, ὥστε δὲν θέλει νὰ μὲ ἀπατήσῃ, καὶ μοὶ ὁμολογεῖ ὅοι δὲν κατάγεται, οὔτε ἐκ τῶν Chious, οὔτε ἐκ τῶν Chiracass, ἀλλ' ἐκ τῶν Βρυξελλῶν τοῦ Βελγίου, καί, ὥς καὶ αἱ πλείσται τῶν λοιπῶν τὰ ἐργαστήρια κατεχουσῶν, ἀγοράζει παρὰ τῶν ἀγρίων τὰ ἐμπορεύματα καὶ τὰ μεταπωλεῖ.

Τῇ δ' ἐπαύριον τοῦ χοροῦ, ἀποχαιρετίσαντες τὸν κ. καὶ τὴν κ. Βόταση, ἐπιστρέψαντας εἰς Νεοβόρακον, ἡμεῖς, προτιθέμενοι καὶ ἄλλα νὰ ἰδῶμεν τῆς Ἀμερικῆς, ὅσα ὁ καιρὸς μᾶς ἐπέτρεπεν, ἀνεχωρήσαμεν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, καὶ παρηκολουθήσαμεν τὸν ῥοῦν τοῦ ποταμοῦ μέχρι τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ εἰς τὴν λίμνην Ὀντάριον, ὅπου, περὶ τὴν μεσημβρίαν, ἐπεβιβάσθημεν εἰς ὥραϊον ἀτμόπλοιον, ἀμιλλώμενον εἰς τὸ κάλλος πρὸς τὰς ἀρχαίας θαλαμηγούς. Μία τῶν κεντρικῶν αἰθουσῶν ἦν εὐρυχωροτάτη καὶ κατάφωτος, ἔχουσα ἄνω διάδρομον, ἐφ' οὗ ἠνοίγοντο τῶν κοιτώνων αἱ θύραι, μετὰ πλείστης δὲ πολυτελείας κεκοσμημένων. Ἦν δὲ καὶ ἡ ὑπηρεσία μεγαλοπρεπής, καὶ αἱ ἐστιάσεις ἦσαν συνεχεῖς καὶ ἐξαίρετοι. Οὐδ' ὁ Ὠκεανὸς καυχᾶται ἐπὶ λαμπροτέροις πλοίοις ἢ αὕτη ἡ λίμνη, ἥτις ὅμως, εἰ καὶ μία τῶν μικροτέρων τῆς βορείου Ἀμερικῆς, ἐστὶ καὶ αὕτη ἀχανής, καὶ οὐχ ἦττον κινδυνώδης τοῦ Ὠκεανοῦ. Οὐ πολὺν χρόνον μετὰ τὸν ἡμέτερον διάπλουν, πλοῖόν τι, διάδοχον τοῦ ἡμετέρου, ἴσως αὐτὸ τὸ ἴδιον, ἐπυρπολήθη συνεπείᾳ τῆς παροιμιώδους ἀκηδεΐας τῶν Ἀμερικανῶν, καὶ ἐβυθίσθη αὐτάνδρον, μετὰ πολλῶν ἑκατοντάδων θυμάτων, εἰς τῆς λίμνης τὰ κύματα, εἰς ἃ πολλάκις καὶ αἱ τρικυμῖαι φέρουσιν ἑκατόμβας.

Ἡ ἡμετέρα νῦν ὅμως ὑπῆρξε γαληνιαία, καὶ μᾶς ἐπέτρεψεν ὕπνον ἀτάραχον μέχρι τῆς αὐγῆς, ὅτε οἱ, ὥς ἐγώ, πρῶτοι ἐξυπνήσαντες, εἶδομεν ἐμπρὸς ἡμῶν τὰς *Χιλίας νήσους* (Thousand islands). Οὕτω καλεῖται τὸ μέρος, καθ' ὃ ἀπὸ τῆς λίμνης τοῦ Ὄνταρίου ἐκρέει ὁ μεγαλοπρεπὴς ποταμὸς Ἅγιος Λαυρέντιος, ὅστις, μεθ' ὀλοκλήρου ἡμέρας πλοῦν, ἐκβάλλει εἰς τὸν Ὠκεανόν, ἐδόθη δ' εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἡ ἐπωνυμία, οὐχὶ καθ' ὑπερβολήν, ἐξ ἐναντίας μάλιστα—διότι ἀφ' οὗ σημείου ὁρμαῖται ὁ ποταμός; ἐπὶ μακρὸν τοῦ ῥοῦ αὐτοῦ, ἐστὶν ὅλος κατάσπαρτος διὰ νήσων, παμποικίλων τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμα, ἀπὸ τοῦ πρασίνου καὶ διανθοῦς βώλου γῆς, τοῦ σκιαζομένου ὑπὸ μεγαλοπρεποῦς δένδρου, ὥς ἐκ τοῦ ὕδατος φανομένου, μέχρι κατοικησίμων περιῶρύτων ἐκτάσεων, συνισταμένων ἐκ πεδινῶν ἐκτάσεων καὶ ἐκ συμφύτων ἢ ἀποῶν λόφων. Καὶ εἰσὶν αἱ χαριέσταται αὗται νῆσοι, ἐπὶ ὥρας ἀλλήλας διαδεχόμεναι, οὐχὶ χίλια, ὥς λέγεται, ἀλλ' ὥς ἡριθμήθησαν, οὐχὶ ὀλιγώτεραι τῶν χιλίων ὀκτακοσίων.

Δι' αὐτῶν ῥέει ὁ μεγαλοπρεπὴς ποταμός, διαιρούμενος εἰς παντοίους κλάδους εὐρεῖς ἢ στενοὺς, εὐθεῖς ἢ καμπύλους, γαληνιαίως ἐκτεινομένους ἢ ὀρμητικῶς κυματίζοντας· μετὰ τινων δ' ὥρῶν ἀπόστασιν αἱ νῆσοι ἀποβαίνουσιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀραιαί, ἀλλ' ὁ πυθμὴν ἀνώμαλος, παράγει πολλαχοῦ ῥεύματα βιαίως κυμαινόμενα, καὶ τινὰ αὐτῶν οὐχὶ ἀκίνδυνα. Περὶ ἐνὸς μάλιστα αὐτῶν, κειμένου περίπου κατὰ τὸ ἥμισυ τοῦ μήκους τοῦ ποταμοῦ, πολὺς ἐγένετο λόγος μεταξὺ τῶν ἐπιβατῶν, ὥς λίαν ἐπιφόβου, καὶ οὐκ ὀλίγα θύματα κατ' ἔτος καταβροχθίζοντος.

Ἀφ' οὗ δὲ πέντε τοιαῦτα ῥεύματα ὑπερέβημεν, φθάντες περὶ μεσημβρίαν παρὰ νήσον ἱκανῶς μεγάλην, ἔστημεν αἴφνης παρ' αὐτῇ καὶ ἀνεκωχήσαμεν, ἦρε δ' ὁ πλοίαρχος ἐπισείοντας καὶ ἄλλα σημεῖα εἰς τοὺς ἰστούς, καί, ἐρωτηθεὶς μᾶς ἐξήγησεν ὅτι οὐ πολὺν ἀπέχομεν τοῦ τελευταίου τῶν ἀκυμάτων, τοῦ πάντων κινδυνωδεστάτου, ὃ οὐδέποτε διέρχεται χωρὶς νὰ ζητήσῃ καὶ λάβῃ ἐκ τῆς νήσου προρέα, εἰς ὃν ἀναθέτει κατὰ τὸ σημεῖον ἐκεῖνο τὴν διοίκησιν καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ πλοίου του.

Ἡ ἐξήγησις αὕτη οὐ μικρὰν ἐνεποίησεν ἡμῖν ἐντύπωσιν,

διότι ἐμανθάνομεν ὅτι ἡ σωτηρία τοῦ πλοίου καὶ τῶν ἐπιβατῶν ἦν, κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα, ὁπωσοῦν προβληματική. Μετ' ὀλίγον εἶδομεν πλοιάριον κάμψαν τῆς νήσου τὸ ἀκρωτήριο, καὶ ἄνθρωπος ἀπ' αὐτοῦ ἀνέβη εἰς τὸ κατάστρωμα. Ἄλλ' ὁ πλοίαρχος, πλήρης ὀργῆς, τὸν ἀπέβαλε, καί, τοῦ πλοιαρίου αὐθις μακρυνθέντος, ἐπανέλαβε τὰ σημεῖα, καὶ μᾶς εἶπεν ὅτι ποτὲ δὲν θὰ ἐνεπιστεύετο τὴν τύχην τοῦ πλοίου του καὶ ἡμῶν τὴν ζωὴν εἰς ἄλλον τοῦ πρωρέως, ὃν γνωρίζει καλῶς καὶ εἰς ὃν ἔχει πᾶσαν ἐμπιστοσύνην. Ὀλίγον δὲ μετὰ ταῦτα λέμβος ἐφάνη καὶ πάλιν, καὶ τότε ἀνῆλθεν εἰς τὸ πλοῖον, πρὸς μεγάλην τοῦ πλοίαρχου εὐχαρίστησιν, ἀνὴρ, Ἰνδὸς ἐκ τῶν Ἑρυνθοδέρμων, ἡμίγυμνος, μεγαλόσωμος καὶ ἐκφραστικωτάτους ἔχων τοῦ προσώπου τοὺς χαρακτῆρας. Καὶ πρὸ μιᾶς ὥρας ἤδη εἵχομεν λάβη, ἐκ τῆς βορείας ὄχθης προελθόντας, πέντε ἐπιβάτας, τρεῖς ἄνδρας καὶ δύο γυναῖκας ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς, εὐρωπαϊκὴν ἔχοντας τὴν ἐνδυμασίαν, ὑπερυθρον τὸ δέσμα, τὰ μέτωπα εὐρέα, τὰ πρόσωπα δὲ ὀξεῖα μᾶλλον, ὥς πτηνῶν, καὶ ὁμιλοῦντας τὴν ἰδίαν αὐτῶν γλῶσσαν, οὐδαμῶς τραχεῖαν, ἀλλ' ἠχοῦσαν σχεδὸν ὥς τὴν Ἑλληνικὴν.

Ἄμα δ' ὁ πρωρεὺς εἰσῆλθεν, ἀναβάς εἰς τῆς πρύμνης τὸ ἀνώτατον, ἔλαβεν εἰς χεῖρας τὸν ἐκεῖ κείμενον τροχὸν τὸν στρέφοντα τὸ πηδάλιον, καὶ τὸ πλοῖον ἐπανέλαβε τὴν ὁδὸν του. Μετ' ὀλίγον εἶδομεν μακρόθεν τὸν ποταμὸν λευκόν, ὥς ἂν χιόνος σινδὸν ἦν ἐπεστρωμένη· καθ' ὅσον δὲ προὔβαινομεν, διεκρίνομεν ὅτι ἡ χιὼν ἦν ἀφρὸς καὶ βιαίως ἀνέβραζε τοῦ ὕδατος πᾶσα ἡ ἐπιφάνεια, τὸ δὲ πλοῖον ὀρμητικώτερον ἐφέρετο ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν. Τὰ βλέμματα πάντων ἐφέροντο κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀνήσυχα ἀπὸ τοῦ ὀριζοντείου ἐκείνου καταρῥάκτου πρὸς τὸν ἄνωθεν ἡμῶν ἱστάμενον δαίμονα τοῦ ποταμοῦ, ὅστις ἔμελλε νὰ μᾶς διεξαγάγῃ διὰ τοῦ κινδύνου καὶ ἀπὸ τούτου ὀπίσω εἰς τὸ ἀκάθεκτον ῥεῦμα. Τέλος ἐπλησιάσαμεν, κατελήφθημεν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ μετ' ἀκατασχέτου ὀρμῆς παρεσύρθημεν, καὶ πολλῶν ἡλλοιώθη ἡ χροιά τοῦ προσώπου καὶ σφοδρῶς ἐπάλλοντο αἱ καρδίαι, ὅτε εἶδομεν ὅτι, εἰς ἐλαχίστην ἀπόστασιν ἐμπρὸς ἡμῶν, ἤρουντο δύο σκόπελοι, οὐ πολὺ πλέον τοῦ πλάτους τοῦ πλοίου ἀφιστάμε-

νοι ἀπ' ἀλλήλων, καὶ δι' αὐτῶν ἐπάφλαζε καὶ ἤφριζε χεῖμαρος, δι' οὗ καὶ μόνου ὑπῆρχεν ἡμῖν ἡ διάβασις. Ὡς δὲ πλησιέστερον ἤλθομεν, ἡσθάνθημεν, ὥς ἂν ἀνηρπάγη τὸ πλοῖον διὰ μιᾶς, καὶ μεθ' ὁρμῆς βέλους ἐσύρθη ὑπὸ τοῦ χειμάρου. Ἀλλ' ὥς ἔμψυχον ὑπακοῦον εἰς τοὺς στιβαροὺς βραχίονας, εἰς τὸ σχεδὸν ἐπιτακτικὸν βλέμμα τοῦ ἀγρίου πηδαλιούχου, ἔμενε ἐπὶ τῆς ἀκμῆς τοῦ ὕδατος, χωρὶς νὰ παρεκκλίνη οὐδὲ γραμμὴν, ὅπερ θὰ μᾶς συνέτριβεν εἰς ἑκάτερον τῶν σκοπέλων.

Μόλις δὲ διήλθομεν τὸ ἐπίφοβον τοῦτο στενόν, καὶ ὁ Ἰνδός, τὸ πηδάλιον καταλείψας, κατήλθε τοῦ ὕψους, ἀφ' οὗ ἦρχεν ἐφ' ὅλων ἡμῶν, καὶ λαβὼν τὴν χεῖρα, ἣν ὁ πλοίαρχος μετ' ἐγκαρδίου εὐγνωμοσύνης τῷ ἔτεινε, ὥς πιθανῶς καὶ τὰ ἐν αὐτῇ περιεχόμενα, κατέβη εἰς λέμβον δι' αὐτὸν καταβιβασθεῖσαν ἐκ τοῦ ἀτμοπλοίου, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν ξηράν.

Δὲν διαπλέεται ὅμως ὁ ποταμὸς διὰ μόνης τῆς ἐπισφαλοῦς ταύτης ὁδοῦ. Πρὸς ἀσφάλειαν τῶν ποταμοπλοίων, καὶ ἵνα καταστῇ δυνατὸς καὶ ὁ ἀνάπλους, ὅστις ἄνω τοῦ ρεύματος ἐστὶν ἐντελῶς ἀνέφικτος, ἐσκάφη παραλλήλως πρὸς τὸν ῥοὺν αὐλαξ, ἐπιτρέπων ἥσυχον τὸν κατάπλουν, τὸν δ' ἀνάπλουν οὐχὶ ἀνέφικτον. Ἀλλ' οἱ πλοίαρχοι συνήθως θεωροῦσιν ἀναξιοπρεπὲς νὰ χωρῶσι διὰ τοῦ χάνδακος, καὶ προτιμῶσιν ἐκ φιλοτιμίας νὰ βαίνωσι τὴν ἐπισφαλεστάτην, ἐγκαυχώμενοι εἰς τὸ ὅτι ἀψηφοῦσι τὸν κίνδυνον.

Περὶ τὴν ἑβδόμην τέλος τῆς ἐσπέρας ἀφίχθημεν εἰς τὴν πόλιν Montreal, τὴν δευτερεύουσαν τοῦ Καναδά, οὗ πρωτεύουσα ἐστὶ τὸ βορειανατολικώτερον κείμενον Κουεβέκ. Ἡ πόλις Μοντρεάλ, λαμπρῶς κειμένη μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ καὶ ὑψηλῶν λόφων, ἔχει χαρακτῆρα μᾶλλον εὐρωπαϊκόν, οἱ δὲ κάτοικοι, ἀπόγονοι γαλλικῆς ἀποικίας, ὁμιλοῦσι κυρίως τὴν Γαλλικὴν, καὶ ταύτην μᾶλλον τὴν καθαρὰν, τὴν ἀπὸ Λουδοβίκου ΙΔ' ὑπὸ τῶν προπατόρων των λαλουμένην. Καὶ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Ἀγίου Λαυρεντίου καταλύσαντες, διεμείναμεν ἐκεῖ καὶ τὴν ἐπαύριον καὶ περιήλθομεν τὰ κυριώτερα τῆς πόλεως καὶ τὰ περίχωρα ἐφ' ἁμάξης· ἀλλ' ἐπειδὴ ῥαγδαίως ἔβρεχε δὲν ἐδυνήθημεν νὰ ἰδῶμεν ὅσα ἐπεθυμοῦμεν. Τὴν τρίτην δ' ἡμέραν εἰς τὸν Σιδηροδρομικὸν Σταθμόν, εἰς ὃν

μετέβημεν ἴν' ἀναχωρήσωμεν, εὔρομεν γυναῖκας ἐγγωρίους τοῦ Καναδά, ἀληθεστέρας ἀγρίας τῶν ὧν ἐγὼ εἶχον ἰδῆ παρὰ τῷ Νιαγάρα, κατὰ σειρὰν ἵσταμένας, καὶ εἰς τοὺς πολυπληθεῖς ὁδοιπόρους ἐν κανίστροις τὰ ἐργόχειρά των προσφερούσας. Οὐδὲ λέξιν αὗται ὠμίλουν εὐρωπαϊκῆς τινος γλώσσης, καὶ μόνον διὰ σχημάτων καὶ τῶν δακτύλων ἐξέφραζον τὰς διὰ τὰ διάφορα ἔργα χρηματικὰς ἀπαιτήσεις των. Μία ἐξ αὐτῶν, γραία, καὶ ἄσχημος, ἐπέμενε ἐπιδεικνύουσα τὸ κάνιστρόν της εἰς νέον τινὰ Ἀμερικανόν, καὶ προκαλοῦσα αὐτὸν ν' ἀγοράσῃ τι παρ' αὐτῆς.

— Ὅχι, εἶπεν ἐκεῖνος. Παρὰ σοῦ τίποτε δὲν λαμβάνω. Θ' ἀγοράσω παρ' ἐκείνης (δεικνύων μίαν ἄλλην τῆς σειρᾶς νεάνίδα λίαν εὐειδῆ, καὶ ἔχουσαν ζωηροὺς μέλανας ὀφθαλμοὺς) *She is my sweetheart*. Καὶ αἱ ἄγριαι αὗται γυναῖκες, αἵτινες οὔτε «ἐν, δύω» ἐδύναντο νὰ εἰπῶσιν ἀγγλιστί, ἐξερράγησαν πᾶσαι εἰς γέλωτα, ἐπαναλαμβάνουσαι τὴν λέξιν *sweetheart* (ἡ ἀγαπητὴ τῆς καρδίας μου), τὴν μόνην ἀγγλικὴν λέξιν, ἣν φαίνεται ὅτι ἐγνώριζον.

Ἐπεραιώθημεν δὲ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς τὴν ἀντιπέραν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ ἐπὶ γεφύρας, ἥτις μέχρις ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ἦν ἡ θαυμασιωτάτη καὶ μεγίστη πασῶν ὅσαι εἶχόν ποτε κτισθῆ, ἔχουσα 7500 ποδῶν μῆκος, ὕψος δὲ 66, καὶ στηριζομένη ἐπὶ 24 ἀψίδων, ὧν ἡ μέση ἔχει διάμετρον 320 ποδῶν, αἱ δὲ λοιπαὶ 280 ποδῶν ἑκάστη.

Μετὰ δύο ὥρας δ' ἀφίχθημεν εἰς τὴν χαριεστάτην καὶ ὑπὸ ποικίλων λόφων στεφανουμένην λίμνην *Champlain*, ἥτις βαθμηδὸν στενοῦται εἰς ποταμόν, καί, μεθ' ἑτέρας δύο, εἰς τὴν πόλιν Σαρατόγαν, πόλιν λουτρῶν, τὴν προσφιλεῖ θερινὴν δίαίταν τοῖς κατοίκοις τοῦ Νεοβοράκου καὶ τῆς Οὐασιγκτῶνος. Κατελύσαμεν δ' ἐκεῖ καὶ ἐπὶ δύο ἡμέρας ἐν *Union Hotel*, ὅπου καὶ ἀμέσως τὴν πρώτην ἑσπέραν, παρευρέθημεν εἰς χορόν. Καὶ ἐνδυμασία δὲ καὶ συμπεριφορὰ μᾶς ἐφάνησαν ἐλέγχουσαι τάξιν κοινωνίας οὐχὶ ἐκ τῶν μᾶλλον διακεκριμένων· καὶ ἐμάθομεν, τῷ ὄντι, ὅτι αἱ οἰκογένειαι, ὅσαι ἐν τῇ δημοκρατικῇ Ἀμερικῇ ἀριστοκρατικώτατας ἔχουσιν ἀξιώσεις, φοιτῶσι μὲν κατὰ προτίμησιν εἰς Σαρατόγαν, ἐνθα καὶ ἡ εἴσοδος ἀπηγορεύθη τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλ' ὅτι κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον τοῦ ἔτους ἀπέρχονται ἤδη εἰς τὰ θαλάσσια

λουτρά τοῦ Newport, τὴν Σαρατόγαν καταλείπουσαι εἰς τάξεις ὑποδεεστέρας. Δι' ὃ καὶ ἡμεῖς, μὴ νομίσαντες λόγου ἄξιον νὰ παρευρεθῶμεν εἰς ἕτερον χορὸν μετημφιεσμένων, ἐπίσης ἐν τῷ ξενοδοχείῳ ἡμῶν διδόμενον, μετὰ μικρὰν ἐκδρομὴν εἰς τὰ περίξ, τὴν ἐπιούσαν ἀπήλθομεν περὶ τὴν 10ην, καί, διελθόντες διὰ τῆς Τρωάδος (Troy), πόλεως ὡραίας ἐπὶ τοῦ Οὐδσῶνος, καὶ διὰ τῆς πόλεως Ἀλβανίας, λοφώδη καὶ σύδενδρον διανύσαντες χώραν, ἐμείναμεν ὥρας τινὰς εἰς Λέντζ, χωρίον συγκείμενον σχεδὸν ὅλον ἐκ συμφύτων ἀγροκηπίων, φιλοξενηθέντες παρὰ τῇ κυρίᾳ Κέννηδῃ, πρὸς ἣν ἐπορεύθημεν, νομίσαντες ὅτι θ' ἀπηντῶμεν ἐκεῖ τὴν φίλην ἡμῶν κ. Γέρολδ, σύζυγον τοῦ πρέσβεως τῆς Πρωσσίας, καὶ διὰ Πίττσφελδ ἀφίχθημεν τέλος εἰς Βοστόνην μετὰ τὸ μεσονύκτιον.

Ἐνταῦθα ὠφελήθην τῆς διαμονῆς μου, ἵν' ἐπισκεφθῶ τοὺς δύο φωστῆρας τῶν Ἀθηνῶν τούτων τῆς Ἀμερικῆς, τὸν μέγαν ἐπιστήμονα Ἀγασίτζ, καὶ τὸν μέγαν ποιητὴν Λογγφέλλω· ἀλλὰ δυστυχῶς ἀπεδήμουν ἀμφοτέρω. Τὴν ἐπιούσαν μετέβην μετὰ τοῦ κ. Ῥοδοκανάκη εἰς τὸ Τυφλοκομεῖον τοῦ φιλανθρωποῦ καὶ φιλέλληνο Dr Howe, αὐτοῦ ἐκείνου, ὅστις, ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως, εἰς τῆς Ἑλλάδος τὸ μέλλον πεποιθώς, πρῶτος ἀπεπειράθη νὰ ἐποικίσῃ εἰς αὐτὴν Εὐρωπαίους ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου. Ἀλλὰ, μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του, ἡ ἐπιχείρησίς του ἀπέτυχε. Καὶ αὐτὸς μὲν, καθ' ὃν καιρὸν ἐπεδήμουν ἐν Βοστόνῃ, περιήρχετο τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ ἐξεγείρῃ τὴν συμπάθειαν τῆς Εὐρώπης ὑπὲρ τῆς Κρήτης καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, τὸ δὲ φιλανθρωπικὸν κατάστημα, ὃ ἐξ ἰδίων ἰδρυσεν καὶ διετήρει ἐν Βοστόνῃ, περιελάμβανεν ἑννενήκοντα τυφλοὺς, μανθάνοντας ἐπὶ διετίαν ἀνάγνωσιν (εἰς βιβλία τετυπωμένα ἐπίτηδες) καὶ ταχυγραφίαν, κατήχησιν, ἱστορίαν, γεωγραφίαν, φυσικὴν, φιλοσοφίαν, καὶ ἐν γένει πάντα ὅσα ἐν τοῖς γυμνασίοις διδάσκονται, καὶ μουσικὴν φωνητικὴν καὶ ὁργανικὴν εἰς ἐντέλειαν. Ἐν ἑτέρῳ δὲ τμήματι ἦσαν κατατεταγμένοι οἱ ἑαυτοὺς εἰς βιομηχάνους προορίζοντες, καὶ ἐγυμνάζοντο εἰς στρωματοποιίαν, ψιαθοπλοκίαν, σχοινοπλοκίαν, σαπωνοποιίαν κτλ, τὰ δὲ ἀόμματα κοράσια ἐμάνθανον χειροτεχνήματα, καὶ μετὰ τρίμηνον διδασκαλίαν εἰς τοὺς τεχνίτας ἐχορη-

γεῖτο μισθός. Εἷς δὲ τῶν διδασκάλων, τυφλὸς καὶ αὐτός, καὶ τοῦ καταστήματος τρόφιμος, ὅστις μὲ συνώδευσε κατὰ πᾶσαν ἡμῶν τὴν ἐπίσκεψιν, ἐρωτηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, μοὶ ἔλεγεν ὅτι αἰσθάνεται ἑαυτὸν λίαν εὐχαριστημένον καὶ εὐτυχῇ, ἀσχολῶν τὸν νοῦν του ἐσωτερικῶς, καὶ ὅσα ἀκούει ἢ ἀναγινώσκει, προσπαθῶν ἐν ἑαυτῷ νὰ διαμορφῇ κατ' ἰδίους τύπους, οὓς ἐφρόνει ὁμοίους πρὸς τοὺς ἀληθεῖς, ἢ τοὺς φαινομένους ἡμῖν ὡς τοιούτους.

Ἐκ Βοστόνης δέ, τὴν Κυριακὴν 22 Αὐγούστου (3 Σεπτεμβρίου) ἀπήλθομεν εἰς τὸ **Νέον ἐπίνειον** (New port), πόλιν ἄλλην τοῦ **Νέου Λιμένος** (New Haven), παράλιον καὶ 2 1/2 ὥρας τῆς Βοστόνης ἀπέχουσαν, καὶ ἐκεῖ παρεμείναμεν ὅλην ἑβδομάδα, διότι αὕτη ἐστὶ τὸ κατὰ τὴν ὥραν ταύτην ἐντευκτήριον τοῦ ἀνθους τῆς Ἀμερικανικῆς κοινωνίας, καὶ πολλοὺς ἐνταῦθα ἐδυνάμεθα ν' ἀπαντήσωμεν χρησίμους εἰς τὸν διπλοῦν σκοπόν, ὃν ἐπεδιώκομεν, τοῦ νὰ διεγείρωμεν ἐν Ἀμερικῇ συμπαθείας ὑπὲρ τῶν Κρητῶν ἰδίως καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐν γένει, καὶ τοῦ νὰ διευκολύνωμεν τὰ τῆς ἀγορᾶς πλοίων. Καὶ τῷ ὄντι ὁ πρῶτος, ὅστις μᾶς ἐπεσκέφθη τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἡμετέρας ἀφίξεως, ἦν ὁ καὶ τότε ἤδη, καίτοι οὐκέτι Πρόεδρος, ὡς ἦρως ὅμως καὶ τροπαιοῦχος μεγάλης φήμης ἐν Ἀμερικῇ ἀπολαύων καὶ πολλὴν ἐπιρροὴν ἐξασκῶν Στρατηγὸς Γράντ. Ἦλθε δὲ πρὸς ἡμᾶς καὶ ὁ ποιητὴς Tuckerman, εἷς τῶν ἀρίστων λυρικῶν θεωρούμενος, ὅστις ἦν κωφός, καὶ ὅστις, μετὰ τῶν φιλελληνικῶν αἰσθημάτων, συνέδεε καὶ τὴν φιλάδελφον ἐλπίδα τοῦ ταῖς ἐμαῖς συστάσεσι διορισμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν θέσιν πρέσβεως εἰς Ἀθήνας.

Ἡ πρόφασις, δι' ἣν συρῶρει εἰς Νιούπορτ ἡ κοινωνία τῆς πρωτευούσης καὶ τῶν ἄλλων περικειμένων μεγαλοπόλεων, ἐστὶν ἡ τῶν θαλασσίων λουτρῶν. Δι' ἐμὲ δὲ δὲν ἦν πρόφασις τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη· διότι, ὅτε ἀνεχώρησα ἐξ Ἑλλάδος, ἔπασχον ἐκ πόνου ῥευματικοῦ ἢ ἄλλου κατὰ τὴν δεξιὰν πλευράν, πολὺ ἐνοχλοῦντός με καὶ κωλύοντος κατὰ μέρος τῶν κινήσεών μου τὴν ἐλευθερίαν. Ἦλπισα, ἐπομένως, ὅτι ἡ πανάκεια ἐκείνη τῶν Ἀμερικανῶν ἐδύνατο ἴσως καὶ εἰς ἐμὲ ν' ἀποβῇ βοηθητικὴ καὶ ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα προσῆλθον εἰς τὰ λουτρά.

Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν κατοικουμένων μερῶν τῆς πόλεως ἐκτείνεται ἡ ἀκτὴ, ἐφ' ἧς ξύλινα καλύβια ἀπ' ἀλλήλων ἀφεστῶτα χρησιμεύουσιν εἰς τὴν ἀπόδυσιν καὶ τὴν μετεμφίεσιν τῶν εἰς λουσίαν παρασκευαζομένων. Γυμνόποδες δ' ἐξήρχοντο ἐξ αὐτῶν οἱ κολυμβηταὶ καὶ αἱ κολυμβήτραι, διήρχοντο ἐν τῇ ἐλαφροῦ των ἀναβολῇ τὴν ἐπὶ πλέθρα τινὰ εὐρεῖαν ἄμμον καὶ εἰσήρχοντο εἰς τὴν θάλασσαν, ἥτις εἰς μικρὰν ἀπόστασιν μόλις εἰς ἓνα ἢ δύο πόδας ὑψοῦται. Ἀλλὰ καὶ ὁσάκις ἐντελής ἦν ἡ γαλήνη, καὶ οὐδ' ὁ ἐλαφρότερος ζέφυρος ἐρῶίκνου τὴν ὑγρὰν τῆς ἐπιφάνειαν, αἴφνης κῦμα, βαθμηδὸν καὶ ὥς ὑπούλως προσέρπον, ἐπέπιπτε τέλος μεθ' ὁρμῆς καὶ ἐκάλυπτε τοὺς λουομένους ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν, εἶτα δὲ πάλιν ἐταπεινοῦτο εἰς ἄμπωτιν ἀβαθῇ, ὥς τὴν πρώτην, μέχρις οὗ, μετὰ τινα λεπτά, ἄλλο ἐπίσης ὀγγῶδες τὸ διεδέχετο. Δὲν ἦσαν δὲ τὰ κύματα ταῦτα αἱ ὑγραὶ μάστιγες τρικυμίας, ἀλλ' ἀπλῶς ἡ εἰρηνικὴ καὶ γιγαντιαία ἀναπνοὴ τοῦ πελάγους, ἡ αὐτόματος δόνησις, ἥτις, ἐκ τῶν Πορτογαλικῶν ἀκτῶν ἐξορμοῦσα, ἔπαιε τὰς ἀμερικανικὰς καὶ τ' ἀνάπαλιν· τὸ δὲ πρακτικὸν αὐτῆς δι' ἡμᾶς ἀποτέλεσμα ἦν, ὅτι νῦν μὲν κατεποντιζόμεθα ἐντελῶς, νῦν δ' ἰστάμεθα πάλιν ὅλοι καταφανεῖς ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, καὶ αἱ κυρίαι μεταξὺ ἡμῶν, αἵτινες ἦσαν τῶν ἀνδρῶν οὐχὶ ὀλιγαριθμότεραι, ἐδύναντο νὰ παραβληθῶσι πρὸς ἀναδυομένας Ἀφροδίτας· τοῦτο δὲ τόσῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον ἡ ὁρμὴ τοῦ κύματος, ἔχοντος ὀπισθεν αὐτοῦ ὅλον τὸ βάρος τοῦ Ὠκεανοῦ, συνήθως ἀπέσπα καὶ τὰ στερεώτερα ἐρραμένα κομβία, καὶ ἔσχιζε τοὺς χιτῶνας εἰς ταινίας, αἷς παρέσυρε τὸ ὕδωρ ὑποχωροῦν. Δι' ἐμὲ δ' ἰδίως τὸ ἀποτέλεσμα ἦν πολὺ σπουδαιότερον, ὅτι τὸ ἀκατάσχετον κῦμα, προσβάλλον μεθ' ὅλου τοῦ μεγίστου βάρους αὐτοῦ τὴν ἀλγοῦσαν πλευράν μου, ἦν ἐπίτηδες ἔστρεφον πρὸς αὐτό, ἐντὸς ἐβδομάδος τὴν ἐθεράπευσε.

Δὲν ἦτο δὲ καὶ πάντοτε ἀκίνδυνος ἡ καταπληκτικὴ αὕτη παλίσροια. Ἐμπρὸς τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν κυρία, ἀπροσέκτως προχωρήσασα ὀλίγον πρὸς τὸ πέλαγος, ἦρθη ὑπὸ τοῦ ἐπελθόντος κύματος ἀπὸ τοῦ στερεοῦ ἐδάφους, καί, ὅτε τὸ κῦμα ἐπέστρεφε, παρεσύρθη εἰς τὰ βαθύτερα, καὶ θὰ ἐπνίγετο ἂν δὲν εἶχο-

μεν εὐρεθῇ ἐκεῖ ὁ Κλέων καὶ ἐγὼ νὰ τὴν σώσωμεν κολυμβῶντες.

Καὶ ἐνταῦθα, ὥς εἰς πάσας τὰς μεγαλοπόλεις τῆς Ἀμερικῆς, τὰ ξενοδοχεῖα κατὰ τοῦτο διαφέρουσι τῶν Εὐρωπαϊκῶν, ὅτι δὲν ἐπέχουσι τόπον μοναστηρίων, ἐν οἷς ἕκαστος ζῇ κεκλεισμένος καὶ ἀκοινώνητος ἐν τῷ δωματίῳ του. Ἐνταῦθα, ἐξ ἐναντίας, ὁ βίος ἐστὶ πρὸ πάντων κοινωνικός. Πλὴν τῶν ἐνοικιαζομένων κοιτῶνων, περιέχουσι πολλὰ δωμάτια εὐπρεπέστατα, εἰς ἃ ἕκαστος τῶν ξένων δύναται, ὅσας θέλει, νὰ δέχεται τὰς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ ἐπισκέψεις, καὶ ἄλλα ἔτι μεγαλοπρεπέστατα, κοινῆς διαίτης, ἐν οἷς συνδέονται γνωριμίαι καὶ σχέσεις, καὶ ἔνθα, κατὰ τὰς ἑσπέρας, πολλάκις δίδονται μουσικαὶ συναναστροφαὶ καὶ χοροί.

Εἰς μίαν τῶν συναναστροφῶν τούτων προσῆλθε πρὸς με εἷς κύριος, ὅστις, ἐρωτήσας με ἂν ἤμην ὁ Πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος, μοὶ εἶπεν ὅτι αὐτὸς ἦν πολίτης τῆς Κιγκινάτης, Γροσβέκ καλούμενος, καὶ ἐπὶ μακρὸν διελέχθη μετ' ἐμοῦ περὶ Ἑλλάδος καὶ περὶ Ἀμερικῆς. Ἀνεγνώρισα δ' ἐν αὐτῷ ἄνδρα σπουδαῖον καὶ πολλῶν γνώσεων κάτοχον, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπληροφορήθην ὅτι ἐγένετο λόγος περὶ διορισμοῦ αὐτοῦ ὡς Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν· ἀλλ' ὁ ἴδιος, ὅτε τῷ ἀνέφερον τοῦτο ἐν μεταγενεστέραις συνδιαλέξεσι, μοὶ εἶπεν ὅτι ἀπεποιήθη ταύτην τὴν θέσιν, διότι δὲν βλέπει θεοραπίαν εἰς τὴν ἐνεστῶσαν, μετὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς Ἀμερικῆς. Ὁ λαός, μοὶ εἶπε, καταβεβαρυσμένος ὑπὸ φόρων φονευόντων τὴν βιομηχανίαν διατρέχει, τὸν μέγιστον κίνδυνον, ἂν δὲν ἐλαφρυνθῇ· ἀφ' ἑτέρου τὰ χρέη τῆς Ἀμερικῆς, ἃ τῇ ἐπέβαλεν ἡ ἀλληλομαχία, εἰσὶ τόσα, ὥστε, ἄνευ νέων καὶ βαρέων φόρων, θὰ χρεωκοπήσῃ.

Ἐν ὅμως ἐφαίνετο λησμονῶν ὁ κ. Γροσβέκ, ὅτι, ἀφ' ἑτέρου, τοσοῦτος ἐστὶν ὁ παραγωγικὸς πλοῦτος τῆς Ἀμερικῆς, ὥστε μετ' ἐμφρονος οἰκονομικῆς διαχειρίσεως, ἀπηλλαγμένης ἰδίως τῆς ματαίας δαπάνης, ἦν ἄλλοις ἔθνεσιν ἐπιβάλλει ἡ διατήρησις μεγάλου στρατοῦ, ἐδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ καὶ ἐπέφερε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς καταπληκτικῶς ταχείας χρεωλυσίας τοῦ ὑπερόγκου ἐκείνου χρέους.

Μὲ παρουσίασε δ' ὁ κ. Grosbeck καὶ εἰς τὴν οἰκογένειάν του, τὴν ἀξιοπρεπῆ σύζυγόν του καὶ τὰς δύο τοῦ θυγατέρας, ἀμφο-

τέρας ἐξόχου καλλονῆς· καὶ πλὴν τούτων, μοὶ ἔδειξε καὶ δύο ἄλλα παιδιά του, κόρην δωδεκαετῇ περίπου, καὶ αὐτὴν ὑποσχομένην ν' ἀμιλληθῇ ἐπὶ κάλλει ταῖς ἀδελφαῖς της, καὶ υἱὸν καθ' ἓν ἔτος πρεσβύτερον.

Πλὴν δ' αὐτῶν ἀπηντήσαμεν ἐνταῦθα καὶ πολλὰ μέλη τοῦ διπλωματικοῦ σώματος, οἷον τὸν Πρέσβυν τῆς Γερμανίας, Βαρῶ-
νον Γερόλδ, τὸν τοῦ Βελγίου κ. Delfosse, τοὺς Γραμματεῖς τῆς
Γαλλικῆς Πρεσβείας Saint Feréol, Bassano, Bénédetti κτλ. καὶ
ἐπισήμους ἐκ τῶν ἐγχωρίων, τοὺς γερουσιαστὰς Somner, Morgan
καὶ ἄλλους, πρὸς οὓς πάντας ἡ σταθερά μου προσπάθεια ἦν νὰ
συνηγορῶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἰδίως τότε ὑπὲρ τῆς Κρήτης.
Ἀντιφιλοτιμούμενοι δὲ καὶ οἱ Τοῦρκοι, ἀφ' οὗ ἡ Ἑλλὰς ἔπεμψε
Πρεσβείαν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ἔσπευσαν, πρὸς ἀντίδρασιν, νὰ πέμ-
ψωσι καὶ αὐτοί, καὶ παρ' ἐπιστολῆς τοῦ κ. Βότωση ἐπληροφο-
ρήθην ὅτι ἀφίχθη εἰς Οὐασινγκτῶνα ὁ νέος Πρέσβυς κ. Black,
Γάλλος Σταυροδρομίτης, εὐπρεπὴς τοὺς τρόπους καὶ εὐπαρουσία-
στος, ὅστις, εὐμενῶς παρὰ τοῦ κ. Σουὰρδ δεκτὸς γενόμενος, προσε-
κλήθη καὶ εἰς τὸ γεῦμα αὐτοῦ. Τότε, πρὸς ἀντιπερισπασμὸν τῆς
ἐντυπώσεως, ἦν τοιαύτη δεξίωσις ἐδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὴν
ἀμερικανικὴν κοινωνίαν, ὑπενήργησα διὰ τοῦ ποιητοῦ κ. Tuck-
man καὶ ἄλλων τὴν ἐν Newport ὁργάνωσιν μουσικῆς συναυ-
λίας ὑπὲρ τῶν Κρητῶν, καὶ εἰς ταύτην πολλοὶ καὶ πολλαὶ μετέ-
σχον τῶν ἐπισημοτέρων οἰκογενειῶν, ἐν ἄλλοις καὶ πρωτίστως ἡ
κ. Brock, θυγάτηρ κληρικοῦ, τοῦ μεταφραστοῦ τοῦ Φάουστ. Ἐπέ-
τυχε δὲ πληρέστατα ἡ ἐπιχείρησις, ἀκροατῶν συρρευσάντων καὶ
ἐξ ἄλλων πόλεων καὶ ἐκ Βοστόνης δὲ ἦλθεν ἡ γυνὴ τοῦ φιλέλ-
ληνος Howe μετὰ τῆς οἰκογενείας της, ἥτις καὶ δραστηριώτατα τὰ
τῆς ἐσπερίδος διηύθυνε. Ἦθελον δ' εἰ δυνατόν καὶ εἰς ἄλλα
κέντρα τῆς Συμπολιτείας νὰ ἐφαπλωθῇ ἡ τοιαύτη ἐνέργεια, δι' ὃ
καί, τὸν τὴν ἐπαύριον μετὰ τῆς οἰκογενείας του ἀπελθόντα κ.
Γροσβέκ, ὅτε φιλικώτατα μὲ ἀπεχαιρέτισε, παρεκάλεσα καὶ ἔλα-
βον τὴν ὑπόσχεσίν του, νὰ συγκαλέσῃ καὶ ἐν Chicago ὑπὲρ τῶν
Κρητῶν μεγάλην μουσικὴν συναναστροφὴν. Εἰς τὰς προσπάθειάς
μου δὲ ταύτας λίαν βοηθητικὸς μοὶ ἦν καὶ ὁ κ. Ἰούλιος Βίγγ,

δι' ὃ καὶ ζητήσας, ἔλαβον παρὰ τοῦ ὑπουργείου εὐχαριστήριον ἐπιστολήν πρὸς αὐτόν, ἣν μετὰ χαρᾶς τῷ διεκοίνωσα.

Εἷς τῶν ἐπιδήμων ἐν Νιουπόρτ, ὠραίαν ἀγροικίαν πλησίον ἐκεῖ κεκτημένος, ἦν καὶ ὁ κ. Peach Laurence, συγγραφεὺς πολιτικός, ἐκδούς τὸ Δίκαιον τῶν Ἑθνῶν τοῦ Weaton μετ' ἀξιολόγων σχολίων, διατελέσας δὲ πρὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ Ἐπιτετραμμένος τῆς Ἀμερικῆς ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπου, ὥς μοι εἶπε, προσυπέγραψε καὶ τὸ διαβατήριον τοῦ Καποδιστρίου, ἀπερχομένου, ὥς Κυβερνήτου, εἰς τὴν Ἑλλάδα. Παρ' αὐτῷ συνεχῶς προσκαλούμενος, εἰσιτώμην μετὰ τῆς οἰκογενείας του, συγκειμένης ἐκ δύο θυγατέρων ἀγάμων, εἰ καὶ προβεβηκείας μᾶλλον ἡλικίας, ἕξ ἑνὸς υἱοῦ, ὅστις ἦν Πρέσβυς εἰς Κόσταν Ῥίκαν καὶ Στρατηγός, εἶχε δ' ἀπολέσει τὸν ἕνα βραχίονα ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ εἶχε σύζυγον διακρινομένην ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς Οὐασιγκτῶνος διὰ τὸ κάλλος καὶ τὴν, ὥς ἐφημίζετο καὶ ὥς ἐφαίνετο, οὐχὶ φιλαρεσκείας ἀπηλλαγμένην αὐτῆς ζωηρότητα. Ἐκτοτε, ὥς ἔμαθον, ἡ μὲν μία τῶν θυγατέρων νυμφευθεῖσα, ἡ δὲ νύμφη διαζευχθεῖσα, καὶ δεύτερον συνάψασα γάμον, μετέβησαν ἀμφότεραι καὶ ἀποκατέστησαν ἐν Εὐρώπῃ.

Τέλος τῇ 29 Αὐγούστου (10 Σεπτεμβρίου) ἀπήλθομεν ἐκ Νιουπόρτ, συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ κ. Γερόλτ, καὶ συνοδοιπορήσαντες μέχρι τινὸς μετὰ τοῦ Πρέσβεως τῆς Ἀγγλίας, Sir Robert Bruce, καὶ μετὰ τοῦ ἐπισήμου φιλόλογου καὶ καθηγητοῦ Henry, Διευθυντοῦ τοῦ Μουσείου Οὐασιγκτῶνος, παρ' οὗ πολλὰς καὶ περιέργους φυσικὰς ἐξηγήσεις ἠκούομεν, διέβημεν διὰ τῆς γραφικωτάτης τοῦ λιμένος ἐξόδου καὶ ἐπανήλθομεν εἰς Βοστόνην, ὅπου διεμείναμεν μίαν ἡμέραν, τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου μετὰ τοῦ Γερουσιαστοῦ κ. Σόμνερ, οὗ, γνωρίζων τὴν ἀξίαν καὶ τὴν μεγάλην αὐτοῦ πολιτικὴν ἐπιρροήν, ἐπεδίωξα τὴν σχέσιν καὶ ἡντύχησα τὴν φιλίαν αὐτοῦ ἀπολαύσας.

Τῇ δ' ἐπαύριον ἀπήλθομεν εἰς Νεοβόρακον, ἀλλ' ἵνα τῆς χώρας ὅ,τι πλεῖστον ἴδωμεν, ἠκολουθήσαμεν τὴν δυτικωτέραν καὶ μεσόγειον ὁδόν, τὴν διὰ Springfield. Διηλάσαμεν δὲ διὰ πεδιάδων πρασίνων καὶ καλῶς κεκαλλιεργημένων, διὰ πυκνῶν πόλεων

πολυανθρώπων καὶ ἐθαυμάζομεν βλέποντες, ὅτι σιδηρόδρομοι, διώρυγες καὶ ποταμοὶ ἐχώρουν παραλλήλως, χωρὶς ν' ἀντιβλάπτονται, καὶ πανταχοῦ ἦν ζωηροτάτη ἡ κίνησις. Τὴν αὐτὴν δ' ἐπλησιάσαμεν πάλιν εἰς New-Haven, καὶ μεγάλαι εἰσὶν ἐκεῖ αἱ φυσικαὶ καλλонаὶ παρὰ τὸν παρατεταμένον πορθμὸν ἀπέταντι τῆς *Μακρᾶς Νήσου* (Long Island).

Ἐν Νεοβοράκῳ δέ, ἔνθα προὔτιθέμεθα νὰ περιμείνωμεν τὰς ἐξ Ἀθηνῶν ζητηθείσας ὁδηγίας, κατελύσαμεν εἰς τὸ μεγαλοπρεπέστατον ξενοδοχεῖον Fifth Avenue, κείμενον ἐπὶ τῆς *Εὐρείας Ὀδοῦ* (Broad Way), ὁρθῶς οὕτω καλουμένης, διότι ἐν οὐδεμιᾷ πόλει, ἐξ ὧν γνωρίζω, ἀπῆντησά ποτε ὁδόν, ἣτις, ὥρας τουλάχιστον μῆκος ἔχουσα, ὡς αὕτη, ἐστὶ τοιαύτη τὸ πλάτος, ὥστε τὴν ἐπαύριον τῆς ἀφίξεώς μου, μόνος παρακολουθήσας αὐτήν, καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς διαβάς, εἰς τὸ ἀντιπέραν πεζοδρόμιον, ἐξετράπην τῆς εὐθείας, καί, μεθ' ἡμισείας ἔτι ὥρας περίπατον, εὐρέθην αἴφνης... πάλιν ἐμπρὸς τοῦ ξενοδοχείου, ὅθεν εἶχον ἐξέλθῃ.

Ἡ πρώτη μου ἐκδομὴ ἦν μετὰ τοῦ συναδέλφου μου κ. Γερὸλδ εἰς ἐπίσκεψιν Πρώσσου τινὸς Συνταγματάρχου, οὗ δὲν ἐνθυμοῦμαι ἂν τὸ ὄνομα ἦν Birsen ἢ Birmann, καὶ ὅστις, τῆς ὑπηρεσίας ἀποστάς, καὶ ἐν Ἀμερικῇ ἰδίως εἰς τὴν φωτογραφίαν ἐπιδοθείς, ἐφεῖρε τρόπον διὰ δύο ἀλλεπαλλήλων ὑελίων χημικῶς παρασκευασμένων καὶ διὰ θλάσεως τῶν ἀκτίνων νὰ παράγῃ φωτογραφήματα ὁμοιότατα πρὸς χαλκογραφίας, μετὰ διασταυρουμένων γραμμῶν, καὶ δυνάμενα νὰ τυπῶνται ἀπαραλλάκτως, ὡς ἂν εἶχον χαραχθῇ εἰς τὴν πλάκα. Καὶ παρὰ τῷ ἐφευρέτῃ μὲν εἶδον πολλὰ τῆς τέχνης αὐτοῦ δοκίμια, παρὰ δὲ τῷ Προέδρῳ τῆς Γερουσίας κ. Chase ὁλόκληρον καὶ ὥραϊον λεύκωμα, οὕτω τυπωθέν. Τίς ὅμως ἦν ἡ μετὰ ταῦτα τύχη τῆς ἐφευρέσεως καὶ ἂν ἐκ ταύτης προέκυψεν ἡ νῦν ἀσκουμένη φωτοτυπία δὲν ἔμαθον πλέον.

Εἰς τὸ αὐτὸ ξενοδοχεῖον, εἰς ὃ κατῳκοῦμεν, εὔρομεν, πρὸς μεγάλην ἡμῶν χαράν, καὶ τὴν οἰκογένειαν Γροσβέκ, καὶ συνεγευόμεθα μετ' αὐτῆς εἰς μίαν τῶν εἴκοσι, νομίζω, μεγίστων τρα-

πεζῶν, αἵτινες ἐπλήρουν τὸ ἀχανές καὶ μεγαλοπρεπέστατον ἐστιατόριον, καὶ ἐφ' ὧν ἡ πολυτέλεια τῆς διακοσμήσεως ἡμιλλᾶτο πρὸς τὴν τῶν ἐδεσμάτων. Ἐνταῦθα δ' ἐλάβομεν ἀφορμὴν νὰ ἰδῶμεν κυρούμενον ἐν τῶν περιέργιον χαρακτηριστικῶν τῆς Ἀμερικανικῆς ἀγωγῆς. Μίαν ἡμέραν αἱ δύο νέαι Γροσβέκ ἔλειπον ἀπὸ τῆς τραπέζης· ἐρωτήσαντες δὲ τὴν μητέρα των, ἐμάθομεν ὅτι ὅλην τὴν ἡμέραν ἦσαν εἰς ἐκδρομὴν μετὰ τινων φίλων, καὶ δὲν εἶχον ἐπιστρέψῃ εἰσέτι. Τίνες δ' ἦσαν αἱ φίλαι αὗται δὲν ἠρωτήσαμεν, ὅτε, ἐγερυθέντες τῆς τραπέζης, καὶ ἐν ᾧ εἰσέτι συνδιελεγόμεθα εἰς τὸν προθάλαμον τοῦ ἐστιατορίου, εἶδομεν τὰς νέας κυρίας ἐπιστρεφούσας. Συνώδευον δ' αὐτὰς δύο, οὐχὶ φίλαι, ἀλλὰ φίλοι, καὶ χαιρετίσασα ἡμᾶς ἡ τειραπλῇ συντροφία, εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐστιατόριον νὰ δειπνήσῃ, διότι εἰς τ' ἀκένωτα ταῦτα πανδοχεῖα τῆς Ἀμερικῆς καὶ ὁ ὕστατος εὐλογεῖται. Ὁ κ. Γροσβέκ, μετὰ τῆς Κυρίας καὶ τῶν δύο μικροτέρων παιδίων του, ἐπορεύθη ἐν τούτοις εἰς τὸ Θέατρον (τὸ Ὀλυμπιακὸν καλούμενον), καί, κατὰ προτροπὴν αὐτοῦ, τὸν συνωδεύσαμεν καὶ ἡμεῖς, κατελάβομεν ὥραίας θέσεις εἰς τὴν ὑψηλὴν Στοάν (Galerie), καὶ εἶδομεν μετὰ πλείστης εὐχαριστήσεως τὸ πολυτελέστατον καὶ ἄριστα διδαχθὲν δράμα Rip van Winkel, συντεταγμένον καθ' ἐν τῶν μυθιστορημάτων τοῦ Washington Irving. Ἰδίως δ' ἐθαυμάσαμεν δύο παιδιά ἕως 10 ἐτῶν, παραστήσαντα ὡς ἐντελεῖς ἡθοποιοί. Κατὰ τὴν διακοπὴν δὲ μεταξὺ τῆς δευτέρας καὶ τρίτης πράξεως, ἡ μικρὰ κόρη τοῦ κ. Γροσβέκ, ἥτις πλησίον μου ἐκάθητο, μοὶ ἔδειξεν ὅτι ἀνεκάλυψε κάτω, ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης καθημένας, τὰς δύο ἀδελφάς της, αἱ καὶ ἀνεγνώρισαν. «Καὶ ὑπὸ τίνος συνοδεύονται;» τὴν ἠρώτησα. Ὑπὸ δύο φίλων, μοὶ εἶπε, αὐτῶν οἵτινες κάθηνται ἐκατέρωθεν των. Δὲν ἤξεύρω τίνες εἶναι, τοὺς ἐγνώρισamen μόνον πρὸ δύο ἡμερῶν, ἀφ' οὔτου εἶμεθα ἐνταῦθα. Τὴν τοιαύτην περὶ τὰς σχέσεις ἐλευθερίαν αἰδήμων Ἀγγλῆς θὰ ἐκήρυττε shocking, πιστεύω.

Τὴν ἐπαύριον μεγάλη χαρὰ μοὶ ἐπιφυλάσσετο. Ἐκ Γερμανίας ὁ Βασιλεὺς Ὀθων, πρὸς ὃν οὐδέποτε ἔπαυσα τρέφων τὸν βαθύτατον σεβασμὸν καὶ ἀγάπην διὰ τὰς ψυχικὰς ἀρετάς, αἵτι-

νες τὸν ἐκόσμουν καὶ τὰ πρὸς τὴν Ἑλλάδα θερμὰ καὶ εὐγενῆ αὐτοῦ αἰσθήματα, ἐνθυμηθεῖς με, ὅπου ἤμην μακρὰν του καὶ τῶν ἐμῶν πάντων, ἔσχε τὴν ἀγαθότητα νὰ μοὶ πέμψη, διὰ τοῦ ὑπαπιστιοῦ αὐτοῦ κ. Δράκου, τὴν φωτογραφίαν του.

Καὶ ἡ ἐμὴ δὲ φωτογραφία ἐγένετο τὴν αὐτὴν ἡμέραν. Εἷς φωτογράφος, ὁ κ. Βράδης (Brady) (Broadway καὶ Truth-street), ἐλθὼν πρὸς με μοὶ εἶπεν ὅτι ἔχει σειρὰν ὅλων τῶν μεγάλων ἀνδρῶν (!) καὶ μοὶ ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ φωτογραφήσῃ καὶ ἐμέ, ἵνα μὲ κατατάξῃ μεταξὺ αὐτῶν. Τῷ ἔδωκα δὲ προθύμως αὐτήν, ἀναλογιζόμενος κατ' ἐμαυτὸν πόσον εὐχερὴς κατήντησεν ἐν τῷ ἡμετέρῳ αἰῶνι ἡ κατάταξις μεταξὺ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν. Λαβὼν δὲ τὴν εἰκόνα μου, φαίνεται ὅτι εὗρεν αὐτὴν τόσον ὀλίγον ἀνταποκρινομένην εἰς τὴν ἰδέαν, ἣν αὐτὸς εἶχε τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, ὥστε διὰ βοηθητικοῦ χρωστῆρος προσθεῖς καὶ ἀφαιρέσας, μέχρι τέλους μὲ κατέστησε πᾶν ἄλλο ἢ ὅ,τι εἰμὶ καὶ μ' ἀνέδειξεν ἀληθῆ Yankee.

Μεταξὺ τῶν, οὓς ἐν Νεοβοράκῳ κατὰ ταύτην τὴν ἐπίσκεψίν μου εἶδον, μνημονεύω τοῦ Ἰταλοῦ κ. Βόττα (Ὁδὸς 37, ἀρ. 35), νέου εὐγενεστάτου, λίαν περιποιητικοῦ καὶ φιλέλληνος, τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἀμερικανικοῦ πετρελαίου μετερχόμενον καὶ νυμφευθέντα Ἀμερικανίδα. Εἰς τὸ πρόγευμά του κληθεῖς, ἀπήντησα ἐκεῖ, ἐν ἄλλοις, καὶ τὸν υἱὸν τοῦ **Μουχλῆ πασᾶ**, τὸν ἱατρὸν μετερχόμενον. Μὲ ὠδήγησαν δ' ἔπειτα εἰς τὸν μέγαν τῆς πόλεως περίπατον, τὸ Park, ὑπερτεροῦντα κατὰ καλλονήν, πλοῦτον καὶ πολυτέλειαν πᾶν ὅ,τι εἶδον ἐν Εὐρώπῃ τοιούτου εἶδους.

Ἡ ἐπαύριον (3)15 Σεπτ.) ἦν Κυριακή, καὶ ταύτην εἶχον προσδιορίσῃ εἰς μεγάλην δι' ἐμὲ διανοητικὴν ἀπόλαυσιν. Γενικῆς τότε ἀπελάμβανε φήμης ἐν Ἀμερικῇ, καὶ ἐφ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην ἀντηχησάσης, ἡ κ. Beacher Stowe διὰ τὸ μυθιστόρημα αὐτῆς, τὸ ἐπιγραφόμενον «ἡ Καλύβη τοῦ θείου Θωμᾶ», κατ' ἐμὲ πάσης συμπαθείας ἄξιον, οὐχὶ διὰ τὴν φιλολογικὴν αὐτοῦ ἐντέλειαν, ὅσον διότι, ἐφάμιλλον τῶν στρατιῶν τῆς βορείου Ἀμερικῆς, ὑπερεμάχετο καὶ αὐτὸ γενναίως ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων τῶν μαύρων δούλων

τῆς Ἀμερικῆς. Καὶ ἡ μὲν συγγραφεὺς ἀπῆν τοῦ Νεοβοράκου, ὥστε δὲν ἐδυνήθη νὰ τὴν ἐπισκεφθῶ καὶ τὴν συγχαρῶ διὰ τὰ εὐγενῆ αὐτῆς αἰσθήματα, ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς, ὁ αἰδεσιμώτατος κ. Beacher, θαυμαζόμενος ὡς ὁ εὐγλωττότερος τῶν ἱεροκηρύκων τῆς Συμπολιτείας, ἔμελλε νὰ ὁμιλήσῃ τὴν Κυριακὴν ἐκείνην ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ Plymouth τοῦ Brucklin, ὃ ἦν προάστειον τοῦ Νεοβοράκου. Ἐκεῖ λοιπὸν ἀπῆλθον, ἵν' ἀκροασθῶ τοῦ ἱεροκήρυκος, καὶ χάριν τῆς ἀδελφῆς.

Τὴν ἐκκλησίαν εὗρον πυκνότατα πεπληρωμένην, ὡς προσεδόκουν, καί, μετὰ τινὰς ὀλίγας ψαλμωδίας, ἐνεφανίσθη ἱερεὺς, νέος καὶ εὐπρεπής, καὶ ἀναβὰς τὸν ἄμβωνα, ἤρξατο τῆς διδαχῆς, ἧς πᾶσα λέξις προσήλου τὴν προσοχήν μου· ἀλλὰ τὸν ἐνθουσιασμόν δὲν ἠσθάνθην διεγειρόμενον ἐν ἐμοί, εἰς ὃν βαθμὸν τὸν ἐπρόσμενον, καὶ τὰ λεγόμενα μοὶ ἐφαίνοντο, εὐγλωττα μὲν καὶ ἀνεπίληπτα, ἀλλ' ὑπὲρ τὴν ἀξίαν κοινῶν τύπων οὐχὶ πολὺ ἐγειρόμενα, καὶ ἐξῆλθον τῆς ἐκκλησίας, ἀναλογιζόμενος ὅτι ἡ ὑπόληψις πρὸς τὴν εὐγλωττίαν τοῦ αἰδεσιμωτάτου Beacher οὐδὲν ἕτερον ἦν ἢ ἡ ἀντανάκλασις τῆς φήμης τῆς ἀδελφῆς του.

Ἐν ᾧ ὅμως ἐν τῷ προαυλίῳ περιέμενον τὴν ἁμαξάν μου, ἤκουσα δύο τῶν ἐξερχομένων τοῦ ναοῦ συνδιαλεγομένων.

— Καὶ ὁ κ. Beacher; ἠρώτα ὁ εἷς.

— Εἰς ἄλλην πόλιν, ἀπῆντα ὁ ἄλλος. Εἶχε κληθῇ χθὲς τὸ ἑσπέρας, δι' αἰφνιδιὸν τινὰ θάνατον, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ὤμίλησε σήμερον.

Οὕτως ἀπῆλθον ὁμολογῶν κατ' ἐμαυτὸν ὅτι αἱ σκέψεις μου ἦσαν ὀλίγον κατεσπενσμένοι.

Μεταξὺ δ' ἄλλων περιέργων τῆς ἀμερικανικῆς μεγαλοπόλεως περιέτρεξα καὶ τὸ κατάστημα τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας, ἀσχολοῦν ὑπὲρ τοὺς τετρακοσίους ἐργάτας, ἢ μᾶλλον, κατὰ μέγιστον μέρος, ἐργάτιδας. Περιελθὼν δὲ τὸ ὅλον κατάστημα, εἶδον τὸν χάρτην κατασκευαζόμενον, βρεχόμενον, καὶ λειαινόμενον, εἶτα δὲ τὴν στοιχειοθεσίαν, τὴν ἠλεκτροτυπίαν, τὴν τύπωσιν εἰς 21 ταχυπιεστήρια, ὧν ἕκαστον, κατὰ τὰς διαστάσεις αὐτοῦ, τιμῆς 800-3500 ταλλήρων, κινούμενα δι' ἀτμομηχανῆς 60 ἵππων δυνάμεως, ἐτύ-

που 500-800 ἢ καὶ 1000 ἀντίτυπα τὴν ὥραν. Εἶτα δ' εἶδον τὸν ἔντυπον χάρτην ἐπαῦθις στιλβούμενον εἰς ὑδραυλικά πιεστήρια, τιμῆς 3000 ταλλήρων ἕκαστον. Μετὰ ταῦτα δ' ὁ χάρτης ἐκόπτετο ἀκριβέστατα διὰ μηχανῆς, ἐνεργούσης ὡς λαιμητόμος. Τὴν δίπλωσιν τῶν φύλλων καὶ τὴν εἰς τὰ βιβλία διανομὴν αὐτῶν ἐνήργουν αἱ κόραι διὰ τῶν χειρῶν, μετὰ θαυμασίας ταχύτητος. Κυκλοτερεῖς πρίονες ἔτεμνον ὅπας εἰς τῶν βιβλίων τὰς ῥάχεις, αἵτινες ἐρράπτοντο εἰς μαγκάνους διὰ τῶν χειρῶν. Ἐκόπτοντο δ' ἔπειτα τὰ περιθώρια τῶν οὕτω δεδεμένων βιβλίων, ἀναβιβαζομένων διὰ μηχανῆς πρὸς τὰς κοπίδας, καὶ ἀλλαχοῦ παρεσκευάζοντο καὶ ἐτέμνοντο τὰ βιβλιοδετικὰ δέρματα καὶ χαρτόνια, ἐπιέζοντο ἐπ' αὐτῶν τὰ κοσμήματα, τῆς ῥάχεως λαμβανούσης τὸ δέον σχῆμα διὰ περιστρεφομένου κυλίνδρου. Εἶτα δὲ συνεπιέζετο τὸ βιβλίον, ἐχρωματίζετο διὰ ψήκτρας ἢ ἐχρυσοῦτο τῶν φύλλων τὸ ἄκρον, καὶ οὕτως ὁ βάμβαξ, ὅστις εἰσήρχετο εἰς τὰς προσγείους ἀποθήκας εἰς δέματα, ἀναβιβαζόμενος καὶ μεταποιούμενος βαθμηδόν, ἐξήρχετο ἐκ τοῦ ἄλλου πέρατος τοῦ καταστήματος καὶ ἐπέμπετο εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα πάσης τῆς οἰκουμένης, μεταβληθεὶς εἰς κομψὰς Βίβλους ἢ Ἀγίας Γραφάς, τετυπωμένας εἰς πάσας τὰς γνωστὰς καὶ ἀγνώστους γλώσσας, εἰκοσιδύο ἐν ὅλοις, ἐν αἷς καὶ αἱ κυριώτεραι διάλεκτοι τῶν ἀγρίων τῆς Ἀμερικῆς.

Μετὰ δὲ τὸ κολοσσιαῖον τοῦτο κατάστημα εἶδον καὶ τὸ τῆς **Ἱστορικῆς** Ἑταιρείας, ἣτις ἰδίως περὶ τὴν ἐγχώριον ἱστορίαν ἐγκύπτει, περιελάμβανε δὲ τότε χίλια μέλη, τελοῦντα ἕκαστον πρὸς πέντε τάλληρα ἐτησίως. Ἦν δ' ἐκεῖ κατατεθειμένη καὶ συλλογὴ εἰκόνων, καὶ ἄλλη προσέτι ἀρχαιοτήτων μεξικανικῶν καὶ αἰγυπτιακῶν, ἐν αἷς διέπρεπον καὶ δύο Ἄπειρ τεταριχευμένοι. Φιλοφρόνως δὲ προσεκλήθην ὑπὸ τοῦ προέδρου εἰς τὰς συνεδριάσεις, τελουμένας ἀνὰ πᾶσαν πρώτην Πέμπτην ἑκάστου μηνός.

Τέλος δ' ἔφθασαν αἱ ἐξ Ἀθηνῶν περιμενόμεναι ἐπιστολαί, καὶ δι' αὐτῶν διεταττόμενη ν' ἀγοράσω ἀφεύκτως δύο μηνύτορας καὶ νὰ πέμψω αὐτοὺς ὅσον τάχιον κατὰ τὸν καταλληλότετον τρόπον. Ἀλλὰ τίς ἦν ὁ καταλληλότετος τρόπος; Τοῦτο ἦν τὸ πρῶτιστον ζήτημα· διότι οἱ μηνύτορες, καθ' ὃ ἀποκλειστικῶς

προωρισμένοι εἰς ὑπεράσπισιν ἀκυμάντων λιμένων καὶ στομίων ποταμῶν, ἦσαν μικροὶ τὰς διαστάσεις, ὀλοσίδηροι, βαρεῖς καὶ ὀβαθεῖς καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ μέγιστον αὐτῶν ἀμυντικὸν πλεονέκτημα. Ἄλλ' ἔνεκα τούτου ἦσαν ἥκιστα πρόσφοροι εἰς διάπλουν τοῦ Ὠκεανοῦ. Τοῦτο μοὶ ἐπεβεβαίωσαν καὶ ἐμπειροτέχναι, εἰπόντες μοι ὅτι ὁ μόνος τρόπος τῆς μετακομίσεως αὐτῶν θὰ ἦν ἡ ναυπηγία μεγάλων ξυλίνων σκαφῶν, εἰς ὧν ἕκαστος, ἀνὰ εἰς ἐγκλεισθεὶς τῶν μηνυτόρων, νὰ διαπλεύσῃ τὸν Ὠκεανόν. Ἐπληροφορήθην δὲ καὶ ὅτι ἐπὶ τούτῳ καὶ μόνῳ τῷ ὄρῳ αἱ ἀσφαλισταὶ καὶ ἑταιρεῖαι συγκατένευον νὰ ἐγγυηθῶσι τὴν παράδοσιν αὐτῶν εἰς Εὐρώπην.

Εἰ καὶ τοῦτο ἤδη μοὶ ἀπεδείκνυε τὸ σχεδὸν ἀνέφικτον τῆς παραγγελίας, δὲν ἠθέλησα ὅμως νὰ παραιτηθῶ ἀμέσως τῶν ἀποπειρῶν μου, καὶ κατὰ πρῶτον λόγον ἀπετάθην, συμβουλήν ζητῶν διὰ τὴν ἐκλογήν, εἰς τὸν ἐξοχώτατον τῶν ναυπηγῶν, τὸν Ἐριξῶνα, οὗ ἡ φήμη ἐξετείνετο ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, καὶ οὗ ἡ πρὸς τὸν γαμβρόν μου Ρόζεν ἀδελφικὴ φιλία μοὶ ἠγγυᾶτο τὴν πρόθυμον ἀρρώγην. Τοιαύτην δὲ καὶ εὖρον τῷ ὄντι· διότι ὁ κ. Ἐριξὼν, ἅμα περὶ τῆς προθέσεώς μου μαθὼν, μοὶ ἐνεχείρισε κατάλογον πάντων τῶν σωζομένων μηνυτόρων καὶ ἐξ αὐτῶν δι' ἰδίου σημείου ὑπέδειξεν ἑπτὰ, εἰπὼν μοι ἐμπιστευτικῶς ὅτι ἐκ τούτων καὶ μόνων δύναμαι νὰ ἐκλέξω, διότι τῶν ἄλλων πάντων ἠξεύρει θετικῶς ὅτι, ἔνεκα ἀμελοῦς ἀνέκαθεν κατασκευῆς καὶ κακῆς διατηρήσεως μετὰ τὸν πόλεμον, ἐσάπη ἡ ξυλική, μόνοι δ' ἐξαιροῦνται οἱ ἑπτὰ ἐκεῖνοι, οὓς ὁ ἴδιος ἐναυπήγησε, καὶ περὶ ὧν ἐγγυᾶται.

Ἡ χρησιμωτάτη αὕτη πληροφορία τόσῳ μᾶλλον μὲ νῦχαρίστησε, καθ' ὅσον εὖρον ὅτι μεταξὺ τῶν ἑπτὰ ἀξιοσυστάτων, περιλαμβάνοντο οἱ δύο μᾶλλον ἐλκύσαντες τὴν προσοχὴν καὶ τὴν ἔγκρισίν μου, ὅτε εἶχον ἐπισκεφθῇ τὸ νεώριον τῆς Φιλαδελφείας. Ἐκφράσας λοιπὸν τὴν εὐγνωμοσύνην μου τῷ κ. Ἐριξῶνι διὰ τὰς πολυτίμους πληροφορίας του, τὸν ἀπεχαιρέτισα, καθ' ὃ προτιθέμενος νὰ ἐπιστρέψω εἰς Οὐασινγκτῶνα, ἵνα ἀσχοληθῶ περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑπουργικῆς διαταγῆς.

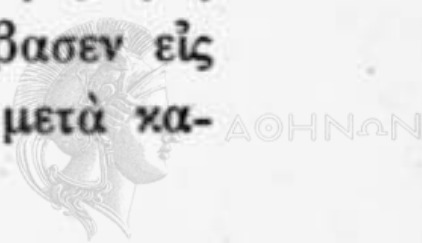
Ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον ἀπὸ πρωΐας καὶ πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου, ἐλθὼν πρὸς με ὁ Γενικὸς, ἡμῶν Πρόξενος κ. Βότασης, μοὶ εἶπεν ὅτι ὁ κ. Ἐριξὼν δις ἀπὸ τῆς χθὲς ἔπεμψε πρὸς αὐτόν, ἐρωτῶν ἂν εἶχον ἀναχωρήσῃ, καθότι εἶχε κατεπειγόντως ἀνάγκη νὰ μὲ ἴδῃ. Ἐσπευσα ἐπομένως εἰς συνάντησίν του, καὶ ἐκεῖνος, λίαν τεταραγμένος, μοὶ εἶπεν ὅτι δι' ὅλης τῆς νυκτὸς δὲν ἐκοιμήθη, διότι, ἀφ' οὗ μὲ εἶδεν, εἰς νέας ἐπιδοθεῖς ἐρεῦνσας, ἐβεβαιώθη, ὅτι ἐσφαλμένως μὲ εἶχε πληροφορήσῃ, καθ' ὅσον ἀληθῶς καὶ οἱ ἑπτὰ μηνύτορες, οἱ ὑπ' αὐτοῦ κατασκευασθέντες, ἦσαν καὶ ἐκεῖνοι, οὐχ ἥττον ἢ οἱ λοιποὶ, ἔνεκα τῆς παραμελήσεως αὐτῶν ἀπὸ τῆς παύσεως τοῦ πολέμου καὶ τῆς ἐλλείψεως ξηρᾶς δεξαμενῆς, σεσηπότες καὶ ἄχρηστοι, καὶ ἐπομένως ὅτι, εἴτε αὐτούς, εἴτε ἐκ τῶν ἄλλων ἀγοράσωμεν, ἐκ τῆς πρώτης σφαίρας, ἥτις τυχὸν θὰ ἐνέσκηπτε, ἢ ξύλωσις αὐτῶν θὰ διελύετο, καὶ κατόπιν αὐτῆς θὰ κατέρρεεν εὐθὺς καὶ ὁ σιδηροῦς θώραξ.

Ταῦτα μαθὼν παρὰ τοῦ φιλαλήθους καὶ μεγαλόφρονος ναυπηγοῦ, οὐδὲν ἄλλο εἶχον ἢ νὰ παραιτηθῶ πάσης περαιτέρω ἐνεργείας περὶ ἀγορᾶς μυνυτόρων, καὶ νὰ φέρω τοῦτο εἰς γνῶσιν τῆς Β. Κυβερνήσεως.

Ἀνεχώρησα, ἐπομένως, αὐθημερὸν ἐκ Νεοβοράκου, ὅπου ἄσκοπος ἦν ἡ περαιτέρω διαμονή μου, καὶ διενυκτέρευσα εἰς Orange, τὴν 3)4 τῆς ὥρας διὰ σιδηροδρόμου ἀπὸ τοῦ New Jersey ἀπέχουσιν λαμπρὰν ἑπαυλιν τῆς εὐγενοῦς κ. Pilot, ἥτις μᾶς εἶχε προσκαλέσει παρ' ἑαυτῇ, καὶ ἔνθα συνηντήθημεν μετὰ τῆς ἀρίστης οἰκογενείας τοῦ κ. Boileau, Προξένου τῆς Γαλλίας. Τὴν δ' ἐπιούσαν ἀπῆλθον εἰς Οὐασιγκτῶνα· ἀλλὰ, διερχόμενος διὰ Φιλαδελφείας, ἠθέλησα καὶ αὐθις νὰ ἴδω τοὺς ἐκεῖ ὁρμῶντας μηνύτορας, πρὶν ἢ ὁριστικῶς ἀναφέρω εἰς τὸ Ὑπουργεῖον.

Κατέλυσα λοιπὸν ἐκεῖ, καὶ τὴν ἐπαύριον, ἐπιβάς ἀμάξης, ἦν ἐπλήρωσα 5½ τάλληρα (!), κατῆλθον μετὰ τοῦ Κλέωνος εἰς Navy Yard, τὸ ἐπίνειον. Ἐκεῖ δ' ὁ Ναύαρχος, ὁ αὐτοῦ προϊστάμενος, ὅστις καὶ τὰς Ἀθήνας ἄλλοτε εἶχεν ἐπισκεφθῇ, διαταγὰς ἤδη ἔχων παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ναυτικῶν, μᾶς διεβίβασεν εἰς τὸν Ναύσταθμον δι' αἰμοπλοίου, καὶ ὑποδεχθεῖς ἡμᾶς μετὰ κα-

26494
- 2650

νονιοβολισμῶν καὶ μουσικῆς, μᾶς ἐπέδειξε τὰ πάντα λεπτομερῶς, εἰς εἴκοσι μηνύτορας ἡμᾶς περιαγαγῶν, ἐν οἷς ἦσαν καὶ οἱ ὑπὸ τοῦ Ἑριξῶνος κατ' ἀρχὰς συστηθέντες μοι καὶ πάντες οἱ παρ' αὐτοῦ ναυπηγηθέντες. Ἐπὶ τῇ ἐρωτήσει μου δέ, ἂν ἡ ξυλικὴ αὐτῶν διατηρῇται ἀβλαβής, ἐφάνησαν, ὅτε ναύαρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἀξιωματικοί, ἐκπλαγέντες πως, ὅτι ἄνθρωπος ἀμύητος τὰ ναυτικά ἔθιγε τοιαύτην ὑπόνοιαν, καὶ μοὶ ἀπήντησαν ὅτι τῶν ξύλων ἡ κατάστασις δὲν δύναται νὰ γνωσθῇ εἰμὴ ἀφαιρουμένης τῆς σιδηρᾶς ἐπενδύσεως· ἡ ἀμφίβολος δ' αὕτη ἀπόκρισις μοὶ ἤρκει εἰς ἐπιβεβαίωσιν ὅτι τοῦ Ἑριξῶνος ἡ πεποίθησις δὲν ἀπεῖχε πολὺ τῆς ἰδικῆς των.

Ἐπανελθόντες δ' ἐκ τῆς ἐπισκέψεως ταύτης, διεμείνομεν, τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἡμέρας ἐν Φιλαδελφείᾳ, καὶ περιήλθομεν τὴν πόλιν παρὰ τὸ ὠραῖον χεῖλος τοῦ ποταμοῦ Delaware, ὃν ὠραίως κοσμεῖ σύμφυτος νῆσος, ἐν τῷ μέσῳ ἔχουσα κατοικίας. Τὸ δ' ἑσπέρας ἀπήλθομεν εἰς τὸ θέατρον, καὶ εἶδομεν μετὰ πολλῆς δεξιότητος διδασκόμενον ὠραῖον δράμα, ἐπιγραφόμενον Cast.

Τὴν δ' ἐπιοῦσαν διευθυνόμενοι πρὸς Οὐασιγκτῶνα, ἐμείναμεν ἐπὶ τινὰς ὥρας εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἡμῶν κείμενον μέγα Φρενοκομεῖον, κατάστημα ἀξιόλογον καὶ μιμήσεως ἄξιον. Δύο ὠραῖοι καὶ κατάφυτοι λόφοι χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ ῥυακος, καὶ περιβάλλονται ὑπ' ἀπεράντου τοίχου, ἔσωθεν ἀοράτου, διότι ἐπικαλύπτεται ὑπὸ παραπεφυτευμένων δένδρων. Ὁ εἰς τῶν λόφων ἔχει ἐπὶ κορυφῆς φρενοκομεῖον ἀνδρῶν, ὁ δ' ἕτερος γυναικῶν. Ὅτε εἰσῆλθομεν εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο, ἀπηντήσαμεν ἐν ταῖς δενδροστοιχίαις πολλαχοῦ κυρίας, ἀνὰ μίαν ἢ ἀνὰ δύο, ἐλαυνούσας κομπᾶ ἀμάξια, καὶ ἐμάθομεν, πρὸς ἐκπληξιν ἡμῶν, ὅτι καὶ αὗται ἦσαν ἐκ τῶν φρενοβλαβῶν, ἐξ ἐκείνων εἰς ἃς ἔκρινον οἱ ἱατροὶ ὅτι δύνανται ἀβλαβῶς νὰ ἐπιτρέπηται ἀνεπιτήρητος ἡ τοιαύτη διασκέδασις. Ὅτε δ' εἰσῆχθημεν εἰς τὴν οἰκοδομὴν ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ κ. Lees, ἐθαυμάσαμεν τῆς διασκευῆς τοῦ εὐρυχωροτάτου κατιστήματος τὴν κομψότητα καὶ τὴν πολυτέλειαν, φαινομένου μᾶλλον, ὥς προωρισμένου εἰς τέρψιν καὶ διασκέδασιν εὐθύμου κοινωνίας ἢ εἰς κάθειρξιν δυστυχῶν νοσηλευομένων.

Διάφορα αὐτοῦ δωμάτια ἦσαν διεσκευασμένα εἰς βιβλιοθή-
 κας, μουσεῖα, εἰς μέγα σχολεῖον 16 περιέχον κλάσεις, εἰς αἰθού-
 σας σφαιριστηρίων, τεχνικῆς παγοδρομίας, μουσικῆς καὶ χοροῦ,
 καὶ εἶδομεν πολλὰς τῶν ἀσθενῶν κομψῶς ἐνδεδυμένας, σεμνο-
 τάτας τὴν συμπεριφορὰν, εἰς ἀνάγνωσιν ἐπιδιδόμενας, κυμβαλι-
 ζούσας ἢ ᾄδούσας ἐνίοτε τεχνικώτατα. Αὗται ἦσαν αἱ πάσχουσαι ἐκ
 μονομανιῶν. Μίαν ἐξ αὐτῶν, νέαν ὥραϊαν καὶ χαριεστάτην, εἶδομεν,
 ὅτε διησχόμεθα διὰ τοῦ διαδρόμου, προκύπτουσιν τῆς θύρας τοῦ
 δωματίου, καὶ ἀφορῶσαν πρὸς ἡμᾶς μετὰ γλυκυτάτου μειδιάματος.

— Καὶ αὕτη παράφρων ; ἠρώτησα τὸν ἱατρόν. Τίς εἶνε ἡ
 μονομανία της ;

— Φιλαρέσκεια, μοὶ εἶπεν.

— Ἐθαύμαζον, τῷ ἀπήντησα, μέχρι τοῦδε ὅτι τὸ κατάστημα
 ὑμῶν εἶναι τόσον μέγα. Ἦδη ἀπορῶ ὅτι εἶναι τόσον μικρόν.

Αἱ δὲ φρενητιῶσαι, αἱ ἐπικίνδυνοι εἰς ἑαυτὰς καὶ τοὺς ἄλλους,
 εἶχον ἑκάστη ἀνὰ δύο ἴδια μικρὰ δωμάτια, καθάρια καὶ φω-
 τεινά, τὸ μὲν ἔχον τοὺς τοίχους ὅλους ἐπιστρωμένους, ἵνα μὴ ἡ
 παράφρων προσκρούῃ εἰς αὐτούς, τὸ δὲ κατοικούμενον ὑπὸ τῆς
 θεραπευούσης αὐτὴν νοσοκόμου. Μετὰ χαρᾶς δ' ἐπληροφορήθην
 ὅτι πολλαὶ τῶν ἀσθενῶν ἐξέρχονται ἐντελῶς θεραπευθεῖσαι, μετὰ
 τὴν φιλάνθρωπον καὶ νοήμονα ταύτην νοσηλείαν, καὶ τὴν ἀγω-
 γὴν συμπληρώσασαι αἱ νεώτεραι, καὶ πολλάκις πλουσίας εἰς τὸ
 κατάστημα φέρει κληροδοτήσεις ἢ εὐγνωμοσύνη τῶν ἀναλαβου-
 σῶν τὴν ὑγείαν των.

Τὸ δὲ Φρενοκομεῖον τῶν ἀνδρῶν δὲν μᾶς ἔμεινε καιρὸς νὰ
 ἐπισκεφθῶμεν, καὶ τὸ ἑσπέρας (Σαββάτου, 9|21 Σεπτεμβρίου),
 ἡμεθα ὀπίσω ἐν Οὐασιγκτῶνι, καὶ τὴν ἐπαύριον ἔσπευσα εἰς
 ἐπίσκεψιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ναυτικῶν, κ. Wells. Μοὶ εἶπε
 δ' οὗτος ὅτι εἶχε δώσει τὰς πρὸς ὑποδοχὴν μου διαταγὰς εἰς τὸ
 Νεώριον, καὶ μοὶ προσέφερεν οἶους ἤθελον ἐκ τῶν μηνυτόρων,
 οὓς ἐκεῖ εἶδον, ἐπὶ τῇ εὐτελεστάτῃ τιμῇ τριακοσίων χιλιάδων φράγ-
 κων τὸν ἕνα. Ἐγὼ δ', εὐχαριστήσας αὐτὸν διὰ τὴν εὐγένειαν καὶ
 τὴν προθυμίαν του, τῷ προσέθηκα ὅτι, κατὰ ἓνα μόνον τρόπον
 ἡδυνάμην ν' ἀνταποκριθῶ εἰς αὐτὴν ἐπαξίως, δίδων αὐτῷ τὴν

26192.
-2650?

ἐνδιαφέρουσαν πληροφορίαν, ὅτι πάντες οἱ ἐν Φιλαδελφείᾳ μνηστορες ἦσαν σεσηπότες, δι' ὃ καὶ ἐπ' οὐδεμιᾷ τιμῇ ἐδύνατό τις αὐτῶν νὰ μᾶς χρησιμεύσῃ.

Ὁ κ. Wells, ὅστις δὲν ἦν ναυτικὸς τὸ ἐπάγγελμα, Ὑπουργὸς δὲ μόνον κατὰ κοινοβουλευτικὴν ἐπιτροπὴν, ἔμεινεν ἐκπεπληγμένος ἐπὶ τῷ ἀκούσματι, ἠμφισβήτησεν αὐτὸ κατ' ἀρχάς· ἀλλ' ὅτε τῷ εἶπον ὅτι γνωρίζω τοῦτο ἐκ πηγῆς ἀσφαλεστάτης, ἦν δὲν δύναμαι νὰ τῷ εἰπῶ, ἀλλ' ὅτι καθῆκον μου ἐνόμισα νὰ τῷ δώσω ταύτην τὴν ἀφορμὴν πρὸς ἔρευναν, ἐσιώπησε, καὶ ποτὲ πλέον περὶ τῆς ὑποθέσεως δὲν μοὶ ἀνέφερεν, ὅπερ ἀναμφισβητήτως ἀποδεικνύει, ὅτι ἀνεκάλυψε τὴν ὀρθότητα τῶν πληροφοριῶν μου.

Ἐπιστείλας δ' εἰς Ἀθήνας τοὺς λόγους, δι' οὓς ἡ περὶ τῶν μηνυτόρων διαταγὴ ἦν ἀνεπίδεκτος ἐκτελέσεως, τὴν αὐτὴν ἐσπέραν ἐπεσκέφθην καὶ τὸν Πρωθυπουργὸν κ. Seward, ἵνα καὶ εἰς αὐτὸν ἀναφέρω τὸ ἀποφατικὸν ἀποτέλεσμα τῆς ἐρεῦνης μου. Εὐχαρίστως δ' ὠφελούμην πάσης περιστάσεως, ἵνα ἐπισκέπτομαι τὸν ἑξοχὸν ἄνδρα, ὅστις, αἰσθηματικὸς μὲν πολὺ δὲν ἦτο, οὐδὲ κἂν ἰδιαιτέρως φιλέλλην, καθ' ὅσον πάσας τὰς πολιτικὰς θεωρίας τοῦ ψυχρῶς καὶ ἀπροκαλύπτως εἰς μίαν ὑπέταττε, τὴν τοῦ συμφέροντος τῆς πατρίδος του, οὐδ' ἐπιδεικτικὸς τις ἦν ἐν τῇ συναναστροφῇ, καὶ ἥκιστα πολύγλωττος, οὐδεμίαν ἄλλην γλῶσσαν γινώσκων πλὴν τῆς Ἀγγλικῆς, ἀλλ' ἦν ἀνὴρ ἐμβριθεύς, εὐφύεστατος καὶ διὰ γνώσεων πλείστων πεπροικισμένος, ὥστε ἠρεσκόμην καὶ ξένα πολλάκις τῇ πολιτικῇ συζητῶν μετ' αὐτοῦ. Ἰδίως δ' ἠσχολεῖτο περὶ τὴν μελέτην τῆς Ἀγ. Γραφῆς ὑπὸ πᾶσαν ἀποψιν, θρησκευτικὴν καὶ φιλοσοφικὴν, καὶ κατ' ἐκείνην τὴν ἐσπέραν, καὶ ἄλλων παρόντων εἰς τὴν συναναστροφὴν, μετὰ τὰ περὶ τῶν πλοίων, παρήχθημεν καὶ εἰς θεολογικὴν συζήτησιν, ἐκείνου μὲν διῆσχυριζομένου, βοηθείᾳ καὶ τῆς ὥραιας νύμφης του, τῆς συζύγου τοῦ υἱοῦ του, ὅτι ἡ ἔρευνα τῶν Γραφῶν ἐστὶν ἀπαραίτητος, διότι πρὶν ἢ πιστεύωμεν, πρέπει νὰ ἐννοῶμεν, ἐμοῦ δ' ἀντιλέγοντος ὅτι, νὰ μὲν πρέπει νὰ ἐρευνῶμεν τὰς Γραφάς, ἀλλ' ἵνα πιστεύωμεν καὶ ὅτι δὲν ἐννοοῦμεν, διότι τῶν θρησκευτικῶν ἀληθειῶν πολλαὶ εἰσὶ τάξεως ὑπερβαινούσης τὴν ἡμετέραν κατάληψιν· καὶ συνήγορον

ὑπὲρ τῆς θεωρίας μου εἶχον καὶ τὸν συνάδελφόν μου κ. Γερόλδ, τὸν Πρέσβυν τῆς Πρωσσίας.

Στρατηγοὺς ἐκ τῶν ἐπισημοτάτων τῆς Ἀμερικῆς ἐγνώρισα τὴν ἐπιούσαν εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ Στρατηγοῦ Γράντ, τὸν Sheridan, τὸν Sickler καὶ ἄλλους, καὶ τὴν ἐπιούσαν, δειπνῶν παρὰ τῷ κ. Seward, τὸν νεαρόν κ. Hercock, ἰδίως διακριθέντα εἰς τοὺς κατὰ τῶν Ἰνδῶν ἀγῶνάς του.

Μὴ ἔχων δὲ πλέον νὰ μεριμνήσω περὶ προμηθείας, οὐδ' ὄπλων, οὐδὲ πλοίων, ἐξ Ἀμερικῆς καὶ τὰς περὶ τῆς ἐνταῦθα πολιτικῆς ὑποστηρίξεως ἐλπίδας, δι' ὧν ἐν Ἑλλάδι διεβουκολοῦντο, ὅλως κενὰς εὐρών, ἐπροσπάθησα καὶ ἄλλας, ἐν τούτοις, οἷας δῆποτε ὠφελείας, ἔστω καὶ πολὺ ἐλάσσονος κατηγορίας, νὰ ἐπιτύχω, εἰ δυνατόν, οἷον καὶ περὶ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ δασμοῦ τῆς σταφίδος, ἀναλόγως πρὸς ἣν, ἐπὶ ταῖς ἐμαῖς παραστάσεσι, καὶ δι' ἐνεργείας τοῦ κ. Γλάδστωνος, εἵχομεν ἐπιτύχη ἄλλοτε ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἠγωνίσθην, ἐπομένως, νὰ ὑποδείξω τῷ κ. Σουάρδ, ὅτι οἱ μεγάλοι ἐπὶ τοῦ προϊόντος ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις ἐπιβαλλόμενοι τότε δασμοί, οὐ μόνον τὴν Ἑλλάδα βλάπτουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς Ἀμερικανικὰς προσόδους, τὴν εἰσαγωγὴν αὐτοῦ σχεδὸν ἐντελῶς παρακωλύοντες. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα προσέκρουσα πρὸς βράχον δυσκλόνητον, σύστημα προστατευτικόν, ὃ εἶχε παραδεχθῇ καὶ εἰς ὃ ἐνέμενε τότε, ἔνεκα τῶν οἰκονομικῶν αὐτῆς δυσχερειῶν, ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνησις. Τούτου ἔνεκα ὁ κ. Σουάρδ ἀπεδέξατο ἥκιστα εὐμενῶς τὰς ἐμὰς παρατηρήσεις. Ἀλλ' οὐδ' ἐγὼ εἶχον ἐλπίσιν τὴν νίκην λίαν εὐχερῇ, δι' ὃ καί, εἰς πολλοὺς ἀπετάθην βουλευτὰς καὶ γερουσιαστάς, συμπολιτευομένους τε καὶ ἀντιπολιτευομένους, καταδεικνύων αὐτοῖς ὅτι, ἐλαττουμένου τοῦ φόρου τῆς εἰσαγωγῆς, θὰ ἠϋξάνεν ἡ εἰσπραξὶς τῆς Συμπολιτείας διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐπεκαλούμην τὸ παράδειγμα τῆς Ἀγγλίας, ἥτις, διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους, εἶχεν ἐλαττώσῃ εἰς τὸ ἥμισυ τῆς σταφίδος τὸν φόρον, καὶ ἔδωκα καὶ πολλοῖς ὑπόμνημα περὶ τούτου. Μοὶ συνέβη δὲ καὶ ἐν Ἀμερικῇ ὅ,τι καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ μοὶ εἶχε συμβῇ· δηλαδή, ἀφ' οὗ ἡγωνίσθην καὶ ἔπεισα διὰ λόγων καὶ ἐγγράφων τοὺς ἐξ ὧν τὸ ζήτημα ἐξηρτᾶτο, τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐνεργειῶν μου ἐπῆλθε μό-

νον, ἀφ' οὗ ἔπαυσα τότε μὲν ὑπουργεῦων, νῦν δὲ πρεσβεύων ἐν Ἀμερικῇ, ταύτην τὴν φορὰν ὅμως καὶ ἐπὶ τοῦ υἱοῦ μου Κλέωνος, μείναντος Ἐπιτετραμμένου, καὶ τὰς προσπαθείας ἐξακολουθήσαντος.

Ἐπὶ τῆς ἀπουσίας μου ἐκ τῆς πρωτευούσης εἶχεν ἀφίχθῃ εἰς αὐτὴν καὶ ὁ κατὰ ζῆλον ἡμῶν πεμφθεὶς Πρέσβυς τῆς Τουρκίας, ὁ Περότης Βλάχβης, ἀνὴρ εὐπαρουσίαστος καὶ εὐγενὴς τοὺς τρόπους, συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ τῆς συζύγου του, Ἑλληνίδος ἐκ Σταυροδρομίου ἐπίσης, νέας καὶ ὥραίας, ἀλλ' ἐπειδὴ, μὴ ὁμιλοῦσα τὴν ἀγγλικήν, ἔμενεν ἀποκεκομμένη ἀπὸ τῆς ἐγχωρίου κοινωνίας καὶ μεμονωμένη, τὴν ἐπισκεπτόμεν ἑνίῳτε, εἰκαὶ μεταξὺ τῶν δύο Πρεσβειῶν, ὡς ἦν ἐπόμενον κατὰ τὰς περιστάσεις ἐκεῖνας, ὑπόκωφος ὑφίστατο καὶ διαρκὲς πολιτικὴ πάλη. Ἕλληνα δὲ ἦν καὶ ὁ γραμματεὺς τῆς Ὀθωμανικῆς πρεσβείας, ὁ κ. Βαλτατζῆς, ὃν δὲν ἐφαίνετο πολὺ ἐπικεικῶς ἐκτιμῶσα ἡ κοινωνία τῆς Οὐασιγκτῶνος.

Ἀφ' οὗ δὲ καὶ μετὰ τοῦ νέου συναδέλφου συνέδεσα τὰς κατ' ἐπιφάνειαν σχέσεις, καὶ περὶ τοῦ ζητήματος τῆς σταφίδος ἔπραξα πᾶν τὸ δυνατόν, ἠθέλησα νὰ ἐπωφεληθῶ τῶν καλῶν ἔτι ἡμερῶν τοῦ φθινοπώρου, ἵνα γνωρίσω τινὰς ἔτι χώρας τῆς Ὁμοσπονδίας, καὶ τὴν 18|30 Σεπτεμβρίου ἀπῆλθον, μετὰ τοῦ Κλέωνος πάντοτε, ἐξ Οὐασιγκτῶνος, καὶ μετὰ δίωρον πορείαν διὰ σιδηροδρόμου πρὸς βορρᾶν, ἀφίχθημεν εἰς **Βαλτιμόραν**, πόλιν 250 χιλιάδων κατοίκων, ἥτις, ὅμως, δὲν μᾶς ἐφάνη λίαν ἐπιμελῶς καὶ εὐπρεπῶς τότε διατηρουμένη. Ὡραῖος ἐστὶν ὁ παραρρέων αὐτὴν εὐρύς, ἀλλ' ἀβαθὴς ποταμὸς Σεισκουάνας, ὑπὸ καταφύτων νήσων εἰς βραχίονας πολλοὺς διαιρούμενος, καί, μετ' αὐτήν, βορειοδυτικῶς χωροῦντες, ἀφίχθημεν εἰς τὰ **Ἀλλεγάνεια** ὄρη, ἔχοντα ὅμως μᾶλλον τὴν ὄψιν καὶ τὰς διαστάσεις γραφικωτάτων καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ὑψηλῶν λόφων. Μετ' ἐννέα δ' ὥρων δι' αὐτῶν ὁδοιπορίαν κατελύσαμεν τὸ ἑσπέρας εἰς Ἀλτοναν, πόλιν ἐν μιᾷ τῶν κοιλάδων κειμένην, ὁμοίαν δὲ πρὸς μέγα χωρίον, ἢ πρὸς ἐπαρχιακὰς τινὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος, ἐν αἷς, μεταξὺ οἰκίσκων καὶ καλυβῶν, ἀπαντῶνται τινες διεσπαρμέναι μεγάλαι οἰκοδομαί. Τὴν δ' ἐπιοῦσαν ἡ ὁδὸς ἡμῶν εἰλίσσετο χαριέστατα διὰ τῶν

συμφύτων κοιλάδων ἢ εἰς τὰς πλευρὰς τῶν λόφων, καὶ εἰς τὰς 2 μ. μ. ἀφίχθημεν εἰς τὴν ἐπίσημον βιομηχανικὴν πόλιν Pittsburg, πλουσίαν, μεγάλας οἰκοδομὰς καὶ πάμπολλα περιέχουσιν ἐργοστάσια, καὶ γραφικώτατα δ' ἐπικαθημένην εἰς τὴν ὄχθην τοῦ εὐρέος καὶ χαριεστάτου ποταμοῦ Ohio, φερωνύμου ὄντως, διότι ἡ λέξις σημαίνει Ἰνδιστὶ τὸν **ὠραῖον**, ἀπὸ τούτου τοῦ σημείου δὲ πλευστοῦ ὄντος τοῖς πλοίοις. Ἐνταῦθα μόνον ἀριστήσαντες, ἀνεχωρήσαμεν περὶ τὰς 3 μ.μ. καὶ ἀφίχθημεν περὶ τὴν 11ην τῆς νυκτὸς εἰς Crestlein, ὅπου κατελύσαμεν εἰς μεγαλοπρεπὲς ξενοδοχεῖον.

Τὴν δ' ἐπαύριον (20 Σεπτ. 1 Ὀκτ.) βροχῆς ἐπελθούσης ραγδαίας κατελίπομεν τὴν πόλιν μόνον περὶ τὴν 10ην, χωροῦντες δυτικῶς τῆς σειρᾶς τῶν Ἀλλεγανίων, εἰς πεδιάδας μικράς, μονοτόνους, ἀραιῶς κατοικουμένας, καὶ ἐφ' ὧν καταδήλως φαίνεται ὅτι ὁ ἐξ Εὐρώπης πολιτισμὸς ἐστὶν εἰσέτι νεήλυς καὶ οὐχὶ ἐδραίως ἐρριζομένος. Οὕτως ἀπηντῶμεν πολλαχοῦ τῶν δασῶν, δι' ὧν διηροχόμεθα, μεγάλα δένδρα ἀρτίτομα καὶ ἀρτικάῃ, ἢ καὶ ἔτι καιόμενα ὑπὸ τῶν ἐποίκων, ἀμφισβητούντων ἄρτι τὴν χώραν πρὸς τὴν ἀγρίαν φύσιν, ἐβλέπομεν δὲ καὶ ἀραιῶς διεσπαρμένας ἐν τοῖς δρυμοῖς ξυλῖνας καλύβας, ἴσως σπέρματα, ἐξ ὧν, μετ' οὐ πολλὰ ἔτη, θέλουσιν ἀναπτυχθῇ πόλεις μυριάνδροι, ὥς πολλαχοῦ συμβαίνει τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ὥς προοιωνίζονται μεταξὺ τῶν καλυβῶν ἐγειρόμεναι ὑψηλαὶ κάμινοι καὶ τὰ ἐν ταῖς ἐρήμοις ἐναγωνίως ἐργαζόμενα ἀτμοκίνητα τεχνουργεῖα. Ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἤρχιζον ἤδη ἀναφύομεναι τοιαῦταί τινες πόλεις, εἰ καὶ εἰσέτι ἔχουσαι μᾶλλον τὴν ὄψιν μεγαλοχωρίων. Τοιαύτη ἐστὶν ἡ Fort Nayne, ἐν ἣ περὶ τὰς δύο ἐγευματίσαμεν εἰς ἄριστον ξενοδοχεῖον, καὶ ὅπου ἐγνωρίσθημεν καὶ μετὰ τοῦ Capit. Harvey Heart, ἐπισήμου κατοίκου τοῦ St Louis.

Μετὰ δὲ τὸ γεῦμα ἀπελθόντες, ἐφθάσαμεν περὶ τὰς 9 τὸ ἑσπέρας εἰς Chicago. Κατελύσαμεν δ' ἐκεῖ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Shermanhouse, ἐπεσκέφθην τὴν ἐπιούσαν τινὰς τῶν πρωτίστων κατοίκων τῆς πόλεως, πρὸς οὓς εἴχομεν συστάσεις, ἐν ἄλλοις τὸν λίαν εἰδήμονα καὶ φιλόφρονα κ. Sheldon, γαμβρὸν τοῦ ἐν τῷ ἀγῶνι πρὸς τοὺς Νοτίους διαπρέψαντος στρατηγοῦ Buttler. Παρ' αὐτοῦ δέ, ὥς καὶ παρὰ πάντων τῶν ἄλλων, οὓς ἀπῆντησα, ἤκουσα

τὴν ἀγνοῶ πῶς διαδοθεῖσαν εἶδῃσιν ὅτι ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος παρητεῖτο, εἰς ἣν δὲν ἐπίστευσα μὲν, ἀλλ' ἥτις οὐχ' ἦττον μ' ἐνέβαλλεν εἰς ἀνησυχίας περὶ τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ πόλις Chicago, τριάκοντα περίπου ἔτη πρὶν τὴν ἐπισκεφθῶ, συνέκειτο ἐκ τριάκοντα ἑπτὰ οἰκιῶν, αἵτινες ἀτάκτως εἶχον κτισθῆ παρὰ τὰ χεῖλη τῆς διαστάσεις θαλάσσης ἐχούσης λίμνης τοῦ Μιτσιγὰν (Michigan), ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀνεπτύχθη εἰς μεγαλόπολιν πολλῶν ἑκατοντάδων χιλιάδων κατοίκων, ὁσημέραι αὐξανομένην καὶ πληθυνομένην. Εἶχον δὲ τὸ κοινὸν ἐλάττωμα αἱ οἰκοδομηθεῖσαι τῶν οἰκιῶν αὐτῆς, ὅτι ἡ λίμνη, ὅτε ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄνεμος ἔπνεεν, ἐκχειλίζουσα, τὰς περιέκλυζεν καὶ τὰς ἐνέθαπτεν εἰς πηλόν· διὰ τοῦτο, ὅτε ἡ πόλις, ἐκταθεῖσα, ἔλαβε κανονικὸν σχέδιον, φροντὶς ἐλήφθη νὰ ὑψωθῇ ἐπὶ τινὰς πόδας καὶ τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ ἐπεκάθητο· δι' ὃ καὶ τινες τῶν πρωτοκτίστων οἰκιῶν κατεδαφίσθησαν, ἵνα κτισθῶσιν εἰς τὸ τεχνητὸν ὑψηλότερον ἔδαφος. Μεταξὺ αὐτῶν ἦν καὶ μέγα ξενοδοχεῖον, τὸ Tremont House, περὶ οὗ ἄλλοία ἐλήφθη φροντίς, διότι, πολυτελὲς ὄν καὶ πολυδάπανον, δὲν ἐσύμφερε νὰ κατεδαφισθῇ. Οἱ Ἀμερικανοὶ λοιπόν, οἱ εἰς οὐδὲν διστάζοντες, ἰδοὺ τὶ ἐπενόησαν. Ἐλαβον τὸ μέγιστον τοῦτο οἰκοδόμημα εἰς τὰς χεῖράς των, καί, ὥς ἂν ἦσαν ἐναέρια πνεύματα, τὸ ἤγειραν ἐκ βάθρων 6 πόδας, καὶ τὸ ὑπέστρωσαν τοίχων τῶν διαστάσεων τούτων, ἐφ' ὧν ἐπεκάθησε. Ἰδοὺ δὲ πῶς τοῦτο ἐγένετο, κατὰ περιγραφὴν, ἣν ἀνέγνων. Περὶ τὰ θεμέλια, ἀνασκαφέντα, ἐτέθησαν μηχαναί, αἱ καλούμεναι **κρίκοι**, χίλια τὸν ἀριθμόν, καὶ ἰσάριθμοι ἐργάται, εἰς σύνθημα διδόμενον ὑπὸ προΐσταμένου ἀρχιτέκτονος, ἑστρεφον ἅπαξ καὶ συγχρόνως ἕκαστος τὸν στρόφιγκα τῆς ἰδίας μηχανῆς, καὶ ἔμενεν ἀκίνητος μέχρι τῆς ἐπομένης διαταγῆς. Οὕτως ἐξηκολούθει ἡ ἐργασία ἐπὶ ἡμέρας καὶ νύκτας καὶ ἡ γιγαντιαία οἰκοδομή, ἀνασπώμενη, ἤρετο βαθμηδόν, μέχρις οὗ ἐδύνατο νὰ τεθῇ ὑπ' αὐτὴν σειρὰ λίθων· μεθ' ὃ ἡ ἐργασία ἤρχιζεν αὐθις, καὶ ἔληξεν, ὅτε οἱ παρεντεθέντες καὶ εἰς νέα θεμέλια χρησιμεύσαντες λίθοι ἔλαβον τὸ ὕψος ἑξ ποδῶν. Τοσοῦτον δ' ἀνεπαισθήτως ἐξετελέσθη τὸ θαυμάσιον ἔργον, ὥστε, καθ' ἣν ἀνέγνων περιγραφὴν, τὸ ξενοδοχεῖον

ἐξηκολούθει δι' ὅλου τοῦ χρόνου τούτου κατοικούμενον, καὶ ἡ ὑπηρεσία δὲν ἔπαυσεν, οὐδὲ στιγμὴν, ἐν αὐτῷ τακτικῶς ἐκτελουμένη.

Πλησίον τοῦ ξενοδοχείου τούτου μὲ ὠδήγησεν ὁ κ. Sheldon εἰς τὸ Χρηματιστήριον, ἀπέραντον οἰκοδομὴν διὰ συνδρομῶν ἐντὸς δύο ἐτῶν ἀνεγερθεῖσαν, καὶ εἰς ἣς τὴν κεντρικὴν αἴθουσαν, 180 ποδῶν μῆκος ἔχουσιν, πολλῶν ἑκατομμυρίων ἀγοροπωλησίαι γίνονται καθ' ἑκάστην.

Ἐκεῖ ἀπήντησα καὶ τὸν Δήμαρχον τῆς πόλεως, ὅστις πρὸς ξένον Πρέσβυν, καὶ μάλιστα τῆς Ἑλλάδος, ὑπερτάτην ἐπιδεικνύων φιλοφροσύνην, μοὶ προσέφερε νὰ μὲ ξεναγήσῃ εἰς τὰ δημόσια... σφαγεῖα... ὅπερ, εὐγνωμόνως, ἤμην ἕτοιμος ν' ἀποκρούσω. Ἄλλ' ὁ κ. Sheldon, ἐννοήσας ἐκ τῆς ἐκφράσεως τοῦ προσώπου μου, ὅτι ἡ πρότασις πολὺ δὲν εἶχε τὸ θέλητρον δι' ἐμέ, μοὶ εἶπε, λαβὼν με κατ' ἰδίαν, ὅτι δὲν πρέπει ν' ἀρνηθῶ, ὅτι τὰ σφαγεῖα ἐκεῖνα εἰσὶ τῆς πόλεως τὸ ἐγκαύχημα, καὶ πάντες οἱ ξένοι εἰς αὐτὰ ὀδηγοῦνται, καὶ ἐσχάτως δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς τῶν Γάλλων βασιλοπαίδων, διατρέξας αὐτά, ἐξέφρασε ταῖς ἀρχαῖς τὴν ὑπερτάτην του εὐαρέσκειαν. Ἐννοήσας, ἐπομένως, ὅτι ἡ ἀρνησίς μου θὰ ἐθεωρεῖτο ὡς σκαιότης ἢ ὡς προσβολὴ κατὰ τοῦ Δήμου, ἐδέχθην προσμειδιάσας, καὶ ἠκολούθησα εἰς τὰ σφαγεῖα τὸν κ. Δήμαρχον. Ἐκεῖ δὲ παρουσιάσθην εἰς τὸν Διευθυντὴν αὐτῶν, καὶ παρεδόθη εἰς τὴν ὀδηγίαν του.

Τοῦ ἀπεράντου καταστήματος ἡ κεντρικὴ αἴθουσα ἦν πᾶσα καθωραϊσμένη δι' ἀλάντων, χοιρομηρίων καὶ ἄλλων τεμάχων διαφόρων σφαγίων, κατὰ μυριάδας κανονικῶς κρεμαμένων περὶ τοὺς τοίχους καὶ ἐκ τοῦ ὀρόφου, ἐφ' οἷς ὁ Διευθυντὴς ἐφαίνετο μέγα φρονῶν. Μετὰ δὲ τὴν τούτων ἐπίδειξιν, καὶ ἀφ' οὗ πολλὰ ἔμαθον περὶ τῆς στατιστικῆς τῶν θαμῶνων, δηλαδὴ τῶν θυμάτων τοῦ καταστήματος, βοῶν, προβάτων καὶ μάλιστα χοίρων, περιήχθη εἰς τὰ διάφορα αὐτοῦ μέρη, καὶ μοὶ ἐδείχθη ἡ ὁδός, δι' ἣς τὰ δυστυχῆ ζῶα ὀδηγοῦνται ἀγέληδὸν μέχρις εἰδους κινητῆς γεφύρας, ἐφ' ἣν χωροῦσιν ἀνὰ ἓν, ἀναβοκαταβαίνει δ' ἐπ' αὐτῆς ἀτμοκίνητος λαιμητόμος, ὑφ' ἣν πίπτει ἀνὰ ἓν θῦμα κατὰ δευτερόλεπτον, καὶ ἡ σανὶς τῆς γεφύρας, κυβιστοῦσα, καταρρίπτει

αὐτὸ εἰς ὑπόγεια, ὅπου τάχιστα διερχόμενον διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος καὶ ἄλλων μαγειρικῶν ἢ τεχνητῶν ἐνεργειῶν, ἐπανέρχεται εἰς τὴν αἴθουσαν, ἔνθα ἰστάμεθα, ἢ κατατίθεται εἰς τὰς πιθάκνας, τὰς μεταφεροῦσας αὐτὸ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ὑπὸ μορφὴν ἀλάντων ἢ ἄλλων κρεοπωλικῶν προϊόντων.

Ταύτας πάσας τὰς λεπτομερείας μοὶ ἐξέθετεν ὁ Διευθυντὴς μετ' ἐνθουσιασμοῦ, ὃν ἐνδομύχως ἤκιστα συνεμεριζόμεν, καὶ τέλος μὲ παρεκάλεσε νὰ τῷ ἐπιτρέψω νὰ μακρυνθῇ ἐπὶ τινὰς στιγμὰς διὰ τινὰς ἀναγκαίας προπαρασκευάς. Εἶπον δ' ἀνωτέρω ὅτι χοῖροι ἦσαν πρὸ πάντων οἱ κατὰ χιλιάδας ἐκεῖ καθ' ἐκάστην σφαζόμενοι, διότι τὸ χοιρεμπόριον θεωρεῖται, ἢ καὶ ἐθεωρεῖτο τότε, ὡς πρῶτιστος παραγωγικὸς κλάδος τῆς πόλεως Σικάγου, ἥτις διὰ τοῦτο ὑπ' αὐτῶν τῶν Ἀμερικανῶν εἰρωνικῶς **χοιρόπολις** (Porkopolis) ἐπιλέγεται.

Μέχρις οὗ ἐπανεῖλθῃ πρὸς ἐμὲ ὁ κ. Διευθυντής, διεσκέδαζον, βλέπων δι' ἐνὸς τῶν μεγάλων παραθύρων τῆς αἰθούσης, τὸν ὑπ' αὐτὸ περίβολον, ἐν ᾧ ἦν κατάκλειστος ἀγέλη βοῶν μεγάλων καὶ ὠραίων, οἵτινες λίαν εὐθυμοὶ ἐφαίνοντο, διότι ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ ἔπαιζον ἀντικερατιζόμενοι. Ἐγὼ δὲ μετὰ συνοχῆς καρδίας ἀνελογιζόμεν ὅτι τὰ θαυμάσια ἐκεῖνα ζῶα ἦσαν προωρισμένα ἐπίσης νὰ πέσωσιν ὑπὸ τὸν ἀπηνῆ σφαγέα, ὅτε ὁ Διευθυντής, ἐπανελθὼν, μοὶ εἶπε φιλοφρόνως ὅτι τὰ πάντα ἦσαν ἔτοιμα καὶ μὲ παρεκάλεσε νὰ τὸν συνοδεύσω. Ὅτε δ' ἠρώτησα τί ἦτον ἔτοιμον καὶ πρὸς τίνα σκοπὸν, μοὶ ἀπήντησε μετ' ἰδιαρέσκου ἐκφράσεως, ὅτι, κατὰ διαταγὴν του, ἐκομίσθη εἰς τῶν ταύρων ἐκείνων μέχρι τῆς θύρας τῆς αἰθούσης, καὶ ἅμα προχωρήσωμεν ὡς ἐκεῖ θὰ τὸν ἰδῶμεν νὰ ὑπερβῇ τὴν φλιάν, καὶ ἐν τῷ ἅμα καταβᾶσα ἢ μάχαιρα ἐκ τοῦ ὑπερτέρου, ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ νὰ τὸν ἀποκεφαλίσῃ. Ἄν καὶ τὸ θέαμα ἦτο περιεργότατον κατὰ τὸν κ. Διευθυντήν, καὶ ἡ μέθοδος λίαν ἀξιέπαινος, διότι τὰ δυστυχῆ ζῶα δὲν ἐβασανίζοντο, ἐγὼ ὅμως ὁμολογῶ ὅτι δὲν εἶχον οὐδεμίαν περιέργειαν δι' αὐτό, καί, λαβὼν τ' ὠρολόγιον ἐκ τοῦ κόλπου μου, εἶδον, ὅτι παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα, ἡ ὥρα εἶχε παρέλθῃ, καθ' ἣν εἶχον ὑποσχεθῇ νὰ εὔρεθῶ ἀλλαχοῦ πού, ὅτι δυστυχῶς καιρὸς δὲν

μοὶ ἔμενε, ἵνα ἰδῶ τὴν ἀξιέπαινον μέθοδον, καί, ἐκφράσας τὴν λύπην μου, ἀπῆλθον δρομαίως, καὶ χωρὶς νὰ μεταστραφῶ.

Ἐπροτίμησα δὲ νὰ μεταβῶ τότε εἰς ἐπίσκεψιν τῶν δι' ἐμὲ πολὺ μᾶλλον ἀξιοθεάτων elevators, οἵτινες εἰσὶν ἰδιαίτερον εἶδος ξυλίνων ἀποθηκῶν ἢ μᾶλλον μετακομιστηρίων τῶν σιτηρῶν. Εἰς ἑκατὸν ὀγδοήκοντα ποδῶν ὕψος αἱρόμενοι, διαιροῦνται εἰς ἑπτὰ δόμους, πρὸς τὰ ἄνω πυραμιδοειδῶς τοσοῦτον συστελλομένους, ὥστε τῶν δύο ἀνωτάτων αἱ κλίμακες, μὴ χωροῦσαι ἐντὸς αὐτῶν, εἰσὶν ἡρμωσμένοι ἐκτός, ἐκ σανίδων στενῶν, ἄνευ ἐρείσματος, καὶ τόσῳ μᾶλλον κινδυνώδεις, διὰ τοὺς μὴ ἡθισμένους εἰς αὐτῶν τὴν ἀνάβασιν, καθ' ὅσον τὸ ἄνω μέρος τῶν ξυλοδμήτων τούτων πυραμίδων δονεῖται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου σχεδὸν ὡς ὀξεῖα κορυφὴ δένδρου, ὥστε πολλὴ ἀπαιτεῖται ἔξις καὶ τόλμη, ἵνα μὴ τις, ἀναβαίνων, καταληφθῇ ὑπὸ σκοτοδινίας. Ἐκατὸν δώδεκα τὸν ἀριθμὸν ὑπῆρχον τότε ἐν Σικάγῳ τὰ περίεργα ταῦτα ταμεῖα, ἰστάμενα πάντα κατὰ σειρὰν μεταξὺ διώρυγος ἀφ' ἐνός, καὶ ὁδοῦ ἀφ' ἐτέρου, ἣν ἡκολούθει ἵπποσιδηροδρομος κοινωνῶν μετὰ τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ. Εἰς ἐκεῖνον αἱ σιτοφόροι σιδηροδρομικαὶ ἅμαξαι, αἱ ἐκ τῶν ἐνδοτέρων χωρῶν τῆς Ἀμερικῆς τὰ σιτηρὰ κομίζουσαι, ἀποσπώμεναι τῆς ἅμαξοστοιχίας, κομίζονται ἐνταῦθα δι' ἵππων. Ὅτε δ' ἴστανται πρὸ τῆς θύρας τῆς πρώτης τῶν ἀποθηκῶν, ἀνοίγεται τῆς πρώτης ἁμάξης ἡ ὀροφή, εἰς αὐτὴν βυθίζεται σωλὴν προερχόμενος ἐκ τοῦ elevator καὶ δι' ἀτμομηχανῆς τοῦ κενοῦ ἐν αὐτῷ γινομένου, ἀναρροφᾶται ἐντός του καὶ ὁ ἐν τῇ ἁμάξῃ σίτος, διέρχεται ἀνωτέρω δι' ἐτέρου σωλῆνος ὑγροῦ, ὥστε πλύνεται ἐν αὐτῷ, καὶ ἔτι ἀνωτέρω δι' ἄλλων διαπνεομένων, ὥστε ἐν αὐτοῖς ἀερίζεται, ξηραίνεται καὶ καθαρίζεται πάσης κόνιος· εἰς δὲ τὸν ἀνώτατον δόμον ἀφικόμενος, ταμιεύεται εἰς μεγάλα δοχεῖα ἢ μᾶλλον εἰς μικρὰ δωμάτια κυβικά, ὠρισμένων διαστάσεων, ὥστε, ὠρισμένην νὰ δέχωνται γεννημάτων ποσότητα καὶ νὰ χρησιμεύωσιν εἰς ἀκριβῆ αὐτῶν καταμέτρησιν, μετὰ τινος προσέτι ἀπλοῦ μηχανισμοῦ, ὅστις σημειοῖ τὸ μετρηθὲν καὶ ὀρίζοντος καὶ τὰ κλάσματα, μέχρι λίτρας, ὅσας τὸ δοχεῖον δὲν πληροῦται μέχρι τοῦ χείλους. Ἀμα δ' ὡς αὐτὸ πληρωθῇ,

ἀνοίγεται κατὰ τὴν ἀντιπέραν πλευράν του ἑτερος σωλὴν κατιών, καὶ δι' αὐτοῦ καταρρέει ὁ σίτος εὐθύς εἰς τὰ κοῖλα ἀτμοπλοίου σταθμεύοντος ἐν τῇ διώρυγι ὑφ' ἑκαστον elevator, καὶ τὸ πλοῖον, ἅμα πληρωθὲν ὑπὸ τοῦ ἄνω ἤδη καταμετρηθέντος φορτίου του, ἐκπλέει διὰ τὸν λιμένα τῆς Εὐρώπης, δι' ὃν ἐστὶ προωρισμένον. Ἀφ' οὗ ἐξαντληθῇ ἡ πρώτη ἅμαξα, ἔπεται ἡ δευτέρα, καὶ οὕτω καθεξῆς, καὶ ἀφ' οὗ πληρωθῇ τὸ πρῶτον πλοῖον, ἡ ἁμαξοστοιχία προβαίνει ὑπὸ τὸν δεύτερον elevator, οὗ ὀπίσω δεύτερον πλοῖον σταθμεύει καὶ καθεξῆς μέχρις ἐξαντλήσεως.

Οὕτω τὰ γεννήματα, ἐκ τῶν ἀπεράντων πεδίων τῆς δυτικῆς Ἀμερικῆς φθάνοντα διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Chicago, καὶ κατ' εὐθειαν εἰς τὸν λιμένα, ἐν ἀκαρεῖ πλύνονται, ἀερίζονται, ξηραίνονται, σταθμίζονται, ἐπιβιβάζονται εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἐκπέμπονται πρὸς πάντα τὰ σημεῖα τῆς ὑψηλίου. Ὅπως δέ τις κατανοήσῃ οἷα ἐστὶν ἡ πρόοδος αὕτη καὶ πόσον συμβάλλεται εἰς τὴν αὖξιν τῆς δημοσίας εὐημερίας, ἀρκεῖ ν' ἀναλογισθῇ ὅτι πρότινων ἐτῶν, καὶ πρὶν ἢ κατασκευασθῇ ὁ πρὸς δυσμὰς ἀμερικανικὸς σιδηρόδρομος, ἄποικοι, τὰ περὶ καὶ ὑπὲρ τὸν Μισσισίπην πεδία οἰκήσαντες, εὗρον αὐτὰ εὐφορώτατα μὲν, ἑκατονταπλασίονα αὐτοῖς τὴν σπορὰν ἀποδίδοντα· ἀλλ' ἡ ἔλλειψις μέσων συγκοινωνίας ἀφῆρει πᾶσαν τὴν ἀξίαν τοῦ φυτικοῦ αὐτῶν πλούτου, ὥστε κατήντων τοὺς λόφους τῶν σιτηρῶν, οὓς μετὰ μεγάλης χαρᾶς εἶχον συγκομίσει, νὰ μὴ ἔχωσι πῶς ἄλλως νὰ μεταχειρισθῶσιν εἰμὴ ὥς καύσιμον ὕλην.

Τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἐφιλοξένησεν ἡμᾶς ἡ κ. Mac Lag, ἀδελφὴ τῆς κ. Sheldon, εἰς τὴν πλουσίαν οἰκίαν της, ἧς πρὸ πάντων ἐθαυμάσαμεν τὴν λαμπρὰν βιβλιοθήκην. Ἐδέχθημεν δὲ καὶ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ δημοσιογράφου κ. White, ἐκδότου τῆς Tribune καὶ τοῦ Καθηγητοῦ κ. Poise.

Εἰς τὸ βιβλιάριον, τὸ περιέχον τῆς πόλεως τὴν περιγραφὴν, ἀναγνοὺς ὅτι τὸ θέατρον τῆς πόλεως ἦν ὠκοδομημένον ἐκ μαρμάρου τῶν Ἀθηνῶν, ἔσπευσα ἐκεῖ, ἵνα τέρωψω τὴν ὄρασίν μου διὰ τῆς θέας τοῦ ἐνδόξου προϊόντος τῶν λατομείων ἡμῶν. Ἀλλὰ πόσον ἐξεπλάγην ὅτε, ἀντὶ τοῦ στίλβοντος λευκοῦ λίθου τοῦ Παρ-

θενῶνος, εἶδον, εἰς τὴν πρόοψιν τοῦ θεάτρου, λίθον φαιόν, καὶ κατ' οὐδὲν ὅμοιον τῷ Πεντελησίῳ. Ἐρωτήσας, δ' ἔμαθον ὅτι αἱ Ἀθῆναι, ἐξ ὧν λατομεῖται, κεῖνται εἰς μιᾶς ὥρας ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Chicago. Οὕτω καὶ ἐν Νεοβοράκῳ ἀνέγνων ποτε ἀγγελίαν ἀπόπλου δι' Ἀθήνας ἐπὶ ναύλῳ 2 δρ. Ἀπεῖχον δὲ καὶ αἱ Ἀθῆναι ἐκεῖναι 2 ὥρας ἀπὸ τοῦ Νεοβοράκου.

Τῇ δὲ 23 Σεπτεμβρίου 5 Ὀκτωβρίου, ἀπήλθομεν ἐκ Chicago περὶ τὰς 8 1/2 τῆς πρωΐας· ἀλλὰ καθ' ὁδὸν ἠναγκάσθημεν ν' ἀνακωχήσωμεν, εὐρόντες τὴν τροχίαν τεθραυσμένην ἐκ μηχανῆς, ἣτις εἶχε παραδρομήσῃ. Ἐπὶ τῆς ἀναβολῆς ὅμως ταύτης δὲν μᾶς ἔλειψαν ἀντικείμενα σπουδῆς καὶ διασκεδάσεως, αὐτοὶ οἱ συνοδοιπόροι ἡμῶν, οἵτινες ἦσαν θεατρικὴ συνοδεία ἐξ εἴκοσι Ἰαπώνων, ἀπερχομένη εἰς τὴν πόλιν τοῦ Ἀγ. Λουδοβίκου. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, οἱ πρῶτοι τοῦ ἔθνους των οὓς ἔβλεπον, εἶχον τὰ πρόσωπα πλατέα, προέχοντα τῶν παρειῶν τὰ ὅσῃ, μικροὺς καὶ πρὸς τὰ ὀπίσω, ὡς τῶν Σινῶν, ἀνιόντας τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ τινες ὀλίγον παχέα τὰ χεῖλη, πάντες δὲ ὑπομέλαιναν τὴν χροιάν καὶ μελανὴν καὶ λείαν τὴν κόμην, ἣν οἱ ἄνδρες δένουσιν εἰς μικρὸν κρόβυλον κατὰ τὴν κορυφήν, ἀφήνοντες τὴν ἄκραν νὰ κρέμηται, ὡς θύσσανος, πρὸς τὰ ἔμπρός, καὶ ξυρρίζοντες μέρος τῶν τριχῶν ὑπὲρ τὸ μέτωπον. Ἡ δ' ἐνδυμασία αὐτῶν σύγκειται ἐκ μαλακῶν περισκελίδων στενωπῶν, κατερχομένων μέχρι τῶν ἀστραγάλων, ἐκ καλτίων ἐχόντων χωριστὸν τὸν μέγαν δάκτυλον τοῦ ποδός, μετὰ κιτρίνων συρτῶν πεδίλων. Ὁ δὲ χιτὼν αὐτῶν ἐστὶ ποδήρης, ὡς τὸ τουρκικὸν *ἀντερι* μετὰ βραχυτέρου μελανοῦ ἐπενδύτου, ἔχοντος χειρίδας (μανίκια) μόνον μέχρι τοῦ ἄγκωνος κατερχομένας, ἐκεῖθεν δὲ παρέκτασιν ἐχούσας, ἣτις, ὡς θηλάκιον χρησιμεύει. Ὅμοίους ἐπενδύτας φέρουσι καὶ αἱ γυναῖκες ἐπὶ μακροῦ ἐνδύματος. Ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς φοροῦσιν ὅλοι δερμάτινον πέτασσον ὀλοστρόγγυλον, ἔχοντα μόνον ὀμφαλὸν εἰς τὸ κέντρον, καὶ δύο παχεῖς ὀχεῖς πρὸς στερέωσιν ὑπὸ τὰ ὦτα, ὥστε, ἀνάγκης τυχούσης, ὁ πέτασσος δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ ὡς πέλτη, ἢ μικρὰ ἀσπίς. Κρατοῦσι δ' οἱ ἄνδρες καπνοσύριγκας μεταλλίνας βραχείας καὶ λεπτὰς, δι' ὑφάσματος εἰς τὸ μέσον τετυλιγμένας. ἵνα μὴ

καίηται ἡ χεὶρ, καὶ κάτω κυρτουμένας καὶ ὀλίγον τι εὐρυτέρας, ὥστε ὀλίγιστον καὶ τάχιστα καιόμενον νὰ δέχωνται καπνόν.

Ἡ γλῶσσα, ἣν ἠκούομεν αὐτοὺς ὁμιλοῦντας, μᾶς ἐφαίνετο ὀπωσοῦν, οὐχὶ ὅμως λίαν, τραχεῖα, ἡ δὲ γραφὴ αὐτῶν ἦν στοιχηδόν, ὡς ἡ τῶν Σινῶν.

Ἀφ' οὗ δὲ ὑπερενικήσαμεν τὸ ἀναχαιτίσαν ἡμᾶς ἐμπόδιον, προέβημεν περαιτέρω δι' ὁδοῦ ἐπιπέδου καὶ μονοτόνου, μὴ ἀποτελούσης ὅμως ἔτι μέρος τῶν κυρίως λεγομένων πεδίων ἢ λειμώνων (prairies), διότι πολλαχοῦ διεκόπτετο ὑπὸ δασῶν· τὰ δὲ ἐπ' αὐτῆς οὐχί, ὡς ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἀμερικῇ, συνεχῶς ἀπαντώμενα χωρία καὶ αἱ σπάνιαι πόλεις εἶχον μᾶλλον χαρακτῆρα αὐτοσχεδίων οἰκίσκων, ὅπερ ὅμως δὲν ἐκώλυε ν' ἀναγνώσωμεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον μιᾶς ἐξ αὐτῶν, τῆς Ἀτλάντης, ὅτι τὸ ἐσπέρας εἰς τὸ Θέατρον αὐτῆς παριστᾶτο τὸ Black Crook, ἐν τῶν περιφημοτάτων καὶ πολυτελεστάτων χοροδραμάτων (ballets) τῶν τότε γνωστῶν ἐν Ἀμερικῇ.

Ἀφ' οὗ δ' ἐγευματίσαμεν μετριώτατα εἰς Bloomington, πόλιν οὐχὶ μικράν, καὶ διήλθομεν διὰ τῆς ἔτι μεΐζονος Springfield, εἰς τὰς 9 1/2 ἀφίχθημεν εἰς Ἀλτώναν (Alton), ἔνθα ὁ Μισούρης ἐκβάλλει εἰς τὸν Μισσισίπην, ὅστις, ὡς ἀπέραντος ἀργυρᾶ ταινία ἔστιλβε τότε εἰς τὴν πανσέληνον.

Μετὰ μιᾶς δ' ὥρας περαιτέρω πορείαν ἀφίχθημεν ἀπέναντι τοῦ Ἀγίου Λουδοβίκου (Saint Louis), καί, εἰσελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἐπὶ λεωφορείου ἐπιβιβασθέντος εἰς ἀτμόπλοιον, δι' οὗ διεπλεύσαμεν τὸν γιγαντιαῖον Μισσισίπην, κατελύσαμεν εἰς ἀξιόλογον ξενοδοχεῖον, τὸ Southern Hotel.

Τὴν ἐπαύριον ὁ Κλέων, ἀσθενήσας ἐκ τοῦ καμάτου, ἔμεινε κατακείμενος, ἐγὼ δὲ περιῆλθον τὴν πόλιν, θαυμάζων αὐτῆς τὴν ἔκτασιν, τὴν ὠραιότητα τῶν οἰκοδομῶν, τὴν καθαρότητα τῶν ὁδῶν, τὸν οὐρανόν της, ἐφάμιλλον τοῦ Ἑλληνικοῦ, καὶ τὸν μέγαν ποταμόν, τὴν πρωτίστην ἀρτηρίαν τῆς βορείας Ἀμερικῆς, τὴν πόλιν παραρρέοντα, πολλὰ δὲ πλοῖα καὶ μέγιστα ἀτμόπλοια ἐπὶ τῶν νώτων φέροντα.

Ἐξ Οὐασιγκτῶνος εἶχομεν προμηθευθῇ συστατικὰς ἐπιστολάς

πρὸς διαφόρους τῶν ἐπισημοτάτων κατοίκων τοῦ δυτικωτάτου τούτου τέρματος τῆς ἡμετέρας ὁδοιπορίας, καὶ τὴν ἐπιοῦσαν, ἀναλαμβάνοντος τοῦ Κλέωνος, ἐξήλθομεν, ἵνα ἐπιδώσωμεν αὐτάς. Ἡ μία ἦν πρὸς τὸν κ. N. Crow, ὃν ἐζητήσαμεν πρῶτον πάντων, διότι περὶ αὐτοῦ μᾶς ἐρρέθη ὅτι πάντων πρωτεύει κατὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ἐπιρροήν. Καὶ εὔρομεν μὲν τὴν ὁδόν, φέρουσιν φυτοῦ τινος ὄνομα, ὥς πᾶσαι αἱ τῆς πόλεως, ἀλλ' εἰς τὸν ἐπὶ τῆς ἐπιστολῆς σημειούμενον ἀριθμὸν ἐπείσθημεν ὅτι ὑπῆρχε λάθος, διότι ὑπ' αὐτὸν ὑπῆρχεν, ἀντὶ οἰκίας, μόνον μικρόν τι καὶ πενιχρὸν ἐργαστήριον. Οὐχ ἦττον ἀπεφάσισα νὰ εἰσέλθω, ἵνα ζητήσω πληροφορίας, καὶ ἐκεῖ, ἐν τῷ μέσῳ ἐστιβαγμένων ὑφασμάτων καὶ ἄλλων ἐμπορευμάτων ἐκ τῶν κοινοτέρων, εἶδον γερόντιον κεκυφὸς ἐπὶ καταστίχων καὶ σημειώσεις ἐν αὐτοῖς ἐγγράφων. Ἰδὼν με δ' εἰσελθόντα, ὁ γέρον ἤγειρε τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ δίοπτρά του, καὶ ὅτε τὸν ἠρώτησα ἂν ἤξεύρη ποῦ κατοικεῖ ὁ κ. Crow, «Τί τὸν θέλετε; μοὶ εἶπεν. Ὁ κ. Crow εἰμὶ ἐγώ. «Tableau!», ὥς λέγουσιν οἱ Γάλλοι. Τοιοῦτος ὁ Ἀμερικανός. Ὑπὸ τὸ δέρμα τοῦ πλουσιωτέρου καὶ τὴν ἀνωτάτην κοινωνικὴν βαθμίδα κατέχοντος εὗρίσκεις, ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ, τὸν μικρέμπορον, πρωτίστην μέριμναν ἔχοντα νὰ διπλασιάσῃ καὶ νὰ πολλαπλασιάσῃ, δι' ἐπιμόνου ἐργασίας, τὰ ἑκατομμύριά του. Ἀλλ' ὥς πάντες οἱ Ἀμερικανοί, καὶ ὁ κ. Crow φιλοφρονέστατος ὢν, ἅμα ἀναγνοὺς τὴν πρὸς αὐτὸν σύστασιν, κατέλιπε τὰ κατάστιχά του, καὶ μᾶς συνέδραμεν εἰς τὸ νὰ εὔρωμεν καὶ τοὺς λοιπούς, πρὸς οὓς συνιστώμεθα.

Εἰς ἑξ αὐτῶν, ὁ Λοχαγὸς κ. Harvey Bart, ἀδελφὸς σιδηρουργοῦ, Γραμματεὺς δὲ τῆς Πυρασφαλιστικῆς Ἑταιρείας, μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὴν Ἐμπορικὴν Βιβλιοθήκην (Merchants Library), κατάστημα εὐρυχωρότατον καὶ ὥραϊον, ἐν ἄλλοις περιέχον καὶ τινα ὥραϊα ἀγάλματα γλύπτου τινός, αὐτοδιδάκτου σχεδόν, καὶ εἰς τὸ ἀπέραντον Πολυτεχνικὸν κατάστημα. Εἶτα δὲ μετέβημεν εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ κ. Henry Blow, πλουσιωτάτου ἀνδρός, ἐκμεταλλεομένου τὸ μέγα σιδηρουργεῖον τὸ καλούμενον **Σιδηροῦν Ὄρος** (Iron mountain), καὶ λίαν διακεκριμένου διὰ τε τὴν εὐγένειαν τῆς συμπεριφορᾶς καὶ διὰ τὰς ποικίλας τοῦ γνῶσεως. Γερμανός

τις δ' ἄνθρωποι γραμμάτων, πρὸς ὃν εἶχον ἐπίσης ἐπιστολήν, μᾶς ἔφερεν εἰς τὸ Δημαρχεῖον (City hall) καὶ μᾶς ἀνεβίβασεν εἰς τὴν κορυφὴν αὐτοῦ, ὅθεν ἡ θεὰ ἐπὶ τῆς εὐρείας πόλεως, ἐπὶ τῶν πέριξ πεδίων καὶ τοῦ στιλπνοῦ κατόπτρου τοῦ Μισσισιππῆ, μετὰ τῶν διαπλεόντων αὐτὸ ἀτμοκινήτων, ἐστὶ μεγαλοπρεπεστάτη. Ἐκεῖθεν δὲ μᾶς ὠδήγησεν εἰς μέγα οἶνοπωλεῖον τῆς πόλεως, ὅπου μᾶς παρέθετο πάντα τὰ διάφορα εἶδη τῶν ἐγχωρίων οἴνων εἰς δοκιμήν, ἧς ἄλλως τε ἐγὼ ἀπέσχον, περιοριζόμενος εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῆς διαφορᾶς τῶν χρωμάτων αὐτῶν. Τέλος δὲ μᾶς συνώδευσε διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν παρακολουθοῦντας τὴν ὁχθὴν τοῦ Μισσισιππῆ, εἰς τὴν πλουσίαν καὶ ὑπὸ παντοίων ἔργων τέχνης κεκοσμημένην ἀγροικίαν τοῦ κ. Blow, ὅστις μᾶς εἶχε προσκαλέσει εἰς γεῦμα, καὶ ἐκεῖ ἐγνωρίσαμεν τὴν πολύτιμον οἰκογένειάν του, τὴν σύζυγον καὶ τὰς τρεῖς θυγατέρας του, διακρινομένας διὰ τὸ κάλλος καὶ τὴν ἀνατροφὴν των, καί, ἐν ἄλλοις, ἄριστα τὴν τε γαλλικὴν καὶ γερμανικὴν ὁμιλοῦσας. Ἐξ αὐτῶν ἡ πρωτότοκος ἠσχολεῖτο περὶ σπουδαίας μελέτας, ἰδίως φιλοσοφικάς, ἔμεινε δ', ὥς πολὺ μετὰ ταῦτα ἔμαθον, διὰ βίου ἄγαμος, εἰς ἔργα ἀσχολουμένη φιλανθρωπικά, ἡ δευτέρα ἐνυμφεύθη πλούσιον Ἀμερικανόν, τὴν δὲ νεωτάτην ἐπανεῖδον μετὰ παρέλευσιν δεκαῆς ἐτῶν ἐν Βερολίνῳ, σύζυγον Ρώσσου Γραμματέως Πρεσβείας, ὅστις, καταφαγὼν πᾶσαν τὴν μεγάλην περιουσίαν της, ἀπέθανε τέλος ἐν κραιπάλῃ, καὶ τὴν ἀφῆκε, μετὰ μικροῦ θυγατριδίου, ζῶσαν ἐκ τῆς εὐσπλαχνίας τῶν συγγενῶν της, πρὸς οὓς ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ. Εἰς τὴν τράπεζαν δὲ παρεκάθητο καὶ ὁ Γερουσιαστὴς κ. Drake, καὶ ὁ ὀδηγῆσας ἡμᾶς Γερμανός, ἐκδότης ἑφημερίδος φιλοσοφικῆς, γερμανιστὶ γραφομένης, διότι, ὥς μᾶς εἶπεν, 100.000 Γερμανοὶ παρῶκουν ἐν Ἀγίῳ Λουδοβίκῳ. Ἐξεδίδετο δ' ἡ ἑφημερίς εἰς 25.000 ἀντίτυπα, ἔχουσα καὶ ἐν Γερμανίᾳ 2.500 συνδρομητάς, καὶ εἰς αὐτὴν συνειργάζετο καὶ ἡ πρωτότοκος κ. Blow.

Ἡ πρόθεσις ἡμῶν ἦν νὰ προχωρήσωμεν μέχρι **Καίρου**, πόλεως κειμένης μακρὰν ἐν τοῖς πεδίοις (prairies), δυτικῶς τοῦ Μισσισιππῆ, ἀλλά, πληροφορηθέντες ὅτι ὁ ποταμὸς Ohio, δι' οὗ

ἐπρόκειτο νὰ ἐπιστρέψωμεν, εἶχεν ὀλίγον ὕδωρ, καὶ ἐκινδυνεύομεν νὰ μείνωμεν ἐν αὐτῷ πεπηγότες, μετεβάλομεν γνώμην, καὶ ἀπήλθομεν εἰς Λουισβίλλ (Louisville) ἐν τῇ Κεντουκίᾳ.

Τὸ πρῶτον μέρος τῆς ὁδοιπορίας ἦν ἄνευ οὐδενὸς χαρακτη-
ρος, ἔρημα, ὀλίγον κατωκημένα πεδία, ἐνίοτε ἔχοντα δάση ἄνευ
ἰδίου τύπου. Μετὰ μεσημβρίαν ὅμως τὸ θέαμα μετεβλήθη, ὅτε
διηρχόμεθα διὰ συμφύτων, περικαλλῶν καὶ πυκνῶς κατοικουμέ-
νων ὁρέων καὶ περὶ τὰς 10 $\frac{1}{2}$ τῆς νυκτὸς ἀφικόμεθα εἰς τὰς
ὄχθας τοῦ Ohio, εὐρυτάτου ἐνταῦθα, καὶ ὑπερβάντες αὐτόν, καταυ-
γαζόμενον ὑπὸ τῆς πανσελήνου, ἀφίχθημεν εἰς Λουισβίλλ κατὰ
τὸ μεσονύκτιον· τῇ δ' ἐπαύριον, ζητήσαντες τὴν γνώριμον ἡμῶν
κ. Pilot, μεθ' ἧς εἶχομεν ἐλπίσιν νὰ συναντηθῶμεν ἐκεῖ ἵνα συν-
επισκεφθῶμεν τὸ σπήλαιον τοῦ Μαμμούθ, ἐμάθομεν ὅτι ἦλθε
μέν, ἀλλὰ καὶ ἀπῆλθε πρὸ τεσσάρων ἡμερῶν. Τότε, περιελθόντες
ἐφ' ἀμάξης τὴν πόλιν, ἦν εὖρομεν εὖκοσμον, εὐθείας καὶ ὥραίας
ἔχουσιν τὰς ὁδοὺς, ἐπωνύμους δένδρων καὶ αὐτάς, ὡς τὰς τοῦ
Ἁγίου Λουδοβίκου, κατὰ τὰς 2 $\frac{1}{2}$ μ.μ. ἀπήλθομεν πρὸς μεσημ-
βρίαν, διὰ λόφων ποικίλων, ὧν τὰ δάση εἶχον ἤδη, ὡς κατὰ
πᾶσαν ταύτην τὴν ζώνην τῆς Ἀμερικῆς, ὁλλάξει τὴν χλωρὰν
θερινήν των στολὴν ἀντὶ τῆς ἐρυθρᾶς φθινοπωρινῆς, καὶ διὰ
πολλῶν γεφυρῶν καὶ τινῶν ὑπογείων συρίγγων, ἀφίχθημεν περὶ
τὴν 7ην εἰς τὴν χαριεστάτην **Σπηλαιόπολιν** (Cavecity), ὅπου
λήγει ὁ σιδηρόδρομος. Περιελθόντες δ' αὐτὴν ἐπὶ μίαν ὥραν, ἐπέ-
βημεν περὶ τὰς 8 ἀμάξης, ἦν ἐμισθώσαμεν, ἵνα μᾶς φέρῃ εἰς τὸ
Mamouth cave, τὸ μέγιστον τῶν μέχρι τότε γνωστῶν σπηλαίων
τῆς γῆς.

Κατ' ἀρχὰς τὰ πάντα περὶ ἡμᾶς ἐκάλυπτεν ὁμίχλη, ὡς σιν-
δόνη λευκή, ἀλλ' ἀρθεῖσα μετ' οὐ πολὺ, ἀπεκάλυψε ὥραίους λό-
φους καὶ ὄρη δασώδη, δι' ὧν ἀφίχθημεν τέλος εἰς μεμονωμένον,
ξυλόδμητον, ἀλλ' εὐρύχωρον ξενοδοχεῖον, εἰς ὃ διενυκτερεύσαμεν.

Τὴν δὲ πρωΐαν, ἐν ᾗ ὁ Κλέων καὶ ἐγὼ ἐπρογευματίζομεν,
περιμένοντες νὰ ἐτοιμασθῇ ὁ ὁδηγός, ὅστις θὰ μᾶς συνώδευεν
εἰς τὸ σπήλαιον, εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἐκάθησαν εἰς
τὸν καφφέν, ἀπέναντι ἡμῶν, εἰς κύριος, μέλανα ἔχων τὸν πώγωνα

καὶ παρακολουθούμενος ὑπὸ νεάνιδος ὥραίας, παράδοξον δὲ φερούσης ἔνδυμα ἐρυθρόν, βραχύ, οὐχὶ πολὺ ὑπὸ τὰ γόνατα κατιὼν καὶ πλατεῖαν μέλαιναν ἔχον τὴν παρυφήν, ὑποδεδεμένης δὲ κομψὰ μικρὰ πέδιλα, μέχρι τινὸς τῆς κνήμης ἀνιόντα, καὶ διὰ μικροῦ ἐρυθρομέλανος πιλιδίου, κοσμούσης μᾶλλον ἢ καλυπτούσης τὴν κεφαλὴν. Ἡ παρουσία αὐτῆς μᾶς ἐξέπληξε, καί, μεταξὺ προγευματίζων, κλοπιμαῖα βλέμματα ἔρριπτον πρὸς αὐτήν, καὶ ἐρωτηματικὰ πρὸς τὸν Κλέωνα. Ἀμφότεροι δὲ τὴν ἐξελαμβάνομεν, ὥς σχοινοβάτιν τινά, καὶ δὲν ἐνοοῦμεν τί ἐζήτει εἰς τὴν ἔρημον ἐκείνην, εἰς ἣν ἡμᾶς εἴλκυεν ἡ εὐνόητος περιέργεια ξένων περιηγητῶν.

Μετὰ τὸν καφφὲν δέ, ὅτε, ἀποσυρθεὶς εἰς ἕτερον δωμάτιον, ἐκάθησα παρὰ τὴν ἐστίαν, περιμένων νὰ μᾶς καλέσῃ ὁ ὁδηγός, ἦλθε καὶ ἐκάθησε πλησίον μου ὁ αὐτὸς κύριος, καί, ὁμιλίαν συνδέσας, ἐξ ἧς ἐπληροφορήθη ὅτι προὔτιθέμην νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ σπήλαιον, μὲ ἠρώτησεν, ἂν τὸν μέγαν ἢ τὸν μικρὸν θὰ διέτρεχον γύρον. Ἐπὶ δὲ τῇ ἀπαντήσει μου ὅτι ἠγνόουν τί εἰσὶ καὶ κατὰ τί διαφέρουσιν οἱ δύο γύροι, μ' ἐπληροφόρησεν ὅτι ὁ μικρὸς ἐστὶ περίπου τριῶν ὥρῶν, καὶ εἰς τοῦτον περιορίζονται οἱ ὁδοιπόροι, ὅσοι ἀναχωροῦσιν αὐθημερόν τῆς ἐπισκέψεως, ὁ δὲ μέγας ὅτι διαρκεῖ ὑπὲρ τὰς ἑπτὰ ὥρας, καὶ οἱ τοῦτον ἐπιχειροῦντες διανυκτερεύουσιν ἐν τῷ ξενοδοχείῳ, καὶ τὴν ἐπιούσαν μόνον ἀναχωροῦσι. Τῷ εἶπον ἐπομένως ὅτι θὰ περιορισθῶ εἰς τὸν **μικρὸν γύρον**, διότι προὔτιθέμην αὐθημερόν νὰ ἐπανέλθω εἰς Λουισβίλλ, μὴ θέλων πολὺ νὰ παρατείνω τὴν ἐκ Οὐασιγκτῶνος ἀπουσίαν μου· ἀλλὰ, μοὶ ἀπήντησεν, ὅτι ἄδικον ἔχω τόσον νὰ βιασθῶ, ἅπαξ ἐλθὼν ἕως ἐδῶ, καὶ πιθανῶς μὴ προτιθέμενος νὰ ἐπανέλθω καὶ ἐκ δευτέρου, διότι ὁ μέγας γύρος φημίζεται ἀσυγκρίτως περιεργότερος τοῦ μικροῦ, καὶ ὁ ἴδιος χθὲς τοῦτον περιελθὼν, εὐχαρίστως θὰ ἔμενεν ἔτι μίαν ἡμέραν, εἰς εὗρισκε συντρόφους καὶ διὰ τὸν μέγαν. Τοσοῦτον δ' ἐν γένει μοὶ ἐφήμισεν αὐτόν, ὥστε μέχρι τέλους, συμβουλευθεὶς καὶ τὸν υἱόν μου, ἀπεφάσισα νὰ τῷ ἀφιερῶσωμεν πᾶσαν τὴν ἡμέραν. Εἰδοποιηθεὶς ἐπομένως περὶ τούτου καὶ ὁ ὁδηγός, παρσκευάσθη ἀναλόγως, ἔλαβε τ' ἀναγκαῖα ἐφόδια, καὶ μετὰ τινὰ λεπτά, προσηγηθεὶς ἡμῶν, μᾶς ἔφερεν εἰς τοῦ

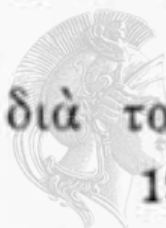
ἔγγιστα κειμένου σπηλαίου, τὸ στόμιον, ὅπου ἀνάψας τὸν λύχνον του, διένειμεν ἀνὰ ἓνα καὶ εἰς ἡμᾶς, τέσσαρας ὄντας, διότι, μετ' οὐ μικρᾶς ἐκπλήξεως, εἶδομεν ὅτι μᾶς παρηκολούθησε, πλὴν τοῦ ξένου, μεθ' οὗ εἶχον συνδιαλεχθῆ, καὶ ἡ νεᾶνις, ἣν ἐξέλαβον ὥς σχοινοβάτιν.

Κατ' ἀρχὰς τὸ θαμβὸν αὐτῶν φῶς ὀλίγον κατώρθου νὰ διασκεδάσῃ τὴν περιβάλλουσαν ἡμᾶς σκοτίαν, καὶ ἀμφιβόλως βαίνοντες, ἡσθάνομεθα μόνον ὅτι κατεβαίνομεν ἀπότομον στενωπόν, χωρὶς οὐδὲν νὰ βλέπωμεν ὑπὸ τοὺς πόδας ἢ ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν ἡμῶν. Ἄλλ' ὅτε οἱ ὀφθαλμοὶ ὀλίγον συνήθισαν, ἀνεγνωρίσαμεν ὅτι εἶχομεν κατέλθῃ εἰς ὑπόγειον ὁπωσοῦν εὐρύχωρον, εἰς οὗ τὴν μίαν πλευρὰν εἶδομεν ἵχνη ἀνθρωπίνης ἐργασίας, καὶ λείψανα μικρῶν κατοικιῶν, παρὰ τοῦ ὁδηγοῦ δ' ἠκούσαμεν ὅτι ἐνταῦθα εἶχον ἄλλοτε κατοικήσῃ, κρυπτόμενοι ἀπὸ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν ἀγρίων, τινὲς τῶν πρώτων εὐρωπαϊῶν ἀποίκων τῆς χώρας, καὶ ἐνταῦθα μέχρι τέλους ἀπεσφάγησαν ἢ ἀπέθανον.

Καθ' ὅσον δὲ βαθμηδὸν τὸ φῶς ἐγίνετο, ἀπέβαινε στενωτέρα καὶ ἡ μετὰ τῶν συνοδοιπόρων ἡμῶν γνωριμία, καὶ ἐπειδὴ, εἰς τὰ βάθη ἐκεῖνα τῆς γῆς, αἱ διατάξεις τῆς ἀλληλοπαρουσιάσεως εἰσὶ πολὺ ἀπλούστεραι ἢ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, προσέτι δ' ἐδυνάμεθα νὰ θεωρηθῶμεν καὶ ὥς προσωρινοὶ συμπατριῶται, διότι εἴμεθα τότε οἱ μόνοι κάτοικοι τῶν ὑποχθονίων ἐκείνων χωρῶν, ἐμάθομεν μετ' ὀλίγον ὅτι ὁ κύριος ἐκαλεῖτο Mr Harris, καὶ ἦν κάτοικος Βουφάλου, ἡ δὲ κυρία ἦν ἡ σύζυγος αὐτοῦ, πρὸ δύο ἡμερῶν, ὅτι, ἐπομένως, αὕτη ἦν ἡ ἐπιθαλάμιός των ὁδοιπορία.

— Παρατήρησα ἄριστα, μοὶ εἶπεν ἡ Κυρία, ἀφ' οὗ μετὰ τινα ἔτι λεπτὰ πληρέστερον ἐσχετίσθημεν, ὅτι, ἐπὶ τοῦ προγεύματος, ἐρρίπτετε ἐνίοτε ἐπ' ἐμὲ ἐκπεπληγμένα καὶ ἐρωτηματικὰ βλέμματα, καὶ ἐνόησα ὅτι ἐλέγετε καθ' ὑμᾶς αὐτά, «Τί παράξενον τὸ φαινόμενον τοῦτο καὶ τί ἀλλόκοτος ἡ ἐνδυμασία της». Ἄλλ' εἰς τοῦτο δὲν ἔπταιον ἐγώ, ἔπταιεν ἡ ὑμετέρα ἄγνοια, μὴ ἠξεύροντος ὅτι ἡ ἐνδυμασία αὕτη δὲν εἶνε ἡ ἰδική μου, ἀλλ' ἡ ἦν δανείζονται ἐνταῦθα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον αἱ ὁδοιπόροι, αἱ εἰς τὸ σπήλαιον εἰσερχόμεναι.

Ἐν ᾧ δ' ἤθελον νὰ ἐκφράσω τὴν ἐκπληξίν μου διὰ τοῦτο,

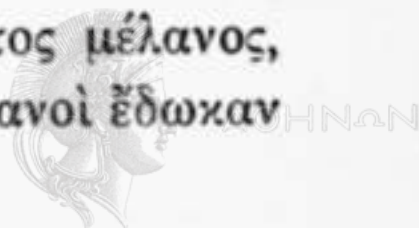

καὶ μάλιστα διὰ τὴν βραχύτητα τοῦ ἐνδύματος, ἥτις, ὥς μέχρι τέλους τῇ ὁμολόγησα, μοὶ ἐνέβαλε τὴν ἀσεβῆ ἰδέαν τῆς σχοινοβάτιδος, εἵχομεν φθάσῃ εἰς μέρος τοῦ σπηλαίου, δοῦν μοι προχείρως καὶ τὴν τούτου ἐξηγήσιν. Ἐκεῖ οἱ ἐκατέρωθεν τοῖχοι τοῦ σπηλαίου, μέχρι τοῦ ὕψους τῶν γονάτων περίπου, ἐπλησίαζον τοσοῦτον πρὸς ἀλλήλους, ὥστε μόλις ἄφηνον μεταξύ των ἀποστασιν ἱκανὴν διὰ τοὺς δύο πόδας ἐνὸς ἀνθρώπου. Διήρκει δὲ τοῦτο ἐφ' ἱκανόν, ὥστε ἡ δίοδος διὰ τοιαύτης στενωποῦ, μοναδικῆς εἰς τὸ εἶδός της, θὰ ἦν ἀδύνατος εἰς ποδήρη ἐνδύματα.

Περαιτέρω αἱ στοαὶ τοῦ σπηλαίου παρετείνοντο ἐν ποικιλίᾳ μεγάλη, εὐρύτεραι ἢ στενότεραι, ὑψηλότεραι ἢ ταπεινότεραι, καὶ κοσμούμεναι, ἰδίως κατὰ τὴν ὀροφήν, πολλάκις ὅμως καὶ καθ' ὅλας τὰς πλευράς, ὑπὸ πολυσχήμεων κρυσταλλώσεων, αἵτινες ἀντανέκλων τῶν ἡμετέρων λύχνων τὸ φῶς, παριστῶσαι ἀναδενδράδας, βότρους σταφυλῶν, ἀδαμάντινα ῥόδα, καὶ ποικίλας ἄλλας μορφάς, ἐξ ὧν καὶ ἐκάστη στοὰ λαμβάνει τὴν ἐπωνυμίαν αὐτῆς.

Μετὰ δῖωρον δὲ περίπου πορείαν ἀφίχθημεν εἰς μέρος, καθ' ὃ τὸ ἔδαφος, ἄναντες καὶ λοφῶδες, διάβροχον δὲ προσέτι καὶ ὀλισθηρόν, ἦν οὐχὶ ἀκίνδυνον, διότι, πρὸς τὰ δεξιὰ αὐτοῦ, ἠνοίγετο χάσμα βαθύ, ἀφ' οὗ ἀντήχει μεγάλη βοή καταρράκτου, εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς καταλειβομένου. Ὅτε δὲ μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ μετὰ δυσκολίας ἀφίχθημεν εἰς τοῦ λόφου τὴν κορυφήν, ὃ προηγούμενος ἡμῶν ὁδηγὸς ἔστη, ἔλαβεν ἐκ τῆς πῆρας, ἣν ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ, χαρτίον καὶ εἰς σφαῖραν αὐτὸ πιέσας, τὸ ἐβύθισεν εἰς τὸ ἔλαιον, τὸ προωρισμένον εἰς τροφήν τῶν λύχνων ἡμῶν, τὸ ἀνῆψεν ἔπειτα, καί, φλέγον, τὸ ἔρριπεν εἰς τὸ βάραθρον. Ἐκεῖ τὸ ἐβλέπομεν καταβαῖνον καὶ φωτίζον κατ' ἀρχὰς τὰ πλευρὰ τοῦ χάσματος, βαθμηδὸν δὲ μικρότερον γινόμενον, μέχρις οὗ τέλος μᾶς ἐφαίνετο ὥς διάττων ἀστήρ, ἔπειτα ὥς σπινθήρ καὶ τέλος ἐπαύσαμεν νὰ τὸ βλέπωμεν, χωρὶς νὰ τὸ ἀκούσωμεν φθάνον εἰς τὸν πυθμένα, ὅστις φαίνεται ὅτι ἦτο εἰς ἀχανὲς καὶ ἀκαταμέτρητον βάθος.

Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ἔτι ἀφίχθημεν εἰς ὄχθην ὕδατος μέλανος, ὥς τὴν πίσσαν, ποταμοῦ ὑπογείου, εἰς ὃν οἱ Ἀμερικανοὶ ἔδωκαν

τὸ ὄνομα τῆς **Στυγός**. Ὑπὸ τὸν βράχον ἐξερχόμενος, διέσχιζεν αὐτὸς κατὰ πλάτος τὴν σύριγγα, ἣν διετρέχομεν, καὶ ἐγίνετο ἀφανὴς ὑπὸ τὸν ἐπίσης μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ κατιόντος βράχου τῆς ἀντιπέραν πλευρᾶς, χωρὶς τὴν ἐλαχίστην κίνησιν νὰ ἐλέγῃ ἢ ἐπιφάνεια αὐτοῦ, καὶ οὐδ' ὁ ἐλάχιστος κυματισμὸς ἢ φλοῖσβος, οὐδ' ἄλλο τι ν' ἀκούηται, πλὴν τοῦ σπανίου πλαταγίσματος τῶν ἐκ τῆς λίαν ταπεινῆς ἐνταῦθα ὀροφῆς τῶν βράχων καταπιπτουσῶν εἰς τὸ ὕδωρ σταγόνων. Εἰς τὴν ὄχθην δ', εἰς ἣν ἀφίχθημεν, εὔρομεν προσδεδεμένον ἀκάτιον, καὶ εἰσῆλθομεν εἰς αὐτό. Ὁ δὲ ψυχαγωγὸς ἡμῶν Ἑρμῆς, ἢ ὁ Χάρων τοῦ διάπλου, ὁ ὁδηγὸς ἡμῶν, τὰ πρυμνήσια λύσας, καὶ τὰς κώπας εἰς τὰς χεῖρας λαβὼν, ἤρχισε νὰ πλήττῃ τὸ μελάνης μελάντερον ἐκεῖνο ὕδωρ, ὃ ὅμως, ὅτε ἐπλησιάζομεν εἰς αὐτὸ τοὺς λύχνους ἡμῶν, ἐφαίνετο διαφανέστατον μέχρι τοῦ πυθμένος. Ἦν δὲ τὸ πλάτος τοῦ ὑπογείου τούτου ποταμοῦ οὐ μικρόν· καί, ὅτε ἐφθάσαμεν περὶ τὰ μέσα αὐτοῦ, μᾶς ἐπῆλθε νὰ παρακαλέσωμεν τὴν κ. Harris νὰ τραγωδήσῃ τι, ἵνα ἀκούσωμεν τὸ ἀποτέλεσμα. Ἦρχισε δ' ἀμέσως, ἵνα μᾶς εὐχαριστήσῃ· ἀλλ' ἅμα ἔρρηξε τὴν πρώτην φωνήν, ἀμέσως ἐσίγησε καταληφθεῖσα, ἐν τῇ βαθείᾳ ἐκείνῃ καὶ ἐπισήμῳ σιγῇ τῶν καταχθονίων, ὑπ' ἀνεξηγήτου αἰσθήματος, ὃ καὶ ἡμᾶς πάντας κατεῖχεν εἰς βαθμόν, ὥστε οὐδεὶς τῇ ἐζήτησε νὰ ἐξακολουθήσῃ, οὐδ' ἐπρόφερε μίαν συλλαβήν, μέχρις οὗ ἀφίχθημεν εἰς τὴν ἄλλην ὄχθην, ὅπου προσεδέσαμεν τὸ ἀκάτιον διὰ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ ἀπέβημεν.

Μετ' ἄλλης δὲ ὥρας πορείαν εὔρομεν καὶ δεύτερον ποταμόν, σχεδὸν ἐπίσης πλατὺν ὥς τὸν πρῶτον, **Κοκητιὸν** δ' αὐτὸν καλούμενον, καὶ ὑπερβάντες καὶ τοῦτον, ἐξηκολουθήσαμεν, ἐπὶ τοῦλάχιστον ἔτι μίαν ὥραν, μέχρις εἰδους αἰθούσης, πλατείας καὶ ὑψηλῆς, ἐξ ἧς ὁ ὁδηγὸς μᾶς ἔδειξεν ὅτι ἐξετείνοντο περαιτέρω ἔτι αἱ σύριγγες, ἀλλὰ ταπειναὶ καὶ στεναί, καὶ τοιαῦται, ὥστε δὲν ἐδυνάμεθα ἀκινδύνως νὰ εἰσδύσωμεν εἰς αὐτάς, οὐδ' ἠρευνήθησαν εἰσέτι πόσον μακρὰ εἰσὶ καὶ ποῦ φέρουσιν.

Ἐκεῖ λοιπὸν ἐκαθήσαμεν ν' ἀναπαυθῶμεν ἐπὶ μικρόν, καὶ ἀπεγεύθημεν λιτοῦ προγεύματος, ὃ ἔφερεν ὁ ὁδηγὸς ἐν τῇ πύρρᾳ του ἐν σχετικῇ σιγῇ, ἣν μᾶς ἐπέβαλλεν ἢ ἐπισημότης τοῦ ὑπο-

χθονίου ἐστιατορίου, καὶ ἡ αὐτόματος συναίσθησις, ὅτι εἵχομεν νὰ διέλθωμεν ἐκ νέου πάσας τὰς ζοφεράς καὶ κινδυνώδεις κελεύθους, δι' ὧν ἤλθομεν, πρὶν ἢ ἀνακύψωμεν εἰς τοῦ ἄνω κόσμου τὸ φῶς. Οὕτω δὲ καὶ ἐπράξαμεν, καὶ ἡ ἐπάνοδος, συνεχῆς οὖσα, διότι ἐβλέπομεν (ὅσοι ἐβλέπομεν) τὰ αὐτὰ ἀντικείμενα ἐκ δευτέρου, διήρκεσεν ὑπὲρ τὰς τρεῖς ὥρας. Τέλος δ' εἶδομέν τι λάμπον εἰς τινὰ ἀπόστασιν ἐμπρὸς ἡμῶν, καὶ παρὰ τοῦ ὁδηγοῦ ἠκούσαμεν ὅτι ἦν τὸ στόμιον τῆς ἐξόδου. Ἄλλ' ὅτε ἐγγύτερον ὀλίγον προσήλθομεν, παρουσιάσθη θαῦμα εἰς τὴν ὄρασίν μου, πρὸ τοῦ στομίου μέγα δένδρον, οὗ φύλλα, κλάδοι καὶ κορμὸς ἦσαν ἐξ ἀργύρου λευκοῦ καὶ στιλπνοῦ. Ἐκστατικὸς τὸ ἠτένιζον, καὶ ἤρχισα ἐρωτῶν ἑμαυτόν, ἂν οἱ ὑποχθόνιοι ἐκεῖνοι δρόμοι δὲν μ' ἔφερον εἰς μαγικόν τι χωρίον, ὅτε, προσελθὼν ἐντελῶς εἰς τὴν ἐξοδον, εἶδον ὅτι, ὥς ἐπὶ τῶν πλείστων θαυμάτων, καὶ τούτου τὸ θαυμάσιον ἐξηρτᾶτο μόνον ἀπὸ τῆς ἐμῆς ἐπόψεως, ὅτι τὸ ἀργυροῦν δένδρον ἦν οὐδὲν ἕτερον ἢ δένδρον κοινὸν πρὸ τῆς εἰσόδου φυόμενον καὶ καταλαμπόμενον ὑπὸ τοῦ φωτὸς τοῦ δύοντος ἡλίου, τὴν δ' ἀργυρᾶν τοῦ στίλβην εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐν τῷ μακρῷ σκότει διασταλεισῶν κορῶν τῶν ὀφθαλμῶν ὥφειλον.

Κατήρχετο δὲ τῷ ὄντι εἰς τὴν δύσιν, ὅτε ἐξηρχόμεθα τοῦ σπηλαίου, ὃ ἡλῖος, ὄν, εἰσερχόμενοι, εἵχομεν χαιρετίση ἀνατέλλοντα, καί, ἐπιστρέψαντες, ἐδειπνήσαμεν καὶ διενυκτερεύσαμεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον. Ἐκεῖ δὲ μᾶς ἐδείχθησαν, ἐντὸς φιάλης, ἰχθύες ἀλιευθέντες ἐν τοῖς ὑπογείοις ποταμοῖς, οὓς εἵχομεν διαπλεύση, κατάλευκοι ὥς χάρτεις, καὶ ἐστερημένοι ὀμμάτων, ὧν τὴν θέσιν μόλις ὑποδεικνύει μικρὰ γραμμὴ, ἐμφαίνουσα τὸ σχίσμα τῶν βλεφάρων. Ὁ δὲ Κλέων, ὅστις προηγουμένως εἶχε συνοδεύσῃ τὴν μητέρα του εἰς τὸ παρὰ τὴν Τεργέστην ἄντρον τῆς Ἀδελβέργης, τὸ μέγιστον τῶν ἐν Εὐρώπῃ, καὶ εἰς ἐκείνου τὰ ὑπόγεια ὕδατα εἶχεν ἰδῆ ἀλισκομένους ἐπίσης λευκοὺς καὶ ἀομμάτους, ὥς τούτους.

Τὴν δ' ἐπαύριον, μετὰ τῶν ὑποχθονίων συνοδοιπόρων ἡμῶν, μεθ' ὧν στενάς εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς συνεδέσαμεν σχέσεις, ἐπεστρέψαμεν εἰς Λουισβίλλ περὶ τὰς 2 μ.μ., περιήλθομεν μετ' αὐτῶν τὴν πόλιν, τὸ ἑσπέρας εἶδομεν εἰς τὸ θέατρον δράμα ἀνόητον,

καὶ μικρὰν κωμωδίαν, τίτλον φέρουσιν «Ἡ ὑποδοχὴ τῆς Τζένη —Λίνδ», καὶ τὴν ἐπιοῦσαν, ἀφ' οὗ ἐπεσκέφθημεν τὸ πολυτελὲς κοιμητήριον ἐκτὸς τῆς πόλεως, ἀπεχαιρετίσαμεν τοὺς φίλους ἡμῶν, ἀπελθόντας διὰ ξηρᾶς, καὶ ἡμεῖς, περὶ τὰς 2 1/2, ἐπιβάντες μεγάλου, ἀλλ' οὐχὶ λίαν κομποῦ ἀτμοπλοίου, τοῦ Spray, κατεπλεύσαμεν τὸν ποταμὸν Ohio, ἀληθῶς **ὠραῖον**, ὡς δηλοῖ τὸ ὄνομα Ἰνδιστί, καὶ πρὸ πάντων μαγευτικὸν τὴν ὄψιν, δι' ὅλης τῆς νυκτός, ὅτε κατελάμπητο ὑπὸ φωτεινοτάτης τῆς πανσελήνου. Τὴν πρωΐαν ὅμως (1|13 Ὀκτωβρίου) ἐπῆλθεν ὁμίχλη πυκνή, ἥτις μᾶς ἠνάγκασεν, ἐπὶ πολλὴν ὥραν, ν' ἀνακωχήσωμεν, τόσῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον καὶ ὁ ποταμὸς ἦν ἀβαθὴς ἐνταῦθα, καὶ ἂν τὸ πλοῖον ἀκριβέστατα δὲν ἐπηδαλιουχεῖτο, ἐκινδύνευε νὰ ἐμπαγῇ εἰς τὴν ἰλὺν τοῦ πυθμένος ἢ νὰ συντριβῇ ὁ κινῶν αὐτὸ τροχός, ὅστις ἦν εἰς, μέγας, ὀπίσω τῆς πρύμνης ἐνηρμοσμένος.

Ἐνῷ δ' ἐμένομεν ἀκίνητοῦντες, προσῆλθε πρὸς ἐμὲ ἄνθρωπος ῥακενδύτης, τὴν γερμανικὴν ὁμιλῶν, καὶ μοὶ ἐζήτησε μικράν τινα βοήθειαν, διηγηθεὶς μοι ὅτι, ὢν Γερμανὸς μετανάστης, ἀχθεὶς εἰς τὸν νέον κόσμον ἐπὶ μεγάλας ἐλπίσιν, ἃς αὐτῷ καὶ τοῖς συντρόφοις του εἶχον ἐμβάλη ἀγύρται, τὴν εὐπιστίαν αὐτῶν ἐκμεταλλεύόμενοι, ἐν ἐσχάτῃ δ' ἀπορίᾳ ἤδη διατελῶν, οὐδὲν ἄλλο ἐπεθύμει ἢ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του.

Κατορθώσαντες τέλος νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὸν πλοῦν, ἀφίχθημεν, περὶ τὴν μεσημβρίαν, εἰς Κινκινάτην (Cincinnati), πόλιν μεγάλην, ὑπὸ ποταμοῦ παραρρέομένην, μεταξὺ ποικίλων κειμένην λόφων καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ περίπου κατοικουμένην ὑπὸ Γερμανῶν. Ἐνταῦθα ἐπεσκέφθημεν ἓνα τῶν πρώτων καὶ ἐπισημοτάτων αὐτῆς πολιτῶν, τὸν ἐκ Νιοῦ-Πορτ καὶ Νεοβοράκου φίλον ἡμῶν κ. Γροσβέκ, ὅστις, ἐπὶ τῶν τριῶν ἡμερῶν, καθ' ἃς διετρίψαμεν εἰς τὴν πόλιν ταύτην, μᾶς ἐπέδειξεν αὐτῆς τὰ μᾶλλον ἀξιοθέατα, τὸ ἐν Clifton ἀπέραντον καὶ ἐν γραφικῇ πολυτελείᾳ διατεθειμένον Νεκροταφεῖον, τὸ Δικαστήριον, εὐρὺ οἰκοδόμημα ὑπὸ δωρικοῦ περιστυλίου περιλαμβανόμενον, μετ' εὐρείας κλίμακος σιδηρᾶς, ἡ δ' εὐρύχωρος αἴθουσα τῶν συνεδριάσεων ἐστὶ στρογγύλη, Ἰωνίου ρυθμοῦ, καὶ πέριξ ἔχουσα ἐξώστην διὰ τὸ ἀκροατήριον. Μᾶς

ᾠδήγησε δὲ καὶ εἰς τὴν κρεμαστὴν γέφυραν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, ἣτις τετάρτου μιλίου ἔχει τὸ μῆκος, ἐκ τριῶν καμπύλων σιδηρῶν σχοινίων κρεμαμένη, ὧν ἕκαστον ἐμάθομεν ὅτι ἦν συνεστραμμένον ἐκ δεκατριῶν χιλιάδων λεπτῶν συρμάτων.

Ἐπεσκέφθημεν δὲ κατὰ τὰς δύο πρώτας ἑσπέρας τὰ θέατρα μετὰ τῶν συνοδοιπόρων ἡμῶν, τὴν μὲν πρώτην τὸ Γερμανικόν, ὅπου καλῶς παρεστήθη *das Mädchen vom Dorfe*, τὴν δευτέραν δὲ τὸ Ἀγγλικόν, ἐν ᾧ εἶδομεν *The new way of paying old debts* (νέος τρόπος ἐξοφλήσεως ἀρχαίων χρεῶν), δράμα ἀνούσιον, ὃ ἔσωζεν ὁ σπάνιος ἠθοποιὸς Booth, ἀδελφὸς τοῦ δολοφονήσαντος τὸν πρόεδρον Λιγκόλν. Τοιοῦτο δ' ἐστὶ τὸ πρακτικὸν καὶ φιλοδίκαιον πνεῦμα τῶν Ἀμερικανῶν, ὥστε, ἐν ᾧ, οὐδενὸς ἐξαιρουμένου, ἀποτροπιάζονται πάντες τὴν μνήμην τοῦ ἀνοσίου δολοφόνου, οὐδόλως διστάζουσι νὰ χειροκροτῶσιν εἰς τὴν σκηνὴν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὅστις ὅμως, ἐξ ἰδίας αἰδοῦς, ἀπέφευγε νὰ παρουσιασθῇ εἰς Οὐασιγκτῶνα.

Τὴν Τρίτην δ' ἑσπέραν προσεκάλεσεν ἡμᾶς ὁ κ. Γροσβέκ εἰς συναναστροφὴν, ἣν ὠργάνωσεν, ἵνα γνωρισθῶμεν μετὰ τῶν ἀρίστων τῆς πόλεως καὶ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν, καὶ ἐκεῖ ἀπηντήσαμεν, ἐν ἄλλοις, τὸν Στρατηγὸν Burnett μετὰ τῆς νέας συζύγου του, ἣν εἶχεν ἀρτίως νυμφευθῇ, τὸν κ. Anderson, καὶ τὸν ἀνεψιὸν τῆς κ. Γροσβέκ, ὅστις στενὸς ἦν φίλος Ἑλληνός τινος, Ράλλη, ἀποθανόντος ἐν St Louis.

Τὴν δὲ 4|16 Ὀκτωβρίου, ἐγερθέντες εἰς τὰς 5 1/2, ἀπήλθομεν τῆς Κιγκινάτης, καὶ ἐπὶ πολὺ κατ' ἀρχάς, μέχρι τῆς πόλεως Κολόμβου καὶ ἐπέκεινα, τὸν ροῦν τοῦ Ὀχίου παρακολουθοῦντες, διεπορεύθημεν πᾶσαν τὴν ἡμέραν ἐκείνην διὰ χώρας ὠραιοτάτης, λοφώδους καὶ συδένδρου, ἀλλ' οὐχὶ πυκνῶς κατοικουμένης. Ἐξηκολουθήσαμεν δὲ καὶ διὰ πάσης τῆς νυκτός, ἀναπαυτικώτερον, ἐνοικιάσαντες κλίνας ἐν τῷ κοιτῶνι, ὧν ἡ εἰς τοὺς σιδηροδρόμους ἐφαρμογὴ ἦν τότε ἔτι πρωτοφανής. Ἡ ὁδοιπορία ὅμως ἡμῶν πολλάκις διεκόπη, ἅπαξ μὲν ἐπὶ δύο ὥρας, ἐντὸς εὐρείας καὶ ἐρήμου πεδιάδος, διότι ἑτέρα συνοδεία, τῆς ἡμετέρας προπορευομένη, εἶχεν ἐκτροχιασθῇ, ἔπειτα δ' ὑπ' ἀλλεπαλλήλων συνοδειῶν

ἀναχαιτιζόμενοι, αἵτινες μετέφερον ἄνθρακας ἢ ἐμπορεύματα, καθότι οἱ ὁδοιπορικοὶ κανονισμοὶ ἐν Ἀμερικῇ, ὡς συνεχῶς ἐλάβομεν ἀφορμὴν νὰ γνωρίσωμεν, ἦσαν, τότε καὶ, θαρραλέοι καὶ ριψοκίνδυνοι μᾶλλον ἢ ἀκριβῶς τακτικοί.

Τὴν δ' ἐπιοῦσαν αὐγὴν διήλθομεν τὸ χαριέστατον στενὸν τοῦ Ἁρπερ (Harpers ferry), καθ' ὃ ὁ ποταμὸς Ποτόμακ διασχίζει ὑψηλοὺς καὶ κρημνώδεις λόφους, δέχεται ἐκ τῶν κοιλάδων αὐτῶν διαφόρους ὁμόρρους, καὶ διακλαδεύεται ὁ ἴδιος ἔπειτα, ἐπὶ πρασίνου τάπητος, εἰς πάμπολλα ρεύματα. Ἐνταῦθα δ' ἐπὶ δύο ὥρας καθισθέντες καὶ προγευματίσαντες εἰς τὴν λεγομένην Washington Junction, ἐπὶ λόφου ἀπεριγράπτου καλλονῆς, ὑπὸ καστανέας καὶ ἄλλα παχύσκια δένδρα, ἀφίχθημεν τέλος κατὰ τὰς 5 τὸ ἑσπέρας εἰς Οὐασιγκτῶνα.

Τὴν κατοικίαν ἡμῶν, ἐν Ὁδῷ 31|2, εἵχομεν ἐγκαταλίπη, ὅτε ἀπῆλθομεν εἰς τὴν περιοδείαν, καὶ μετέβημεν νῦν εἰς τὴν ὁδὸν C. ἀριθ. 252, δόμον δεύτερον. Πλησιεστέρα αὕτη τοῦ κέντρου τῆς πόλεως καὶ εὐρυχωροτέρα, οὐκ ὀλίγας δ' ἐλλείψεις ἐπίπλων ἔχουσα, μᾶς ἐνφκιάζετο ὑπὸ τῆς κ. Barmond, κυρίας νέας καὶ εὐμαθοῦς, ἧς ὁ σύζυγος ὑπηρετεῖ ὡς διοικητῆς φρουρίου τινος ἐν ταῖς χώραις τῶν ἀγρίων εἰς 16 ἡμερῶν ἀπόστασιν ἀπὸ Οὐασιγκτῶνος.

Εὐρον δ' ἐπιστολὰς περιμενούσας με, ὧν μία μοὶ ἔλεγεν ὅτι ἡ φιλότατη θυγάτηρ μου Ζωή, διὰ τινὰ ἀσθένειαν τῆς ὥραιας ξανθῆς κόμης της, ἐπέμφθη εἰς Βιένναν, εἰς τὸ θεραπευτήριον τοῦ Hebra. Εὐρον δὲ καὶ δέμα φυλλαδίων τῆς μεταφράσεως, ἣν ἐξειργάσθη ὁ κ. Tuckerman, τοῦ περὶ Ἑλλάδος φυλλαδίου μου, καὶ διένειμα αὐτὰ ὅπου ἐδυνήθην, πρὸς διάδοσιν τῶν περὶ Ἑλλάδος πληροφοριῶν.

Καθ' ἃς εὐρον διαταγὰς ἐξ Ἀθηνῶν, ἐπεμελήθην κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ περὶ τοῦ δανείου, ὃ ἡ Ἑλλὰς ἤθελε νὰ συνομολογήσῃ, καὶ ἔγραψα περὶ αὐτοῦ ἐπισήμως καὶ ἰδιωτικῶς εἰς τε τοὺς Προξένους ἡμῶν καὶ εἰς ἄλλους τῶν ἐπισήμων Ἑλλήνων πολλαχοῦ τῆς Ἀμερικῆς, συνδιαλεχθεὶς καὶ μετὰ τινων τῶν ἐπὶ πλούτῳ διακρινομένων ἐγχωρίων. Παρὰ πάντων ὅμως ἔλαβον τὴν ἐπικύρω-

σιν τῆς, ἣν εἶχον ἤδη πεποιθήσεως, ὅτι, ἵνα λάβῃ χώρα τις δάνεια δὲν ἀρκεῖ νὰ ζητῇ αὐτά, ἔστω καὶ ὅτι θὰ τὸ ἔπραττεν εὐγλωττότατα, ἀλλὰ πρέπει πρὸ παντὸς νὰ ἐμπνέῃ ἐμπιστοσύνην ἢ ἐσωτερικὴ αὐτῆς κατάστασις, ὅτε καὶ τῇ προσφέρονται καὶ χωρὶς νὰ τὰ ζητήσῃ. Οὕτω τότε πᾶσα ἡμῶν προσπάθεια εὗρε κωφεύοντας τοὺς κεφαλαιούχους τῆς Ἀμερικῆς. Ἐδημοσίευσε δὲ καὶ ἄρθρον κατὰ τῶν ἀξιώσεων τῆς Ἑλλάδος ἡ ἐν Νεοβοράκῳ ἡμερὶς New York Herald, εἰς ὃ ἀπῆντησα, καὶ τὴν ἀπάντησιν ἔπεμψα τῷ Tuckerman πρὸς καταχώρησιν.

Ἰδιωτικῶς δ' ἡσχολούμην ἐν ταῖς στιγμαῖς ἀργίας κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους εἰς ἀγγλικὴν μετάφρασιν τῶν Λ', βοηθεία τοῦ κ. Bing, καὶ τὴν μετάφρασιν μοὶ ἀντέγραψεν ἡ Dora Brown, πρωτότοκος θυγάτηρ τοῦ πρώτου οἰκοδεσπότου μου. Εἰς περίεργον δ' ἔνδειξιν τῶν ἐμπορικῶν τιμῶν, αἵτινες ἐπεκράτουν ἐν Οὐασιγκτῶνι, σημειῶ ἐνταῦθα ὅτι, διὰ τὰ 72 φύλλα χάρτου, ἐφ' οὗ ἔγινεν ἡ ἀντιγραφή, ἐπλήρωσα 21/4 τάληρα. Περὶ τοῦ δράματος δὲ τούτου, καίτοι μὴ δημοσιευθέντος, ἔγραψεν ἡ ἡμερὶς τῆς Βοστόνης, κατ' εἰσήγησιν, πιστεύω, τοῦ Bing.

Μεταξὺ δὲ τῶν τότε ἀναγνώσεών μου δὲν παραλείπω, ὥς σχετιζομένην εἰς τὰς περὶ πνευματισμοῦ παντοίας ἐρεῦνας μου, καὶ τὴν τοῦ διτόμου συγγράμματος, τοῦ ἐπιγραφομένου «**Βήματα ἐπὶ τῶν ὁρίων ἄλλου κόσμου**», (Footfalls on the boundary of another world), εἰς ὃ ὁ κ. Owen, ποτὲ Πρόεδρος ἐν Νεαπόλει, εἶχε συλλέξῃ ὅσας περὶ φαντασμάτων καὶ ὀπτασιῶν διηγήσεις ἔκρινε καὶ παρεδέχετο, ὥς ἀναμφισβητήτους, βεβαιουμένας, καθ' ἃ διῖσχυρίζεται, διὰ παντοίων τρόπων, ἀνεπιδέκτων ἀμφισβητήσεως, δι' ἐπιτοπίων ἐρευνῶν, δι' ἀνευρέσεως πρωτοτύπων ἐπιστολῶν, ἀναδιφήσεως δικαστικῶν καὶ διοικητικῶν ἀρχείων καὶ δι' ἀναδρομῆς εἰς μάρτυρας αὐτόπτας καὶ αὐτηκόους.

Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν μου δ' ἐπεσκέφθην καὶ τὸ Παρθεναγωγεῖον τοῦ Ἑλληνοῦ (Ἑπτανησίου) κ. Ὑόρκ, διευθυνόμενον μὲν ὑπὸ τῆς συζύγου του, Ἀμερικανίδος, ἀλλ' εἰς ὃ αὐτὸς τὰ πλεῖστα ἐδίδασκεν, ἐνθουσιασμόν εἰς τὰς μαθητρίας ἐμφυσῶν ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Διήρει δὲ τὴν διδασκαλίαν, τετραετῇ οὖσαν, εἰς εἴ-

κοσι τάξεις, εἰς ὧν τὰς ἀνωτέρας ἐδιδάσκοντο καὶ φυσικαὶ ἐπιστήμαι καὶ ἐκ τῶν γλωσσῶν ἡ Γαλλικὴ. Μετ' ἐκπλήξεως δ' εἶδον, μεταξὺ τῶν ἀρίστων μαθητριῶν, μίαν, νεωτάτην μὲν, ἀλλ' ἔγγαμον καὶ ἀναγκασθεῖσαν νὰ ζητήσῃ καὶ νὰ λάβῃ τινων ἐβδομάδων ἄδειαν, διότι ἔμελλε, κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, νὰ καταστῇ εὐτυχὴς μήτηρ. Τοῦτο ἀμφιβάλλω ἂν ἀλλαχοῦ που δύναται ν' ἀπαντηθῇ ἐκτὸς τῆς Ἀμερικῆς. Προϋτίθετο δὲ τότε ὁ κ. 'Υόρκ ν' ἀγοράσῃ ἐν τῶν πρωτίστων παρθεναγωγείων τῆς Οὐασιγκτῶνος.

Κατὰ τὴν 1ην Νοεμβρίου (ν) εἶδον ἀξιοθέατον πομπήν, διελθούσαν ὑπὸ τὴν οἰκίαν μου, καὶ συγκειμένην ἐκ σειρᾶς ἀμαξῶν, αἵτινες περιεῖχον μέγα θηριοτροφεῖον· αὐτῶν δὲ προηγεῖτο ἐλέφας ἐλεύθερος, σοβαρῶς βαίνων, καὶ εἰς τὴν κορυφὴν μιᾶς τῶν ἀμαξῶν ἐκάθητο λέων, ὅστις καὶ αὐτὸς ἐλεύθερος ἐφαίνετο, εἰ καὶ πιθανῶς ἦν ἀλυσσόμενος πρὸς ἀσφάλειαν τῶν πυκνῶν παρακολουθούντων θεατῶν, οὓς μετὰ βασιλικῆς μεγαλοπρεπείας περιέβλεπεν. Ἀλλ' ἔτι περιεργότερα ἦν ἑτέρα πομπή, ἣτις κατ' ἄλλην ἡμέραν διῆλθε τὴν αὐτὴν ὁδόν, ἡ τῶν **ἐλευθεροκτιστῶν** (φραμμασόνων), μουσικῆς προπορευομένης, καὶ αὐτῶν παρελαυνόντων μεταξὺ τοῦ πλήθους ἀνὰ δύο στιχηδὸν καὶ κατὰ τάξεις διηρημένων. Μεταξὺ δὲ τῶν ἐσχάτων ἔβαινε, ὡς εἰς τὴν ἐσχάτην τάξιν ἀνήκων, λευκὸν περίζωμα φέρων, τῆς ἐταιρείας τὸ ἔμβλημα, ὁ Πρόεδρος τῆς Συμπολιτείας, Johnson.

Ὅτε τὸ πρῶτον ἀφίχθην εἰς Βοστόνην, ὁ Πρόξενος κ. 'Ροδοκανάκης μὲ προέτρεψε νὰ ταχθῶ εἰς τοὺς Ἑλευθεροκτίστας, οἷς καὶ αὐτὸς ἀνῆκεν. Ἀλλ' εἰς τὴν ἐρώτησίν μου περὶ τοῦ τι ἐπιδιώκει τὸ σωματεῖον τοῦτο, μοὶ ἀπεκρίθη ὅτι ἡ ἀποκάλυψις τοῦ σκοποῦ του ἀπαγορεύεται· ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἐπιμονῇ μου μοὶ ὡμολόγησεν ὅτι τὸ ἀγνοεῖ καὶ ὁ ἴδιος. Τότε ἐπέμεινα λέγων, ὅτι δὲν θὰ εἰσηρχόμην εἰς δεσμόν, οὗ ἀγνοῶ τὸν σκοπὸν· καὶ ἂν μὲν οὗτος ἔχῃ πολιτικὴν ὑστεροβουλίαν, μὲ ἀποκλείουσιν αὐτοῦ τὰ καθήκοντα καὶ ὁ ὅρκος μου, ἂν δ' ἀφορᾷ τὴν ἀγάπην του πλησίον καὶ τὴν ἀλληλοβοήθειαν, περιττὸν νὰ γίνω **ἐλευθεροκτίστης**, ἀρκεῖ ὅτι εἶμαι **χριστιανός**.

Ἐφθασε δὲ τότε εἰς Οὐασιγκτῶνα ἐξ Εὐρώπης, πρὸς μεγί-

στην χαράν μου, ἡ ἐξ Ἀθηνῶν ἔτι γνώριμός μου, ἡ ἐπίσημος Ἰταλὶς ἡθοποιὸς Ῥιστόρη, καὶ μεγάλως ἐθαυμάσθη, ὑποκρινομένη τὴν Ἑλισάβετ καὶ τὴν Μαρίαν Antoinette εἰς δρᾶμα τοῦ Jannetti λίαν ἀδέξιον, ἀλλ' ἐπιτρέπον αὐτῇ ν' ἀναπτύξῃ πᾶσαν τὴν ἐξαίσιον τέχνην της. Μέλλουσα δὲ ν' ἀπέλθῃ εἰς Κούβαν, μὲ παρεκάλεσε καὶ τῇ ἐπρομήθευσα παρὰ τοῦ Ἰσπανοῦ συναδέλφου μου κ. Gokry (τοῦ μετὰ ταῦτα φρενοβλαβῶς ἀποθανόντος) ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Διοικητὴν τῆς νήσου ἐκεῖνης, ἥτις μεγάλως τῇ ἐχρησίμευσε· διότι, θελήσασαν νὰ παραστήσῃ δρᾶμα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ ἐπίτηδες δι' αὐτὴν συντεθέν, καὶ ἐν ᾧ ἐξετίθεντο ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὁ βίος γυναικείου μοναστηρίου, καὶ τὰ ἔνδον τῆς ἐκκλησίας μετὰ τῶν ἱεροτελεστειῶν, ὁ κλῆρος δικαίως ἠθέλησε νὰ τὴν ἐμποδίσῃ, ἀλλ' ὁ Διοικητής, ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ συστατικοῦ καὶ τῆς μαγείας τῆς δαιμονίας γυναικός, ἀντέστη εἰς τὸν κλῆρον, καὶ ἡ πάλῃ ἐπὶ τοσοῦτον ἐχώρησεν, ὥστε εἰς περοδείαν, ἣν ὁ Διοικητής ἐπεχείρησεν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου, οἱ ἱερεῖς ἀπέτρεψαν τοὺς πιστοὺς τοῦ θὰ ἐξέλθωσιν εἰς προὑπάντησίν του, καὶ ἀφῆρεσαν τὰς γλώσσας τῶν κωδώνων τῶν ἐκκλησιῶν, πρὸς διακώλυσιν τῆς κωδωνοκρουσίας, δι' ἧς συνήθως ἐτιμᾶτο ἡ ὑποδοχὴ του. Ἀλλ' ἡ ἐπιμονὴ τοῦ Διοικητοῦ ὑπερίσχυσε τῶν ἀντιστάσεών των καὶ τὸ δρᾶμα, ὅσον ἄτοπον καὶ ἂν ἦν καθ' ἑαυτό, ἐδιδάχθη πρὸς μεγίστην εὐχαρίστησιν τῆς ἐνδόξου ἡθοποιου.

Πεισθεῖς ἤδη ἐκ τῶν πραγμάτων, πόσον δίκαιον εἶχον, ὅτε ἐν Ἀθήναις διῆσχυρίζομην, ὅτι μάτην θὰ ἐζητοῦμεν ἐν Ἀμερικῇ οἶαν δήποτε ὑλικὴν βοήθειαν, ἠθέλησα καὶ νὰ ἐπιτύχω ἡθικὴν τινα τοιαύτην, δι' ἣν, ἅμα μαθὼν ὅτι οἱ Κρηῖτες ἀπέκρουσαν τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων προταθεῖσαν αὐτοῖς ἀνακωχήν, μετέβην εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ παρέστησα, πρῶτον μὲν εἰς Φρειδερίκον, τὸν υἱὸν τοῦ κ. Σουάρδου καὶ Ὑφυπουργόν, ᾧ τότε ἐπέτυχον, εἶτα δὲ καὶ εἰς τὸν πατέρα του καὶ εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ναυτικῶν, κ. Οὐέλλς, ὅτι ἄξιον τῆς μεγαλοφροσύνης καὶ τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν τῶν Ἀμερικανῶν θὰ ἦτον, ἂν ἔπεμπον πλοῖα νὰ περιπολῶσι περὶ τὴν Κρήτην πρὸς διάσωσιν τῶν οἰκογενειῶν, ὅσαι, φεύγουσαι τὴν σφαγὴν, ἠθελον νὰ ζητῶσιν

2650

Libal

ἄσυλον ἐν Ἑλλάδι. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν εὗρον καὶ εἰς τοῦτο ἀντιρρήσεις, διότι ἡ διάσωσις τῶν οἰκογενειῶν ἦν ἐνίσχυσις τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ἐπομένως ἐδύνατο νὰ κριθῇ ὡς ἐπέμβασις, ἦν ἐν πρώτοις καὶ κυρίως ἡθέλε ν' ἀποφύγῃ ἡ Ἀμερική. Ἀλλὰ μέχρι τέλους ἐπέτυχον τοῦ ποθουμένου, καὶ ὁ ἐν τῇ Μεσογείῳ σταθμεύων Ναύαρχος Φαραγκούτ, διαταχθεὶς, ἔπεμψε πλοῖον εἰς τῆς Κρήτης τὰς παραλίας, καὶ πολλοὺς ἔσωσε τῶν κινδυνευόντων. Κατ' ἐμὴν δὲ παράκλησιν τὸν προέτρεψεν εἰς τοῦτο καὶ δι' ἰδιωκῆς ἐπιστολῆς ὁ φίλος μου κ. Bing. Ἦν δὲ πάντοτε, ὅσάκις αἱ πολιτικαὶ του ἀρχαὶ δὲν τὸν ἐκώλυον, ὁ κ. Σουάρδος φιλοφρονέστατος πρὸς ἐμέ. Οὕτως, ὅτε, κατὰ παράκλησιν τοῦ ἐν Ἀθήναις κτηματίου Κυργουσίου, ἐπεκαλέσθην τὴν προστασίαν τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως ὑπὲρ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ Ζάκκα, ὑποθέσεις ἔχοντος εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀφρικῆς, ἔσπευσε νὰ συστήσῃ αὐτὸν εἰς τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Γενικὸν Πρόξενον τῆς Ἀμερικῆς. Ἀλλά, μετ' οὐ πολὺ, ὁ Ζάκκας οὗτος ἐγκατέλιπε τὴν γυναῖκά του, προσηνέχθη παρὰ πᾶν καθῆκον, καὶ οὕτως ἔπαυσε καὶ τοῦ κ. Κυργουσίου καὶ ἐμοῦ ἢ ὑπὲρ αὐτοῦ μεσιτεία, καὶ τοῦ Ἀμερικανικοῦ Προξενείου ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπέμβασις. Καθ' ἣν δ' ἐσπέραν εἶχον μεταβῆ πρὸς τὸν κ. Σουάρδον, ἵνα τῷ ὁμιλήσω περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως, εἶδον παρ' αὐτῷ βιβλίον πολυτιμότατον, τὰ Χρονικὰ τῆς Νυρεμβέργης ἐκ τοῦ ἔτους τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς, περιέχοντα πάσας αὐτῆς τὰς λεπτομερείας, περιεργοτάτας εἰκονογραφίας, καὶ τὴν ἔκφρασιν τῶν ἐντυπώσεων, αἷς τὸ μέγα συμβὰν ἐνεποίησε τότε εἰς τὴν Εὐρώπην.

Αἱ ἐξ Ἀθηνῶν ἐπιστολαί μου μοὶ ἀνήγγειλον τὸν γάμον τοῦ Βασιλέως, γενόμενον τῇ 15|27 Ὀκτωβρίου, ἐφ' ᾧ ἔσπευσα δι' ἐπιστολῆς νὰ συγχαρῶ τὴν Α. Μ. Ἀνέφερα δὲ συγχρόνως εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, ὅτι ὁ πρωθυπουργὸς κ. Σουάρδ εἶχε τὴν αἴθουσαν αὐτοῦ κεκοσμημένην διὰ τῶν εἰκόνων τῶν ἐπισημοτέρων ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης, καὶ μοὶ ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ προσθέσῃ αὐταῖς καὶ τὴν τοῦ ἡμετέρου βασιλικοῦ ζεύγους, δι' ὃ καλὸν θὰ ἦν ἂν αἱ δύο (φωτογραφικαὶ ἢ λιθογραφικαὶ) εἰκόνες τῷ ἐπέμποντο· ἀλλ' ἀπάντησιν οὐδεμίαν ἔλαβον.

Ὁ δὲ τότε Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ὁ φίλος μου Πέτρος Δεληγιάννης, τῶν προκατόχων διορατικώτερος καὶ ἐννοῶν τὸ ἄσκοπον τῆς ἐν Ἀμερικῇ διαμονῆς μου, μοὶ ἔγραφεν ὅτι θέλει νὰ μὲ καταστήσῃ χρήσιμον ἐν Εὐρώπῃ. Τὸ σχέδιον ὅμως τοῦτο μόνον μετὰ πολλοὺς μῆνας ἐπραγματοποιήθη.

Τῇ δὲ 30 Ὀκτωβρίου (11 Νοεμβρίου) οἱ ἐν Οὐασιγκτῶνι Γερμανοὶ ἐώρταζον τὴν μνήμην τοῦ Σχιλλέρου, καὶ ἀνέλαβον πρὸς τιμὴν αὐτοῦ νὰ παραστήσωσι τοὺς Ληστής. Ἐνοικίασαν δὲ πρὸς τοῦτο μέγα οἶνοπωλεῖον, ὃ μετέβαλον εἰς θέατρον, τινὲς ἐξ αὐτῶν, ἐκ τῶν τῆς ἐργατικῆς τάξεως, μεταβληθέντες εἰς ἡθοποιούς. Ἦν δὲ τόσον ἐλεεινὴ ἡ παράστασις, ὥστε ὁ υἱός μου καὶ ἐγώ, μετὰ τὴν δευτέραν πρᾶξιν, δὲν ἐδυνήθημεν ν' ἀνθέξωμεν καὶ ἀνεχωρήσαμεν.

Κατὰ δὲ τὴν 1|13 Νοεμβρίου, μεγάλη πολιτικὴ ἐορτὴ συνεκίνησε τὴν Οὐασιγκτῶνα. Τὸ δημοκρατικὸν κόμμα, τὸ φίλα φρονοῦν τῷ Προέδρῳ, βλέπον αὐτὸν προσβαλλόμενον ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων, ἀπῆλθε τὸ ἑσπέρας ἐν πομπῇ καὶ μετὰ λαμπάδων, πρὸς τὸν Λευκὸν Οἶκον, περιεστοίχισεν αὐτὸν καὶ διερράγη ζητωκραυγῶν, ἐν ᾧ ἐκρότουν τὰ πυροβόλα. Ὁ δὲ Πρόεδρος, εἰς τὸν ἐξώστην προελθὼν, ἠὺχαρίστησε διὰ δημηγορίας εὐγλώττου· διότι ὁ ἀνὴρ οὗτος, ὅστις, στερούμενος τῆς ἕξεως τῆς μετὰ τῶν ξένων συμπεριφορᾶς, ἦν σχεδὸν βωβὸς ἀπέναντι αὐτῶν, ἀνέπτυσσεν ἀπέναντι τῶν Ἀμερικανῶν, πρὸ πάντων δὲ τοῦ ὄχλου, μεγάλην εὐφράδειαν, ἀλλὰ δημώδη καὶ χυδαίαν.

Τῇ δὲ 3 Νοεμβρίου ἦλθεν εἰς ἐπίσκεψίν μου ὁ ἐν Βαλτιμόρη νενυμφευμένος κόμης Ρόζεν, ἐξάδελφος τοῦ γαμβροῦ μου, μετὰ ταῦτα εἰς Ὑπασπιστὴν προαχθεὶς τοῦ Βασιλέως τῆς Σουηδίας. Τὸν περιέφερα δ' εἰς τινὰ τῶν ἀξιοθεάτων τῆς Οὐασιγκτῶνος, καὶ ἐν ἄλλοις συνανέβημεν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ θόλου τοῦ Καπιτωλίου (τοῦ Βουλευτηρίου), ἐξ ἧς εἶχομεν περὶ ἡμᾶς ἀπέραντον ὄριζοντα, ἔκτασιν ὅμως ἐπίπεδον καὶ φυσικῆς ποικιλίας ἐστερημένην.

Τὴν δ' αὐτὴν ἐκείνην ἑσπέραν ἀπῆλθον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Βαπτιστῶν, μεταβληθεῖσαν εἰς ἀπέραντον ἀκροατήριον, ἐν ᾧ ὁ τοῦ κεντρικοῦ τῆς πόλεως γυμνασίου, τοῦ *Columbian College*,

Πρόεδρος ἢ Γυμνασιάρχης Dr Samson, ἔχων παρ' ἑαυτῷ τὸν υἱόν του φουστανέλλαν ἐνδεδυμένον, ἀπήγγειλε, συνεπεία ἐνεργείας μου παρ' αὐτῷ, λόγον πανηγυρικὸν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Τὸν παρεκάλεσα δέ, καὶ ἔλαβον ὑπόσχεσίν του νὰ ὁμιλήσῃ καὶ αὐθις προσεχῶς, ἰδίως περὶ Κρήτης. Τὸ αὐτὸ δὲ μ' ὑπεσχέθη καὶ ἱεροκήρυξ τις Declan καλούμενος καὶ ἐξεπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσίν του κατὰ τὸ κήρυγμα τῆς 1 Δεκεμβρίου, ἀλλὰ τὴν ἐπομένην Κυριακὴν συνεπλήρωσε τὸν λόγον του ζητήσας συνεισφορὰς ὑπὲρ τοῦ ἐν Ἀθήναις καταστήματος τοῦ Καλαποθάκη.

Ἐσπέραν τινά, ὅτε ἐδείπνησα παρὰ τῷ Πρέσβει τῆς Ὁλλανδίας μετὰ πολλῶν ἐκ τῶν συναδέλφων μου, ὁ κ. Στέκκλ, Πρέσβυς τῆς Ρωσσίας, ἐν μακροῇ συνδιαλέξει, μοὶ εἶπεν ὅτι ὁ κ. Σουάρδος ἐμελέτα καὶ αὐτὸν τὸν ἐν Κρήτῃ Πρόξενον τῆς Ἀμερικῆς, τὸν κ. Στίλλμανν, ν' ἀποσύρῃ, πρὸς ἐντελῇ ἀποχὴν πάσης εἰς τὰ Εὐρωπαϊκὰ πράγματα ἀναμίξεως. Τῆς εἰρήνης δὲ μοὶ προσέθηκεν ὅτι εἶχε τότε μεγάλην ἀνάγκην καὶ ἡ Ρωσσία, οὕσα χρηματικῶς ἐξηντλημένη, καὶ ἡ μόνη διπλωματικὴ περιπλοκὴ δύναται νὰ προέλθῃ ἐξ Ἀγγλίας, ἣτις ἐστὶν ἡ ἀντίπαλος τῆς Ρωσσίας καὶ ἐν Ἀσίᾳ καὶ πανταχοῦ. Περὶ τούτων δὲ μοὶ ἀνέγνω τὴν ἐπιοῦσαν καὶ ἐπίσημον ἔκθεσίν του, ἣν εἶχε διευθύνη πρὸς τὴν Ὁλλανδικὴν Κυβέρνησιν. Πληροφορίας δ' ἔχων ἐγὼ περὶ τῶν φιλοκρητικῶν συμπαθειῶν τότε τοῦ κ. Στίλλμανν, ἐνήργησα καὶ κατώρθωσα διὰ τοῦ κ. Sumner νὰ μὴ ἐνεργηθῇ ἡ ἀνάκλησίς του. Συγχρόνως δ' ἔπεισα τὸν κ. Βίγγ, φίλον τοῦ κ. Στίλλμανν, νὰ γράψῃ αὐτῷ ἐν οὐδεμιᾷ περιστάσει νὰ μὴ ἐγκαταλείψῃ τὴν Κρήτην, οὐδὲ ὡς ἰδιώτης, ἐν ὅσῳ διαρκεῖ ἡ ἐπανάστασις.

Περὶ τοῦ Πρέσβεως δὲ τῆς Τουρκίας κ. Black, μοὶ εἶπεν ὁ κ. Σόμνερ ὅτι εὗρεν αὐτὸν ἄνδρα ἰσχυρῶν θελήσεων καὶ εὐχαριν τὸν λόγον, ὅπερ ἦν ἀληθές.

Μετὰ τὸ δεῖπνον δ' ἐπορεύθημεν εἰς τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Σουάρδ, παρ' ᾧ, ἐν ἄλλοις, ἀπηντήσαμεν καὶ τὸν ἄρτι ἀφικθέντα περίπυστον Ἀγγλον Ἱεροκήρυκα, τὸν Διδάκτορα Hally, ὅστις, ζητήσας, ἔλαβε τὴν ἄδειαν, τὴν ἐπαύριον Κυριακὴν, νὰ κηρύξῃ ἐνώπιον πολλῶν χιλιάδων ἀκροατῶν ἐν τῷ καταστήματι τῆς Βου-

λῆς, μεταβληθέντι εἰς ἐκκλησίαν ἢ ἀκροατήριον, εἰς ὃ εἰσῆχθην καὶ ἐγὼ ὑπὸ τοῦ Γερουσιαστοῦ κ. Μόργαν. Τὸν λόγον ὁμῶς εὖ-ρον πλήρη μᾶλλον κοινῶν τύπων καὶ οὐχὶ ὅλως ἀντάξιον τῆς φήμης τοῦ ῥήτορος, περιστρεφόμενον δὲ περὶ τὴν ἐλευθερίαν, ἣν διέκρινεν εἰς πολιτικὴν, θρησκευτικὴν, καὶ κοινωνικὴν, ἀνακηρύττων καὶ τὴν φιλίαν μεταξὺ τῶν δύο κλάδων ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κορμοῦ, τοῦ Ἀγγλικοῦ καὶ τοῦ Ἀμερικανικοῦ.

Μετὰ τρεῖς δ' ἡμέρας, τὴν 15|27 Νοεμβρίου, παρευρέθην εἰς ἑσπερινὴν ἀγόρευσιν κυρίου τινὸς Hishcock, ἐμοὶ πολὺ μᾶλλον ἐνδιαφέρουσαν, διότι θέμα αὐτῆς ἦν ἡ Ἑλλάς. Ἀλλ' εἰς τὸν φιλελληνισμόν, ὑφ' οὗ διεφλέγετο ὁ ῥήτωρ, ἐν πολλοῖς δὲν ἀνταπεκρίνοντο, οὐδ' αἱ γνώσεις, οὐδ' αἱ θεωρίαι του. Οὕτως, ἤθελε μὲν νὰ ἐνωθῶσιν ὅσον τάχιον μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος ἡ Θεσσαλία, ἡ Ἡπειρος καὶ ἡ Κρήτη, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἀπῆτει καὶ περὶ τῶν Ἰονίων νήσων, ἐν ἀγνοίᾳ ὅτι ἡ εὐχή του αὕτη εἶχεν ἤδη πληρωθῆ πρὸ πενταετίας. Ἐλυπεῖτο δὲ διὰ τὴν κατ' αὐτὸν ἐπικρατοῦσαν, κατ' ἀλήθειαν δὲ πρὸ ἐτῶν μέχρις ἵχνους ἐκλιποῦσαν ἐν Ἑλλάδι ληστείαν, καὶ προέτρεπεν εἰς τὴν παντὶ σθένει ἐξολοθρευσιν τοῦ Κίττου, ὅστις πρὸ μακροῦ χρόνου ἀνεπαύετο, ἢ πιθανώτερον ἐβασανίζετο παρὰ τοῖς νεκροῖς. Ἐξανίστατο δ' εὐγλώττως κατὰ τῆς μισαλλοθρησκείας καὶ ἐπεκρότει εἰς τοὺς ἐν Ἀθήναις φίλους καὶ ἀνταποκριτάς του, κυρίους Καλαποθάκην καὶ Κωνσταντῆν (:), οἵτινες ἐν Ἀμερικῇ ἀνατραφέντες καὶ ἀμερικανίδας νυμφευθέντες, ἠσπάσαντο τὸ δόγμα τῶν Διαμαρτυρουμένων, καὶ εἰργάζοντο ἤδη μετὰ θεαρέστου ζήλου, ἵνα σώσωσι τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων, μεταπείθοντες αὐτοὺς εἰς τὸν Προτεσταντισμόν. Ἐπὶ πᾶσι δ' ἤθελε πρόχειρον τὴν λύσιν τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος, διδομένης τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν Ρωσσίαν.

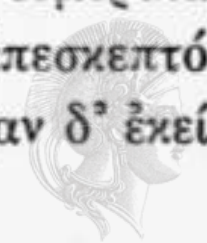
Τῇ 2 Δεκεμβρίου (20 Νοεμβρίου) ἤκουσα ἐν τῷ Θεάτρῳ τὸν Ἑρρίκον Δ' τοῦ Σακκεσπείρου, δράμα, ὥς πάντα τὰ τοῦ ποιητοῦ τούτου, ἐλέγχον δαιμόνιον μεγαλοφυΐαν ἐν τοῖς διαλόγοις, ἀλλὰ —καὶ ἃς μοὶ καταγνωσθῇ τοῦτο εἰς βλασφημίαν— ἀκαλλιέργητον τὰ πλεῖστα, καὶ τέχνης καὶ συναρμολογίας δραματικῆς στερουμέ-

νην. Ὑπεκρίνετο δ' ἐν αὐτῷ μετ' ἐξόχου ἐπιδεξιότητος τὸ πρόσωπον τὸν Fallstaff ὁ δραματικὸς ποιητὴς Heckel, ὅστις εἰδικότητα εἶχε διὰ τοῦτο τὸ πρόσωπον, καὶ εἰς τὴν σκηνὴν ἀνήρχετο μόνον ὡσάκις ἐπρόκειτο αὐτὸ εἰς οἷον δήποτε δράμα τοῦ Σακκεσπείρου νὰ παραστήσῃ. Καὶ τὴν 5ην δὲ τοῦ Δεκεμβρίου (ἥτις ἦν καὶ ἡ πρώτη ἡμέρα καθ' ἣν ἔπεσεν ὀλίγη χιών ἐν Οὐασιγκτῶνι), εἶδον αὖθις τὸν αὐτὸν ποιητὴν καὶ ἡθοποιόν, ἐπίσης ἀμίμητον ὡς Fallstaff, εἰς τὸ γνωστόν, κατ' ἐμὲ τ' αὐτὰ ἔχον θαυμάσια προτερήματα, ἀλλ' οὐχ ἥτιον καὶ ἐλαττώματα, σακκεσπείριον δράμα, «αἱ Εὐθυμοὶ Γυναῖκες τοῦ Οὐινδσὸρ» (the Merry Women of Windsor). Δυσπιστῶν ἐν τούτοις ὁ ἴδιος πρὸς τὰς ἐμὰς τοῦ μεγάλου δραματούργου τῆς Ἀγγλίας ἐκτιμήσεις, ὑπολειπομένας τῆς τῶν ἀπολύτων αὐτοῦ θαυμαστῶν, καὶ φοβούμενος, ὅτι προέρχονται ἴσως ἐξ ἀρχαιοτέρων προλήψεων ἢ ἐξ ἐπιπολαίου αὐτοῦ γνώσεως, ἐδανείσθην ἀντίτυπον αὐτοῦ παρὰ τῆς εὐπαιδέυτου νέας κ. Rompay, Ὑποδιευθυντρίας τῆς κ. Buel, καὶ ἐνέκυψα εἰς νέαν αὐτοῦ ἀνάγνωσιν.

Τῇ δὲ 9 Δεκεμβρίου (27 Νοεμβρίου) ἐπεσκέφθην, ὡς πολλάκις ἐποίουν, ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ἑσωτερικῶν, τὸν ἐπὶ τῆς χωρογραφίας τμηματάρχην κ. Οὐίλσωνα, ὅστις μοὶ ἔδειξεν ἀξιόλογον ἐργασίαν, εἰς ἣν ἡσχολεῖτο κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου, τὸν καταρτισμὸν γεωγραφικοῦ χάρτου τῆς ἐμπορικῆς ὁδοῦ ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου, ὃν καὶ μοὶ ἔπεμψεν, ὅτε τὸν ἐπεράτωσε.

Θέλων δὲ νὰ γνωρίσω ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως τὸν τρόπον τῆς ἐκεῖ πανεπιστημιακῆς διδασκαλίας, τῇ 10 Δεκεμβρίου ἐπεσκέφθην τὴν Νομικὴν Σχολήν, καὶ ἡκροάσθην τοῦ καθηγητοῦ Kennedy, μονοτόνως ἀναγνόντος περὶ Ἀγγλικοῦ Νόμου, καὶ τοῦ καθηγητοῦ Samson εὐγλωττότερον, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπιπολαίως διδάξαντος περὶ Ὀθωμανικοῦ Νόμου. Οἱ φοιτηταὶ δ' ἐξητάζοντο διὰ κλήρου, ὡς ἐν τοῖς προπαιδευτικοῖς ἡμῶν σχολείοις. Ἐπιθυμῶν δὲ νὰ μένω ὅσον οἷόν τε ἐνήμερος τῆς πορείας τῆς ἀγγλικῆς δραματικῆς φιλολογίας καὶ τῆς τάσεως τῆς φιλοκαλίας τῶν Ἀμερικανῶν, καὶ τῆς ἱκανότητος τῶν ἡθοποιῶν παρ' αὐτοῖς, ἐπεσκεπτόμην τὸ θέατρον ὅσον συνεχέστερον ἐδυνάμην. Τὴν ἐσπέραν δ' ἐκεῖ-

+)

/ 2
η

νην εἶδον διδασκόμενον ἔμμετρον δραῖμα, μᾶλλον μέτριον, Jack Cad ἐπιγραφόμενον, κατὰ τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου εἰσαγαγόντος τὴν Magnam Cartam. Τὸν δὲ Forest, τὸ πρῶτον πρόσωπον ὑποκρινόμενον, εὗρον ὑπερβολικόν καὶ οὐχὶ πάντοτε ἐπιτυχῇ τὴν ἀντίληψιν, ὥστε ἀφήρει μᾶλλον ἐκ τῆς ἀξίας τοῦ ἔργου ἢ ὅτι προσέθετεν εἰς αὐτήν.

Ἦκροάσθην δὲ τὴν ἐπομένην ἑσπέραν τοῦ H. Greely, γέροντος ἔχοντος κεφαλὴν ὡς ἀετοῦ, καὶ μονοτόνως ἀναγνόντος μακρότατον λόγον περὶ τοῦ δολοφονηθέντος προέδρου Lincoln.

Τέλος δ' ἡ ἀπὸ πολλοῦ ἐπιδιωκομένη ἀγόρευσις τοῦ καθηγητοῦ Dr Samson κατωρθώθη τὴν ἑσπέραν τῆς 4|16 Δεκεμβρίου εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ καταστήματος τοῦ καλουμένου Metzerott, δυστυχῶς λίαν εὐρύχωρον διὰ τοὺς παρὰ προσδοκίαν ὀλίγους συνελθόντας ἀκροατάς. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ κ. Σάμσων ὠμίλησε μακρῶς περὶ Ἑλλάδος, εἶτα δὲ δύο κυρίαι, ἡ κ. Cretshner καὶ ἡ κ. Mills, ἔψαλλον μίαν δυωδίαν, δι' ἣν τῇ ἐπιούσῃ ἐγγράφως ταῖς ἐξέφρασα τὴν εὐγνωμοσύνην μου, ὡς καὶ τῇ κ. Buel, ἣτις μοὶ ἔδωκεν ἐκ μέρους τοῦ καταστήματος αὐτῆς 20 τάλληρα ὑπὲρ τῶν Κρητῶν. Μετὰ τὸν ψαλμὸν δὲ εἰς Ἑλλήν, ὁ κ. Κρεντιρόπουλος, ἀνέγνω Ἑλληνιστὶ τὴν μονωδίαν τοῦ Φλώρου ἐκ τῆς Παραμονῆς, καὶ ὁ κ. Σάμσων ἐπανέλαβεν αὐτὴν ἀγγλιστί, ἀλλὰ δυστυχῶς κατὰ τρόπον, ὅστις καθίστα αὐτὴν ἀκατανόητον· καὶ ἐν τέλει ἐξελέγη ἐπιτροπὴ ἐκ δύο Γερουσιαστῶν, τῶν κ. κ. Dolittle καὶ Pomroy, ἐνὸς ἱερέως, τοῦ κ. Gillet, δύο πολιτῶν, καὶ τοῦ κ. Sums, ὡς γραμματέως, ἵνα σκεφθῶσι περὶ προμηθείας βοηθημάτων εἰς τοὺς Κρητας.

Εὐθὺς δ' ἀπὸ τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἐπέμεινα, ἵνα ὁργανισθῶσι καὶ ἄρξωνται τῶν ἐργασιῶν των, καὶ τοῖς συνέταξα τὴν προκήρυξίν των. Συμπαθῇ δ' εἰς τὰς ἐνεργείας μου εὗρισκον καὶ τὸν Πρόεσβυν τῆς Ρωσσίας κ. Stöckel, ὅστις μοὶ εἶπεν ὅτι καὶ ὅσα ἔπραξα ἦσαν ἤδη πολλά. Ἐγραψε δὲ περὶ αὐτῶν συστατικῶς τῷ Πρ. Γορτσακώφ, καὶ μ' ὑπεσχέθη νὰ ὁμιλήσῃ καὶ αὐτὸς πρὸς τοὺς ἐν τῇ Κρητικῇ Ἐπιτροπῇ Γερουσιαστάς, ἵνα ἐμψυχώσῃ τὸν ζῆλον των.

Συγχρόνως ἔλαβον ἐπιστολὴν ἐξ Εὐρώπης τῆς κυρίας Δώρας δ' Ἰστρίας μετὰ τῶν τελευταίων της συγγραμμάτων· καὶ παρὰ τοῦ Ὑπουργείου διαταγὴν νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν ἀρωγὴν καὶ σύστασιν τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως, ἵνα, συνιστωμένων εὐρωπαϊκῶν δικαστηρίων ἐν Αἰγύπτῳ, συμπεριληφθῇ καὶ ἡ Ἑλλάς ἐν θέσει ἀναλόγῳ πρὸς τὴν σπουδαιότητα τῶν συμφερόντων, ἃ ἔχει νὰ ὑπερασπίσῃ ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ. Καὶ ὠμίλησα μὲν τῷ κυρίῳ Σουάρδῳ περὶ τούτου καὶ ἔλαβον τὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι θὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἀπαίτησιν ἡμῶν, ἀλλὰ διετέλεσα πάντοτε φρονῶν ὅτι τὰ δικαιώματα ἐκάστου ἔθνους στηρίζει μάλιστα ἡ θέσις, ἣν ἐκ τῆς δυνάμεως καὶ τῆς βαρύτητος αὐτοῦ καταλαμβάνει, δι' ὃ καὶ μετὰ λύπης, ἀλλ' οὐχὶ ἐκπληττόμενος, ἔβλεπον τοὺς ἐν τέλει τῶν Ἀμερικανῶν τὴν εὐγένειαν τῶν αἰσθημάτων κατὰ μέρος τιθεμένους, καὶ μεγάλως περιποιουμένους τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Τουρκίας, τὸν κ. Black.

Ἐν μιᾷ δὲ τῶν ἡμερῶν τούτων, μεταβὰς εἰς τὴν Βουλὴν, εἰς ἧς τὸ βῆμα ἐπροσπάθουν νὰ ὑπενεργήσω, ἵν' ἀναβιβασθῇ ὑπὸ τινος τῶν ρητόρων τὸ Κρητικὸν ζήτημα, ἐπεσκέφθην καὶ τὴν ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ Βιβλιοθήκην, ἧς, τὰ μὲν εὐρυχωρότατα ὑπόγεια περιεῖχον εἰς πολλὰς χιλιάδας τόμων πάντα τὰ βουλευτικὰ πρακτικὰ πασῶν τῶν Ἀμερικανικῶν Ἐπικρατειῶν, καὶ εἴτι ἄλλο βιβλίον χρήσιμον εἰς τὰς βουλευτικὰς συζητήσεις, διότι αὕτη ἦν ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς· αἱ δὲ ἄνω αἵθουσαι, ἀποτελοῦσαι τὴν Δημοσίαν Βιβλιοθήκην, εἶχον παντοῖα καὶ σπάνια συγγράμματα φιλολογικά, ἐπιστημονικά καὶ νομικά, μετὰ πλείστης ἐπιμελείας κατατεταγμένα. Εἶχε δὲ καὶ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ἰδίαν Βιβλιοθήκην, ταύτην δ' ἀποκλειστικῶς διπλωματικὴν. Καὶ ἰδιωτικὰς βιβλιοθήκας οὐ σπανίως πλουσίας ἀπῆντησα, οἷον παρὰ τῷ κ. Kennedy, ὅπου εὗρον ἀντίτυπον τῆς πρώτης τοῦ Διοδώρου ἐκδόσεως, καὶ λατινικὴν μετάφρασιν τοῦ Πλάτωνος τῶν 1494.

Ἡ ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων θεωρεῖται ὡς ἡ πρωτίστη θρησκευτικὴ ἑορτὴ καὶ ἐν Ἀμερικῇ, ὡς παρὰ πᾶσι τοῖς διαμαρτυρομένοις. Ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου πυροβολισμοὶ ἀντήχουν διὰ πάσης τῆς πόλεως, ὡς παρ' ἡμῖν κατὰ τὴν νύκτα τοῦ Πάσχα.

Αὕτη δ' ἐστὶ καὶ ἡ ἡμέρα τῆς ἀμοιβαίας διανομῆς δώρων, ἃ λέγεται τοῖς παιδίοις ὅτι φέρει διὰ νυκτὸς ὁ Ἅγιος Νικόλαος· δι' ὃ καὶ ἐγώ, εἰς Δώραν, τὴν πρεσβυτέραν τῶν θυγατέρων τοῦ κ. Brown, πρῶην οἰκοδεσπότην μου, ὑπόχρεως ὢν, διότι ἀντέγραψε τὴν ἀγγλικὴν μετάφρασιν τῶν Τριάκοντα, προσήνεγκον εἰς δῶρον καρφίδα ἀξίας 9 ταλήρων· εἰς δὲ τὴν νεωτέραν, τὴν Φανήν, ἣτις, νεάνις ἔφηβος οὖσα, αἴφνης ἀπεφάσισε νὰ καταταχθῇ ἐκ νέου, διὰ τῆς παρὰ ταῖς Ἀμερικανίσιν οὐ σπανίας ἰδιοτροπίας, εἰς σχολεῖον, ὡς μαθήτρια τακτικῆ, ἔδωκα κιβώτιον ἐργασίας, εἰς ὃ ἐπέγραψα :

A present of St Nicolas
to a bewitching, charming lass,
a beauteous Lady who, alas!
all at once turned to a scholar,
to sow her blue stockings and her collar.

καὶ τῇ νέᾳ μου δ' οἰκοδεσποίνῃ ἔδωρησάμην Ἰνδικὸν μυαπτήριον, καὶ προσέτι ράβδον καλὴν τῷ φίλῳ κ. Bing, ὅστις Ἰνδουρ-γήματά τινα μοὶ ἔδωκε διὰ τὰς θυγατέρας μου. Ἐπεσκέφθη με δὲ διὰ τὰς ἑορτὰς ὁ κ. Laurence, καὶ μοὶ ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ τοῦ νὰ σταλῇ πρέσβυς εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπερ καὶ εἰς ἐμὲ εὐκταῖον ἐφάνη, διότι ἦν ἀνὴρ πεπαιδευμένος, γράψας, ὡς προεῖπον, περὶ Διεθνoῦς δικαίου, καὶ ἄλλοτε ὡς Γραμματεὺς καὶ Ἐπιτετραμμένος διατελέσας ἐν Λονδίῳ.

Μετὰ λύπης δ' ἔμαθον τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὅτι ὁ ἐμὸς ἀξιόλογος συνάδελφος Blest Gana, ὁ Πρέσβυς τῆς Χιλῆς, ἀνὴρ λόγιος καὶ διακεκριμένος, συγγραφεὺς πολιτικὸς καὶ μυθιστοριογράφος, μᾶς ἐγκατέλειπε, μετατιθέμενος εἰς Λονδῖνον καὶ Παρισίους, ὅπου ὅμως ἐπρόκειτο μετὰ τινα ἔτη ν' ἀπαντηθῶμεν αὐτῷ καὶ νὰ τὸν ἔχω ἐγγύτατον γείτονα. Τότε δὲ τῷ ἔδωκα ἐπιστολὴν συστατικὴν εἰς τὸν ἡμέτερον ἐν Ἀγγλίᾳ Πρέσβυν κ. Βράϊλαν. Μετ' αὐτοῦ συνεχέστατα συναναστρεφόμεν, ὡς εἰς ἀρίστας διετέλουν σχέσεις καὶ μετὰ πάντων τῶν λοιπῶν συναδέλφων μου, ὧν οἱ κυριώτεροι ἦσαν: Ὁ τῆς **Πρωσσίας** Βαρόνος Γερόλδ, ὁ ἀρχαιότερος ἡμῶν, γέρον ἐμπειρος καὶ δραστήριος, εἶχεν οἰκίαν φιλόξενον, ἐν ἣ

εὐπρεπέστατα ἐδέχετο ἡ ἀξιόλογος σύζυγός του, μετὰ τῶν θυγατέρων αὐτῆς, τῆς ἔμφορος καὶ ἄριστα ἀνατεθραμμένης Δωροθέας, ἣτις πολλὴν ἔκτοτε ἠσθάνετο συμπάθειαν πρὸς τὸν Κλέωνα, καὶ μέχρι τέλους ἔγινεν ἡμετέρα θυγάτηρ, καὶ τῆς ἀγγέλου μορφὴν καὶ ψυχὴν ἐχούσης Βέρθας, ἣτις, μετὰ τινας, ὥς φαίνεται, δυσχερείας ἐν τῷ βίῳ, κατετάχθη μετὰ τινὰ ἔτη καὶ ἀπεβίωσεν ἐν μοναστηρίῳ.

Ὁ τῆς **Γαλλίας** κ. Βερθεμής, ἀνὴρ λίαν κεκαλλιεργημένον ἔχων τὸ πνεῦμα, καὶ τάσεις πρὸς τὴν καλὴν φιλολογίαν, ἐζήτησε τὴν Βέρθον Γερὸλδ εἰς γάμον, ἀλλ' ἀπέτυχεν.

Ὁ τῆς **Ρωσσίας** κ. Stöckel, κατοικῶν ἐν Νεοβοράκῳ, ὃν δὲ πάντοτε ἔβλεπον ὁσάκις ἤρχετο εἰς τὴν πρωτεύουσαν, καὶ μεθ' οὗ συμπαθῶς συνεννοοῦμην.

Ὁ τῆς **Ἀγγλίας** Bruce, διάδοχος τοῦ ἐπὶ σπανία ἐργατικότητι διακριθέντος καὶ εἰς Παρισίους μετατεθέντος Λ. Λύονς, υἱοῦ τοῦ ποτὲ ἐν Ἀθήναις πρεσβεύσαντος. Ἀποθανὼν δ' ὁ κ. Bruce, ἐνῶ ἤμην ἐν Ἀμερικῇ, καὶ δύο ἡμέρας ἀφοῦ εἶχομεν συνοδοιπορήσῃ, ἀντικατεστάθη ὑπὸ Thornton. Εἶχε δ' ὥς γραμματέα τὸν κ. Ford, ὅστις πολλὰ ἔτη μετέπειτα ἐπέμφθη Πρέσβυς εἰς Ἀθήνας.

Ὁ τῆς **Αὐστρίας** Frankenstein, νέος, ὃν μετὰ παρέλευσιν πολλοῦ χρόνου εὗρον Πρέσβυν ἐν Δανίᾳ.

Ὁ τῆς **Ιταλίας** Cerutti, φιλόξενος καὶ ἰδίως διακρινόμενος διὰ τὰς πλουσίας του ἐστιάσεις, εἰς ἃς, εἰ καὶ ἄγαμος, καὶ κυρίας ἐκάλει ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων, καὶ τὴν ἐκπληξιν ταῖς ἐπεφύλαττε νὰ εὗρισκωσι χαρίεντα δῶρα εἰς τὰ πινάκιά των.

Ὁ τῆς **Τουρκίας** Black, καταλαβὼν ἀρίστην θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἦν μετὰ χάριτος καὶ πολυδαπάνως ἐδέχετο, ἐν ᾧ ἡ σύζυγός του ἐκέρδιζε τὰς συμπαθείας διὰ τῆς καλλονῆς της, καίτοι οὐδεμίαν ἀγγλικὴν λέξιν ἠξεύρουσα.

Ὁ τῆς **Ισπανίας** Gonny, ὅστις, μετὰ τὴν ἀναχώρησίν μου, ἀπέθανε φρενοβλαβής.

Ὁ τῆς **Πορτογαλλίας** D' Antas. Ὁ τῆς **Ὀλλανδίας** van Hoven. Ὁ τῆς **Δανίας** De Bille, ἐπιτετραμμένος. Ὁ τῆς **Περουβίας** Garcia. Ὁ τῆς **Αργεντινῆς** Sarmiento, διατελέσας στρα-

τιώτης καὶ ἐφημεριδογράφος, πολλὰ ἐνεργήσας ὑπὲρ τῆς ἐκπαι-
δεύσεως τῆς πατρίδος του, καί, ἐν ᾧ ἤμην ἔτι ἐν Ἀμερικῇ, ἐκλε-
χθεὶς Πρόεδρος τῆς Ἀργεντινῆς Δημοκρατίας.

Μεταξὺ δὲ τῶν ἐγγχωρίων γνωριμιῶν μου πρέπει, πρὸ πάσης,
νὰ μνημονεύσω τοῦ Στρατηγοῦ Γράντ, ὅστις, μετὰ τὴν ἀναχώ-
ρησίν μου μόνον, ἐξελέγη Πρόεδρος, τότε δὲ ἦν ὁ ἥρωας τοῦ ἄρι-
λήξαντος ἀγῶνος, εἰ καὶ ὑπῆρχον οἱ διῆσχυριζόμενοι ὅτι οἱ θρίαμβοι
ὠφείλοντο εἰς τὴν τύχην μᾶλλον ἢ τὴν στρατηγικὴν αὐτοῦ ἰκα-
νότητα. Ἦκουσα δὲ λεγόμενον, ἴσως ὑπὸ τῶν φθονούντων αὐτόν,
ὅτι ἦν ἀγωγῆς μᾶλλον χυδαίας, καὶ εἰς τὰς ὁδοὺς ὅτι ἀπηντᾶτο
ἐνίοτε μεθύων καὶ κλονούμενος. Ἐγὼ ὅμως οὐδέν ποτε εἶδον
τοιούτο, καὶ τὸν εὖρον φιλοφρονέστατον πάντοτε, εἰ καὶ μᾶλλον
σιωπηλὸν καί, ὡς ἀληθῆ Ἀμερικανόν, πιστὸν ὁπαδὸν τοῦ Μονρώ.
Τὰ παιδιά του, διδασκόμενα εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Κ^{ας} Buel, συνεχῶς
ἔβλεπον, καὶ πολλάκις τὰ μικρότερα ἔφερον εἰς τὰ γόνατά μου.
Ἡ δημοκρατία εὐγνωμονοῦσα, τῷ εἶχε δωρήσει μεγάλην οἰκίαν
ἐν Οὐασινγκτῶνι, εἰς ἣν τὸ θέρος ἔδιδε χοροὺς ἀπὸ τῶν 2—8
μετὰ μεσημβρίαν. Εἰς ἓνα ἐξ αὐτῶν ἡ πρεσβυτέρα θυγάτηρ του
ἐνεφανίσθη μετεμφιεσμένη εἰς σημαίαν ἀμερικανικὴν. Ἡ δὲ
Κ^α Γράντ, ἡ προΐσταμένη τούτων τῶν ὑποδοχῶν, ἦν μὲν παρα-
βλώψ, ἀλλ' εὐγενὴς τοὺς τρόπους. Ὁ Ὑπασπιστὴς τοῦ Στρατηγοῦ,
κ. Badeau, ἔγραψε δίτομον βιογραφίαν αὐτοῦ καὶ μοὶ τὴν ἐδώρησε.

Εἰς ταύτας καὶ ἄλλας συναναστροφὰς ἀπῆντησα πολλάκις τὸν
φιλόκαλον ποιητὴν Macgellan μετὰ τῆς κυρίας του, καὶ τὴν
ποιήτριαν Κ^{αν} Fisher, ἥτις πολλάκις καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ της ποιή-
σεις μοὶ ἀνέγνωσε.

1868

Τὴν 1^{ην} Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους 1868, ἡμέραν Τετάρτην
μεγάλη ἦν ὑποδοχὴ εἰς τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, διότι
αὕτη ἐστὶν ἡ μόνη ἡμέρα τοῦ ἔτους, καθ' ἣν τὸ διπλωματικὸν
σῶμα ἔχει ἀφορμὴν νὰ παρουσιάζεται ἐν στολῇ. Ἀφικθεὶς δ' οὕτω
κεκοσμημένος, εἰς δὲ τῶν τελευταίων, εὖρον ἤδη ἐν τῷ Λευκῷ